

**Udkast til
Program for
Den Europæiske Socialfond
i Danmark
2007-2013**

”Flere og bedre job”

7. november 2006

1	Indledning	3
1.1	Konteksten	3
1.2	Socialfondens koordinering med det nationale reformprogram og vækstpoltikken	6
2	Socioøkonomisk beskrivelse af de danske regioners styrker og svagheder	8
2.1	Geografi	8
2.2	Befolkningen	11
2.3	Værditilvækst og produktivitet	13
2.4	Arbejdsmarkedet	14
2.5	Uddannelse	20
2.6	Forskning og udvikling	23
2.7	Regional erhvervsstruktur	23
2.8	Yderområder	25
2.9	Regionerne belyst med fire vækstkilder	26
2.10	Byer	33
2.11	Miljø	35
2.12	Sammenfatning af danske regioners styrker og svagheder	37
2.13	Evalueringer	40
3	Strategisk indsats	49
3.1	Rammer for indsatsen	49
3.2	Indsatsområder og mål med indsatsen	53
3.2.1	Programmets struktur	53
3.2.2	Kvantificering af de overordnede mål med strukturfondsindsatsen i Danmark 2007-2013	55
3.2.3	Støttemodtagere	57
3.2.4	Generelle betingelser	58
3.3	Prioritet 1 – En kvalificeret arbejdsstyrke (bedre job)	59
3.3.1	Udvikling af menneskelige ressourcer	60
3.3.2	Innovation, videndeling og videnopbygning	66
3.3.3	Anvendelse af ny teknologi	69
3.4	Prioritet 2 Udvidelse af arbejdsstyrken (flere job)	72
3.4.1	Udvikling af menneskelige ressourcer	73
3.4.2	Etablering og udvikling af nye virksomheder	78
3.4.3	Anvendelse af ny teknologi	82
3.5	Ligestilling	83
3.6	Samspil med Regionalfonden	84
3.7	Konkurrenceudsat pulje	85
3.8	JEREMIE – Særlige finansielle instrumenter	85
4	Implementering af strukturfondsprogrammerne i Danmark	87
4.1	Administrativt set-up	87
4.2	Overvågning	94
4.3	Kontrolforanstaltninger	95
4.4	Evaluering	99
4.5	Finansiell overvågning	101
5	Information	103
6	Sammenhængen med andre EU-politikker	105
7	Finansieringsplan	109
8	Inddragelse af partnerskabet	113
	Bilag 1 Mål og indikatorer for indsatsen	115
	Bilag 2 Vejledende fordeling af Fællesskabets bidrag efter kategori.	127

Indledning

1.1 Konteksten

Udgangspunktet for den danske strukturfondsindsats for perioden 2007-2013 er det Europæiske Råds ønske om, at EU's strukturfonde – Den Europæiske Socialfond og Den Europæiske Regionalfond – skal medvirke til at udmønte EU's samhørighedspolitik, der bidrager til udfyldelsen af de såkaldte Lissabon-målsætninger om bæredygtig vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse.

Samhørighedspolitikken bidrager allerede nu til Lissabon-strategien. Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013 peger på, at samhørighedspolitikken har stor makroøkonomisk virkning, hvilket påvirker den samlede vækst og konkurrenceevne i hele EU.

Samhørighedspolitikken mobiliserer det vækstpotentiale, som findes i alle regioner til gavn for den samlede udvikling i EU. Forudsætningen for, at EU kan virkeliggøre Lissabon-målene er, at alle regioner – og herunder i særlig grad de regioner, som har det største potentiale for højere produktivitet og beskæftigelse – får en rolle at spille.

Lissabon-strategien har tre overordnede dimensioner – den økonomiske, den sociale og den miljømæssige. Prioriteterne for disse tre søjler er efter den nye strategi opdelt i tre overordnede temaer:

1. Viden og innovation – drivkraften for en holdbar vækst, ved forbedring af investeringer i forskning og udvikling, fremme af innovation, anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi og bidrag til et stærkt europæisk industrigrundlag.
2. Et område, det er attraktivt at investere og arbejde i gennem udvikling af det indre marked, forbedring af europæisk og national regulering, sikring af åbne og konkurrencedygtige markeder i og uden for Europa og udbygning og forbedring af europæisk infrastruktur, og
3. Vækst og beskæftigelse til fordel for social samhørighed ved at gøre det mere attraktivt for folk at komme og forblive i arbejde, forbedre arbejdsstyrkens og erhvervslivets omstillingsevne og arbejdsmarkedernes fleksibilitet og øge investeringerne i menneskelig kapital gennem bedre uddannelse og færdigheder.

Fællesskabets strategiske retningslinjer udgør den overordnede ramme om den kommende strukturfondsindsats. Fællesskabet har foreslået, at de programmer, der modtager støtte fra strukturfondene, skal sigte mod investeringer i viden, innovation, forskningskapacitet og bedre almen uddannelse og erhvervsuddannelse, så arbejdstagerne får de fornødne kvalifikationer til at håndtere de globale udfordringer.

Med udgangspunkt i de strategiske retningslinjer, Rådets forordning nr.1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning nr. 1260/1999, Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1081/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Socialfond og om ophævelse af forordning nr. 1784/1999 samt det nationale reformprogram har Danmark udarbejdet

en national strategisk referenceramme, der danner rammen om dette program for Den Europæiske Socialfond i Danmark.

Som det fremgår af den strategiske referenceramme lægges der fra dansk side op til – set i lyset af globaliseringens udfordringer og behovet for at styrke EU's samlede konkurrenceevne og beskæftigelse – at fokusere strukturfondsindsatsen på to overordnede områder, henholdsvis ”innovation og viden” og ”flere og bedre job”.

Danmark som helhed er i perioden 2007-2013 omfattet af strukturfondsmålet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse. Jf. den generelle forordning skal dette mål medvirke til at styrke regionernes konkurrenceevne såvel som beskæftigelsen blandt andet via aktiviteter, der øger samhandel via øgede investeringer i menneskelige ressourcer, innovation, udviklingen af videnssamfundet, entrepreneurship, beskyttelse af miljøet, øget tilgængelighed, tilpasning af arbejdskraftens kompetencer til efterspørgslen fra virksomhederne og udviklingen af nye jobmarkeder.

Fra dansk side er der et stærkt ønske om at fokusere strukturfondsindsatsen og anvende midlerne der, hvor de primært forventes at bidrage bedst til en øget vækst, konkurrenceevne og skabelse af job inden for rammerne af Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013, forordningerne og Danmarks strategiske referenceramme. EU-strukturfondsindsatsen i Danmark skal medvirke til gøre en ekstra indsats for at udvikle rammebetingelserne for virksomhedernes konkurrenceevne og forbedre virksomhedernes udviklingsmuligheder under hensyntagen til forskellige regionale behov med henblik på at sikre Danmarks samlede vækst og konkurrenceevne.

Strukturfondsindsatsen skal supplere den øvrige nationale vækstpolitiske indsats, ikke mindst via større strategiske satsninger, som medvirker til øget regional vækst og beskæftigelse.

Med udgangspunkt i Danmarks nationale strategiske referenceramme er fire såkaldte vækstkilder: Udviklingen af menneskelige ressourcer, anvendelsen af ny teknologi, etablering og udvikling af nye virksomheder samt innovation, videndeling og videnopbygning.

Vækstkilderne er omdrejningspunktet for den nationale danske erhvervs politik, jf. lov om erhvervsfremme¹. Og med henblik på at sikre en sammenhængende og fokuseret EU-initieret, national og regional erhvervs politisk indsats er det derfor naturligt, at de fire vækst kilder ligeledes bliver omdrejningspunktet for den danske EU-

¹ Ifølge lov om erhvervsfremme må regionsrådene via de regionale vækstfora udelukkende medfinansiere erhvervsudviklingsaktiviteter, der ligger inden for områderne: Innovation, videndeling og videnopbygning, anvendelse af ny teknologi, etablering og udvikling af nye virksomheder, udvikling af menneskelige ressourcer, herunder udvikling af regionale kompetencer, vækst og udvikling i turismeerhvervet, og udviklingsaktiviteter i yderområderne.

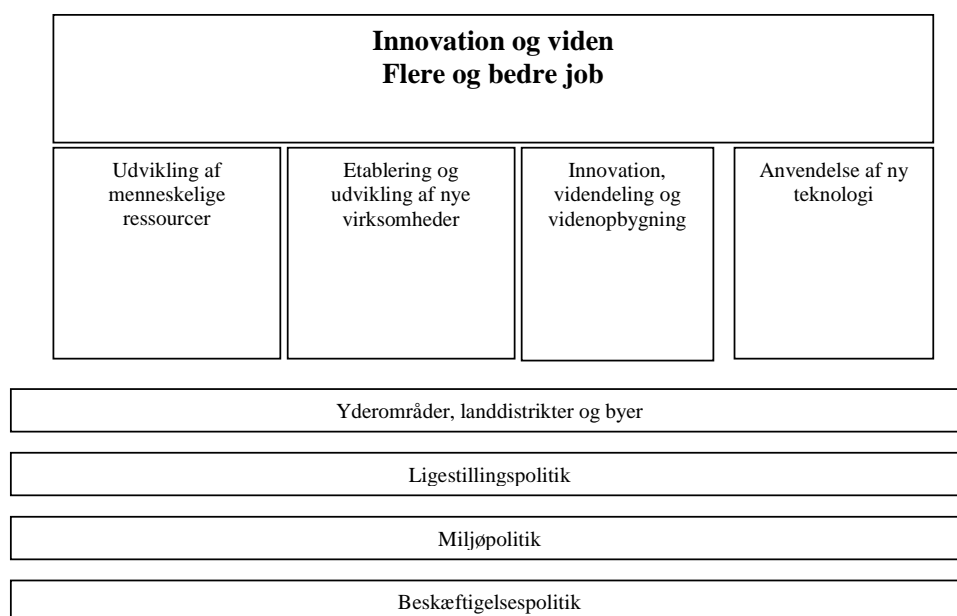
strukturfondsindsats med udgangspunkt i de rammer, der opstilles i forordningerne, herunder regional- og socialfondsforordningen.

Hertil kommer en række forordningsbestemte hensyn. Der er tale om hensyn til yderområderne, landdistrikter og byer, ligestilling og miljø samt generelt beskæftigelsesmæssige hensyn – hensynet til den nationale beskæftigelsespolitik.

Vækstkilderne genfindes i Lissabon-målsætningerne, og i Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013 fremhæves det, at en af måderne, hvorpå man kan bidrage til opfyldelsen af Lissabon-målsætningerne, er ved at investere i udviklingen af vækstkilderne.

Med udgangspunkt i de forordningsmæssige rammer samt den nationale erhvervs politik, herunder de fire vækst kilder, kan den strategiske ramme for EU-struktur fondenes anvendelse i Danmark sammenfattes i følgende figur 1.1:

Figur 1.1 Strategisk ramme for EU-struktur fondenes anvendelse i Danmark

Som det fremgår, vil den danske indsats for regional konkurrenceevne og beskæftigelse blive fokuseret mod hovedindsatsområderne "Flere og bedre job" og "Bedre viden og innovation til sikring af vækst" i Fællesskabets strategiske retningslinjer.

Ved ikrafttræden af den nye EU-struktur fondsperiode pr. 1. januar 2007 træder den danske kommunalreform også i kraft. Hermed ændres den administrative struktur i Danmark. Amterne nedlægges. Der etableres fem regioner. De fem regioner er Nordjylland, Midtjylland, Syddanmark, Sjælland og Hovedstaden (inkl. Bornholm). Kommunerne lægges sammen til 98. Samtidig sker der en omfattende ændring i opgavestrukturen.

Det tidsmæssige sammenfald mellem ikrafttræden af den nye strukturfondsperiode og kommunalreformen giver mulighed for at sikre en koordineret national og EU-initieret indsats for regional konkurrenceevne og beskæftigelse, jf. nedenfor.

1.2 Socialfondens koordinering med det nationale reformprogram og vækstpolitikken

I Rådets forordning om Den Europæiske Socialfond er det fremhævet, at Socialfonden skal understøtte gennemførelsen af medlemsstaternes politikker i overensstemmelse med Den Europæiske Beskæftigelsesstrategi og de henstillinger, som rettes til medlemslandene i forbindelse hermed, således som det fremgår af det danske Nationale Reform Program (NRP).

Også de relevante målsætninger fra unionens politikker opstillet i forbindelse med NAP Inclusion (nationale handlingsplaner for den sociale og beskæftigelsesmæssige "inklusion" af udsatte grupper), principperne om ikke-diskrimination, fremme af ligestilling og målene formuleret på topmøderne i Lissabon og Gøteborg indgår i EU's politiske og juridiske rammer for socialfondsindsatsen.

I Rådets skrivelse af 27. februar 2006 (07.03) (SOC 96, ECOFIN 67, SAN 45) om en "ny ramme for den åbne koordinationsmetode for politikkerne vedrørende social sikring og social integration i EU" er det endvidere fremhævet, at strukturfondsprogrammerne, herunder bl.a. Den Europæiske Socialfond, skal være med til at fremme en effektiv koordinering af politikker vedrørende social integration og på alle niveauer fremme den sociale sikkerhed og sammenhørighed.

Den danske regering har fastlagt en målsætning om en stigning i beskæftigelsen på 60.000 personer frem mod 2010. Det er nødvendigt for at kunne bevare det danske velfærdsniveau. De centrale punkter i den danske beskæftigelsespolitik for de kommende år er indeholdt i den danske nationale handlingsplan for beskæftigelsen (NAP), der indgår i det danske Nationale Reform Program for opfølgningen af den reviderede Lissabon-dagsorden. Målene er følgende:

- Flere indvandrere i arbejde. Målet er, at op til 25.000 flere flygtninge, indvandrere og efterkommere er i arbejde i 2010.
- Lavere alder ved afslutning af uddannelse. Målet er, at de unges gennemsnitlige alder ved afsluttet uddannelse bringes ned med et år. Frem mod 2010 kan det bidrage med op til 5.000 personer.
- Mindre sygefravær. Målet er at reducere det gennemsnitlige antal sygedage med en dag. Frem mod 2010 kan det bidrage med ca. 2.000 personer.
- Flere ældre på arbejdsmarkedet. Målet er at øge den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder med et halvt år. Frem mod 2010 kan det bidrage med op til 7.500 personer.
- Bedre fungerende arbejdsmarked. Målet er at forbedre strukturerne på arbejdsmarkedet. Frem mod 2010 forventes disse ændringer at bidrage med op til 5.000 personer.

Hertil kommer dels regeringens flerårige handlingsplan for at få flere personer med handicap i job (2.000 personer pr. år) dels regeringens fjorten målrettede initiativer,

som handler om at skræddersy indsatsen for sindslidende og andre udsatte grupper, der kan få dem tættere på arbejdsmarkedet eller i uddannelse.

Den generelle erhvervs-, beskæftigelses- og uddannelsespolitiske indsats mv. sker gennem sektorpolitikkerne på disse områder. Den additionelle socialfondsindsats vil blive udformet med udgangspunkt i den bredere vækstpolitik, og fokus vil fra dansk side være, at virksomhederne har adgang til den fornødne og kvalificerede arbejdskraft som et led i styrkelsen af virksomhedernes konkurrenceevne.

Det er helt på linje med det danske Nationale Kompetenceregnskab, som blev præsenteret i december 2005. Det fremhæves heri, "at arbejdspladsen er en væsentlig udviklingsarena, hvor den enkelte inden for bestemte rammer (organiseringsformer, ledelsesmæssige forhold, kollegiale relationer etc.) kan have rig mulighed for at udvikle sig."

De tværgående EU-hensyn beskæftigelsespolitik og ligestilling har relevans for det samlede program. Beskæftigeshensynet og ligestillingshensynet er mainstreamet inden for alle prioriteter og vækstkilder i overensstemmelse med den generelle danske ligestillingspolitik.

De tværgående EU-hensyn miljø samt yderområder, byer og landdistrikter, indgår i en række eksempler på indsatser, og generelt gælder det, at disse hensyn kan og bør varetages på hele programmets område.

Det særlige byhensyn kan siges at falde i to dele. For det første er det velkendt, at store byer har relativt store koncentrationer af socialt marginaliserede personer. Byområderne har nogle særlige problemstillinger vedr. ghettoisering, som gør, at doseringen af virkemidler, inden for de forskellige indsatsområder i forbindelse med udvikling af menneskelige ressourcer, måske skal være anderledes. Der kan således også inden for et byområde fx være grund til at overveje initiativer af brobygningskarakter.

For det andet udgør store byer og i særlig grad hovedstadsområdet i stigende grad vækstlokomotiver i den samlede (viden)økonomi. Byerne har bl.a. gennem de videregående uddannelsesinstitutioner en rolle som brobygger til det internationale samfund og den viden og de ressourcer, der findes der. Målt på BNP udgør Hovedstadsregionen således 38 pct. af den danske økonomi, og 7 af landets 12 universiteter er beliggende her.

Der vil i programovervågningen ske en registrering af hvilke projekter, der inddrager tværgående hensyn fx til miljø, ligestilling og yder- eller byområder.

Udvikling af kvaliteten af de menneskelige ressourcer vedrører hele socialfondsprogrammet. Eksemplerne på indsatser inden for de tre øvrige væstkilder innovation, ny teknologi og iværksætteri, er alle indsatser, der ligeledes sigter på udvikling af de menneskelige ressourcer i bredere forstand. Baggrunden herfor er naturligvis, at de menneskelige ressourcer på baggrund af den demografiske udvikling og en mindre andel af befolkningen i den erhvervsaktive alder vil blive en endnu mere knap ressource.

2 Socioøkonomisk beskrivelse af de danske regioners styrker og svagheder

Generelt har Danmark en af de stærkeste samfundsøkonomier i EU. Den økonomiske vækst er relativt høj, ledigheden og inflationen er lav, der er overskud på de offentlige finanser og på betalingsbalancen.

Samtidig er de regionale forskelle i Danmark beskedne målt med international målestok. Ligesom i det øvrige EU er der dog en tendens til, at den økonomiske fremgang er særlig høj i og omkring de større byer, især i Hovedstadsområdet, mens det går knap så godt i de tyndt befolkede egne. Det gælder især i de geografiske yderområder, hvoraf flere har oplevet fraflytning og faldende beskæftigelse de seneste år.

Fælles for alle de danske regioner er, at de blandt andet som følge af globaliseringen står over for betydelige udfordringer de kommende år, heriblandt omstille sig til en mere videnskabelig og innovativ produktion, opkvalificere arbejdskraften, styrke antallet af vækstiværksættere og forøge erhvervsfrekvensen for at modvirke det demografisk betingede fald i arbejdsstyrken.

I det følgende beskrives den socioøkonomiske situation i Danmark som helhed og i de danske regioner. Beskrivelsen tegner et billede af de vigtigste regionale udfordringer, som den strukturfondsfinansierede indsats skal bidrage til at løfte.

2.1 Geografi

I strukturfondsperioden 2007-2013 vil *hele* Danmark være omfattet af målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse. Som udgangspunkt kan alle egne af landet således modtage støtte fra midlerne under dette mål, hvilket er udgangspunktet for den følgende beskrivelse af styrker og svagheder, muligheder og trusler i forhold til mulighederne for at styrke den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse i Danmark.

Den socioøkonomiske beskrivelse er baseret på den nye administrative struktur i Danmark, som træder i kraft 1. januar 2007 samtidig med den nye strukturfondsperiode. De 98 nye kommuner og 5 nye regioner, inkl. indbyggertal, er illustreret i figur 2.1.

Der foreligger nøjagtige oplysninger om de nye kommuners og regioners indbyggertal i 2005. De øvrige statistiske oplysninger om de nye kommuner og regioner, som anvendes i det følgende, er fundet ved at summere oplysninger om de gamle kommuner og amter. I de tilfælde, hvor gamle kommuner og amter er blevet delt, er det forudsat, at den relative opdeling af de socioøkonomiske størrelser svarer til den relative opdeling af befolkningen i 2005.²

² Fx vil ca. 80 pct. af indbyggerne i den gamle Mariager Kommune bo i den nye Mariagerfjord Kommune, mens de resterende ca. 20 pct. vil bo i den nye Randers Kommune. Det forudsættes, at den samme fordeling gælder for arbejdsstyrke, beskæftigelse mv.

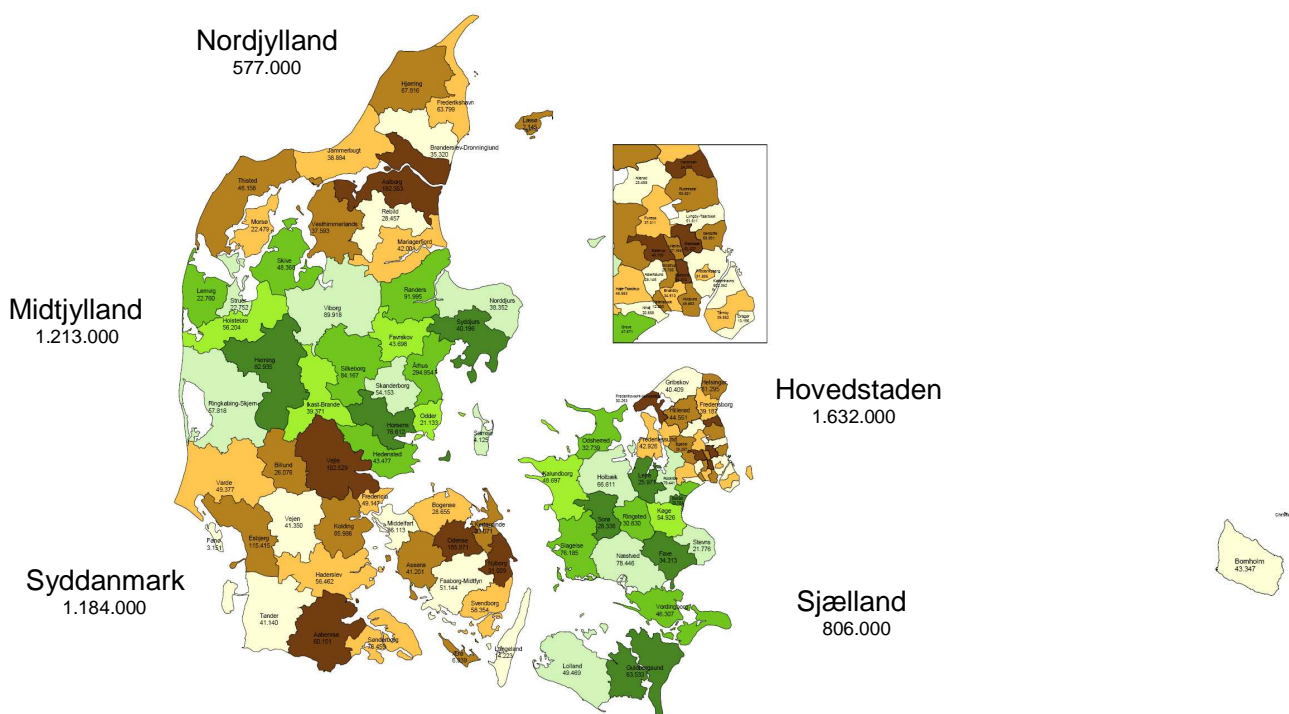
Beskrivelsen nedenfor omfatter følgende hovedpunkter:

Befolkningsudvikling
Værditilvækst og produktivitet
Beskæftigelse
Arbejdsmarkedstilknytning
Ledighed
Uddannelse
Forskning og udvikling
Regional erhvervsstruktur
Yderområder
Menneskelige ressourcer
Innovation
Iværksætter
Anvendelse af ny teknologi (IKT)
Byer
Miljø

Indikatorerne opgøres på landsplan og for hovedparten af indikatorerne også på regionsniveau. Lokale forskelle omtales, hvor de er særligt markante. I alle opgørelser er Region Hovedstaden opgjort ekskl. Bornholm.

De tværgående hensyn ligestilling og yderområder inddrages i forbindelse med relevante indikatorer nævnt ovenfor, fx arbejdsmarkedstilknytning.

Figur 2.1 De 98 kommuner og 5 regioner i Danmark pr. 1. januar 2007

Anm.: Ikke alle kommunegrænser er eksakte. Tal er indbyggertal pr. 1. januar 2005. Farvegrupper markerer udelukkende regions- og kommunegrænser.
Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Yderområderne har fortsat den danske regerings særlige bevågenhed. Alle regionale vækstfora skal udarbejde regionale erhvervsudviklingsstrategier med særligt fokus på yderområderne. Desuden skal mindst ét af de medlemmer af de regionale vækstfora, som skal indstilles af kommunerne, komme fra et yderområde.

Ud over at vækstforaene skal tage et særligt hensyn til yderområderne, er hensynet til yderområderne et tværgående hensyn i den danske strategiske ramme for strukturfondsindsatsen, jf. ovenfor.

Hertil kommer også, at det ifølge kommunalreformaftalen på erhvervsområdet skal sikres, at yderområderne i 2007-2013 får mindst samme andel af strukturfondsmidlerne som i den foregående periode.

På den baggrund er der fortsat behov for at fastlægge, hvilke områder der kan karakteriseres som yderområder.

Fastlæggelse af yderområder 2007-2013

I forbindelse med den danske kommunalreform, der træder i kraft 1. januar 2007, er der indgået en national politisk aftale om, at yderområderne skal have mindst samme andel af strukturfondsmidlerne som i dag. Da det kommunale Danmarkskort er blevet ændret med kommunalreformen, er der udpeget nye yderområder for strukturfondsperioden 2007-2013.

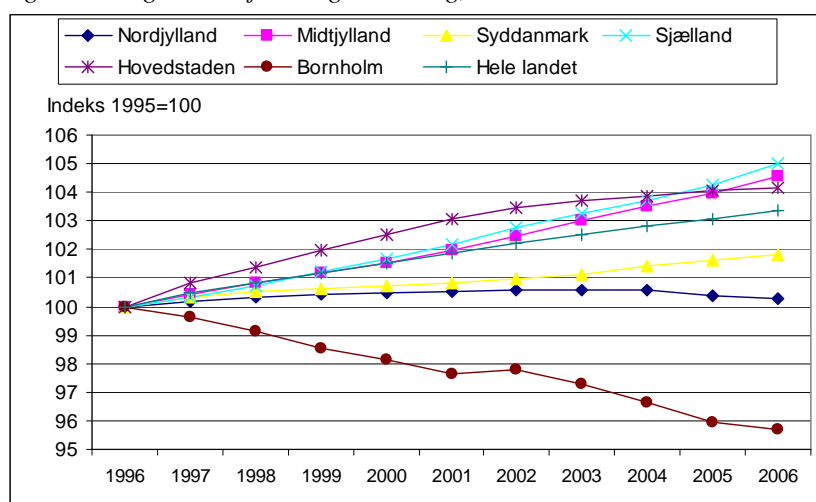
For at opfylde den indgåede politiske aftale vil yderområder fremover være afgrænset som forholdsvis svage nye kommuner (lav erhvervsindkomst og svag befolkningsudvikling) samt småøerne under Sammenslutningen af Danske Småøer. Endvidere gøres de få mål 2-kommuner fra perioden 2000-2006 og yderområder udpeget i forbindelse med regeringens regionale vækststrategi (2003), der bliver dele af nye, relativt stærke kommuner, til overgangsområder.

For en nærmere beskrivelse af yderområderne og overgangsområder henvises til Danmarks nationale strategiske referenceramme.

2.2 Befolkningen

Det seneste årti er det samlede indbyggertal i Danmark steget knap 4 pct., jf. figur 2.2. Regionerne Midtjylland, Sjælland og Hovedstaden har oplevet den stærkeste befolkningsstigning. Syddanmark har haft en mere afdæmpet fremgang, i Nordjylland har befolkningstallet været stort set konstant, og på Bornholm er det faldet.

Figur 2.2 Regional befolkningsudvikling, 1996-2006

Kilde: Danmarks Statistik.

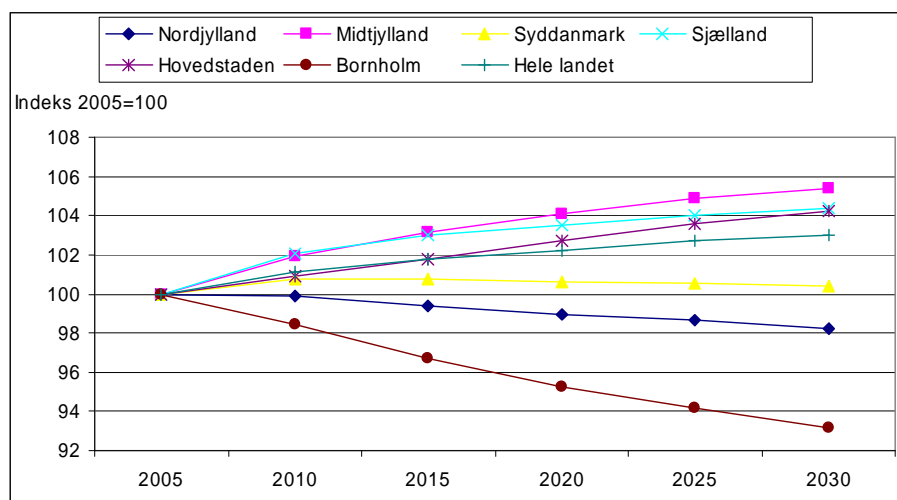
Inden for de enkelte regioner har der været betydelige lokale variationer i befolkningsstigningen. Eksempelvis spænder udviklingen i Region Midtjylland de seneste ti år fra en tilbagegang på næsten 7 pct. i Lemvig Kommune til en fremgang på ca. 12 pct. i Skanderborg Kommune. I Region Sjælland har Lolland Kommune mistet næsten 6 pct. af sine indbyggere det seneste årti, mens Roskilde Kommune har fået ca. 9 pct. flere indbyggere.

Generelt har befolkningsstigningen været stærkest i og omkring de store byer, mens indbyggertallet er faldet i adskillige af de geografiske yderområder, heriblandt flere steder i Nordjylland og Nordvestjylland, på de mellemstore øer og Lolland.

Ifølge Danmarks Statistiks fremskrivninger – som er behæftet med stor usikkerhed – vil den regionale befolkningsudvikling de kommende årtier i store træk følge

udviklingen fra det seneste årti, jf. figur 2.3. Væksten ventes at blive størst i Midtjylland, Sjælland og Hovedstaden. I Syddanmark forventes folketallet nogenlunde uændret, mens det ventes at falde i Nordjylland og især på Bornholm.

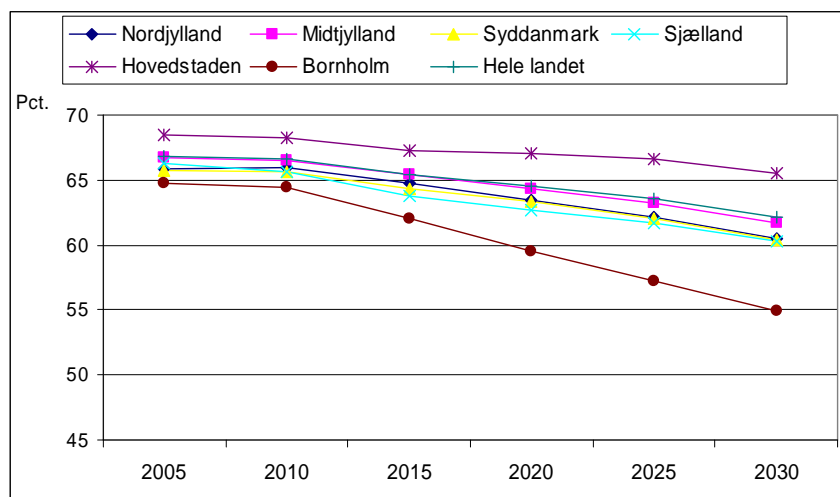
Figur 2.3 Regional befolkningsfremskrivning, 2005-2030

Kilde: Danmarks Statistik.

Befolkningens alderssammensætning vil forandres betydeligt de kommende år. Der bliver en væsentlig større andel af ældre og en mindre andel i den erhvervsaktive alder, jf. figur 2.4. For landet som helhed ventes befolkningsandelen i den erhvervsaktive alder at blive reduceret fra ca. 67 pct. i dag til ca. 62 pct. i 2030. Indvandrere og efterkommeres befolkningsandel i den erhvervsaktive alder vil imidlertid stige fra 9 pct. i 2005 til 14 pct. i 2030. Den samlede reduktion af befolkningen i den erhvervsaktive alder vil finde sted i alle landets regioner, men kraftigere nogle steder end andre. Det betyder, at de regionale forskelle i alderssammensætning, som eksisterer allerede i dag, ventes at blive udvidet i fremtiden.

Figur 2.4 Befolkningsandel i erhvervsaktiv alder (16-66 år), 2005-2030

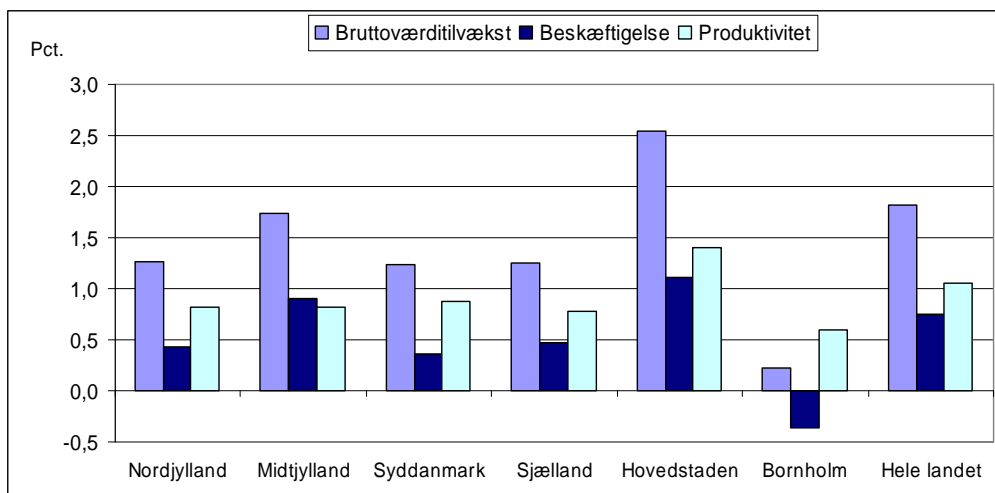
Kilde: Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning.

På Bornholm ventes kun ca. 55 pct. af befolkningen at være i den erhvervsaktive alder i 2030 mod ca. 65 pct. i dag. Region Hovedstaden vil opleve det mindste fald og vil i 2030 fortsat have den største befolkningsandel i den erhvervsaktive alder (ca. 66 pct.).

2.3 Værditilvækst og produktivitet

Den reale værdi af den samlede produktion i Danmark steg i gennemsnit knap 2 pct. om året i perioden 1994-2004. Der var betydelige regionale variationer i den økonomiske vækst, jf. figur 2.5. Hovedstaden havde den største vækst med ca. 2,5 pct. fremgang om året efterfulgt af Midtjylland. Syddanmark, Sjælland og Nordjylland har næsten ens vækst. På Bornholm var den økonomiske vækst forholdsvis lav.

Figur 2.5 Værditilvækst, beskæftigelse og produktivitet, gnsn. årlig vækst, 1994-2004

Anm.: Bruttoværditilvækst er i 2000-priser. Produktivitet er målt som bruttoværditilvækst pr. beskæftiget.
Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 2.5 viser også væksten i beskæftigelse og produktivitet (produktion pr. beskæftiget), som tilsammen bestemmer væksten i produktionen. I næsten alle regioner kan hovedparten af den økonomiske vækst tilskrives stigende produktivitet (bortset fra Region Midtjylland, hvor beskæftigelsen har bidraget lidt mere til væksten end produktiviteten). Produktiviteten er vokset mest i Hovedstaden, fulgt af Syddanmark, Midtjylland, Nordjylland og Sjælland. Beskæftigelsesfremgangen har været klart stærkest i Hovedstaden.

Hovedstaden skiller sig ud med hensyn til produktivitetsvækst det seneste årti, og regionens arbejdskraft er samtidig fortsat den klart mest produktive (ca. 13 pct. over landsgennemsnittet). Produktiviteten i de øvrige regioner ligger 6-8 pct. under landsgennemsnittet (Bornholm dog ca. 15 pct. under).

Når den økonomiske vækst skal forklares, er de traditionelle faktorer akkumulation og forbedringer af den fysiske kapital (maskiner, udstyr mv.) og arbejdskraften. Imidlertid er det langt fra al økonomisk vækst, der kan forklares på denne måde. Den del af væksten, som ikke kan tilskrives mere og bedre fysisk kapital og arbejdskraft, benævnes multifaktorproduktivitet.

OECD m.fl. har vist, at de lande, som har en forholdsvis høj vækst i multifaktorproduktiviteten, er kendetegnet ved at klare sig godt på fire områder: Menneskelige ressourcer, innovation, IKT og iværksætterier.³ I afsnit 2.9 belyses regionernes forskelle på de fire vækstkilder.

2.4 Arbejdsmarkedet

Erhvervsfrekvensen viser hvor stor en del af befolkningen i den erhvervsaktive alder, der er en del af arbejdsstyrken. Dvs. hvor stor en del af de 16-66-årige, der enten er

³ Fx OECD (2001): *The New Economy beyond the Hype*.

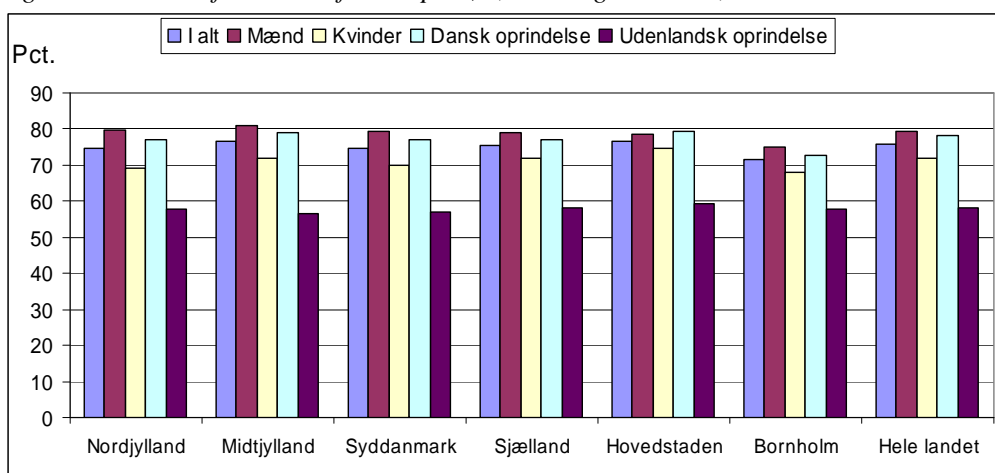
ledige eller i beskæftigelse. Arbejdsstyrken udgør derfor den arbejdskraft, der umiddelbart er til rådighed for virksomhederne.

Erhvervsfrekvensen i Danmark er næsten 77 pct., dvs. at 77 ud af 100 indbyggere i den erhvervsaktive alder deltager i arbejdsstyrken. Det er en af de allerhøjeste erhvervsfrekvenser i EU, hvilket i høj grad kan tilskrives en forholdsvis høj erhvervsfrekvens blandt kvinder. Erhvervsfrekvensen for kvinder i Danmark er ca. 73,5 pct. mod ca. 79,5 pct. for mænd.

Figur 2.6 viser, at der kun er beskedne regionale variationer i erhvervsfrekvensen. Midtjylland har den højeste erhvervsfrekvens (ca. 77,5 pct.) tæt fulgt af Nordjylland, Hovedstaden, Sjælland og Syddanmark, mens Bornholm ligger lidt lavere.

I alle regioner har mænd en højere erhvervsfrekvens end kvinder. Kønsforskellen er mindst i Hovedstaden (knap 4 procentpoint) og størst i Nordjylland (ca. 10 procentpoint).

Figur 2.6 Erhvervsfrekvenser fordelt på køn, alder og herkomst, 2004

Anm.: Arbejdsstyrke i forhold til befolkningstal (16-66 år).
Kilde: Danmarks Statistik.

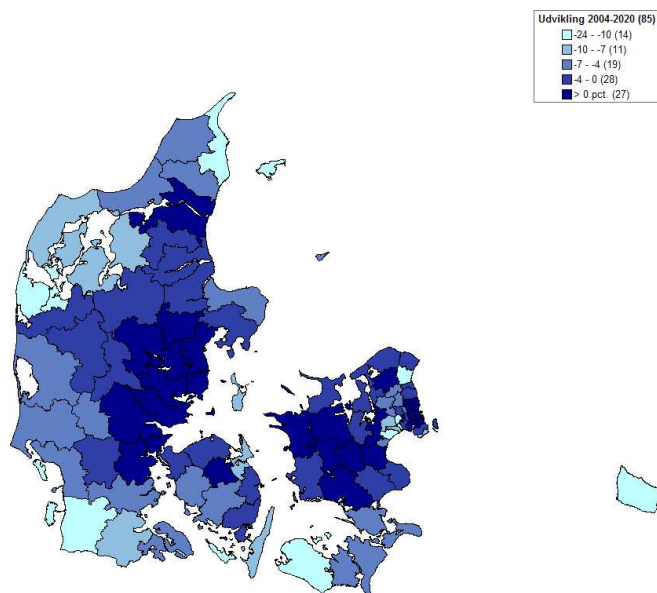
Figur 2.6 viser også, at erhvervsfrekvensen for personer af dansk oprindelse er væsentligt højere end for indvandrere. På landsplan er ca. 78 pct. af personer af dansk oprindelse på arbejdsmarkedet, mens det kun gælder ca. 58 pct. af borgere af udenlandsk herkomst. Den store forskel går igen i alle regioner, mest udtalt i Midtjylland (ca. 22 procentpoint forskel) og mindst udtalt på Bornholm (ca. 15 procentpoint forskel).

Blandt personer af udenlandsk oprindelse er erhvervsfrekvensen lavere for indvandrere (ca. 57 pct. på landsplan) end for efterkommere (ca. 67 pct. på landsplan). Især indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande har en forholdsvis lav erhvervsfrekvens. Den laveste erhvervsfrekvens overhovedet findes blandt kvindelige indvandrere fra ikke-vestlige lande (ca. 46 pct. på landsplan).

Den relativt lave erhvervsfrekvens for de 60-64-årige kan til dels forklares ved, at den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder fra arbejdsmarkedet er 62,1 år.⁴

Figur 2.7 viser, hvordan arbejdsstyrken vil udvikle sig på lokalt plan de kommende år, hvis det forudsættes, at erhvervsfrekvensen i de enkelte kommuner ikke ændres, og befolkningsprognoserne holder stik. Med disse forudsætninger vil især yderområderne opleve en kraftig reduktion (10 pct. eller mere) i arbejdsstyrken frem mod år 2020. Kun i områderne omkring de større byer vil arbejdsstyrken være uændret eller vokse.

Figur 2.7 Udvikling i de nye kommuners arbejdsstyrke, 2004-2020 (pct.)

Anm: Fremskrivningerne forudsætter uændrede erhvervsfrekvenser, og at Danmarks Statistiks befolkningsprognose for 16-66-årige holder stik.

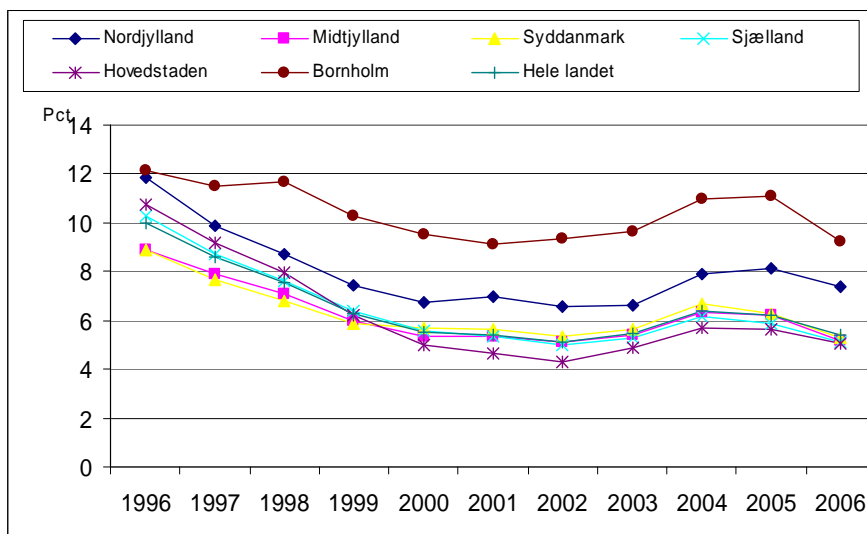
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Ledighed

Danmark har med en ledighed på 5,4 pct. en forholdsvis lav ledighed i forhold til resten af EU. Der er dog store regionale variationer i ledigheden, jf. figur 2.8. Nordjylland og Bornholm har en markant højere ledighed end de øvrige regioner. Ledigheden i Nordjylland ligger ca. 2. procentpoint over landsgennemsnittet og for Bornholm er afstanden ca. 4 procentpoint. De fire øvrige regioner ligger tæt på landsgennemsnittet.

⁴ Kilde: EUROSTAT

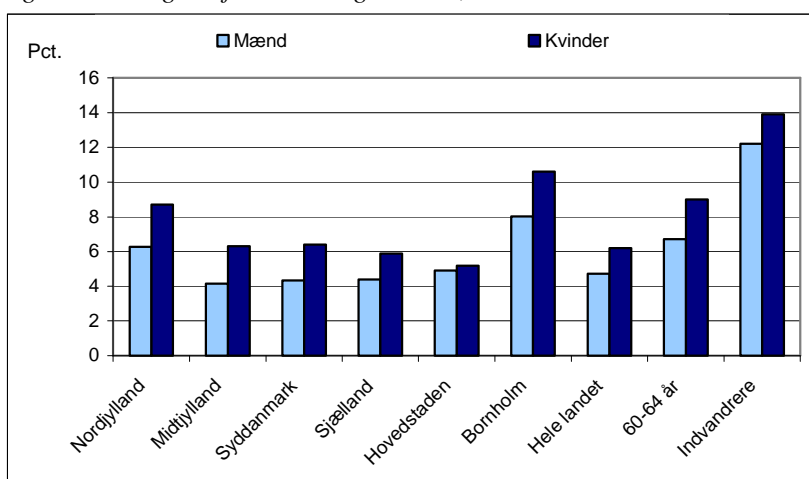
Figur 2.8 Udviklingen i ledighedsprocent, 1994-2005

Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 2.9 viser, at kvinder har en højere ledighed end mænd i alle regioner (i Hovedstaden er forskellen dog minimal). Også blandt indvandrere og blandt de 60-64-årige er ledigheden blandt kvinder væsentlig højere end for mænd.

Figur 2.9 Ledighed for mænd og kvinder, 1. kv. 2005-1. kv. 2006

Anm.: Indvandrere fra ikke-vestlige lande er opgjort for 2004, 4.kv.
Kilde: Danmarks Statistik.

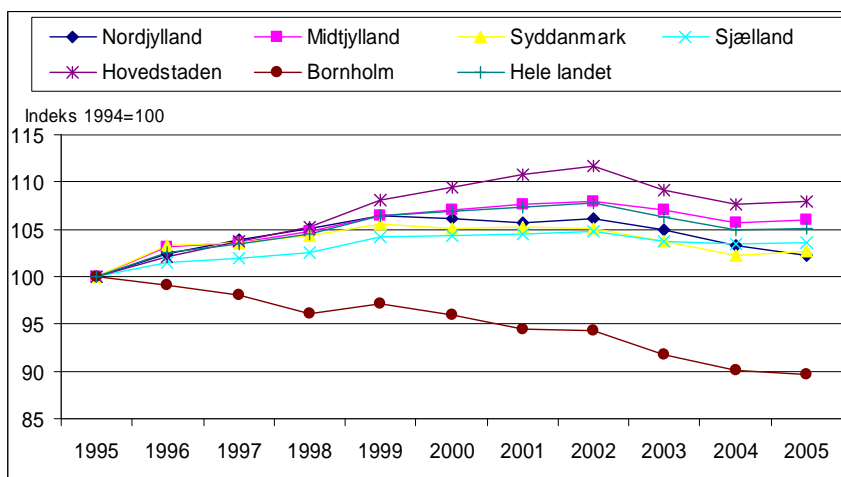
Ledigheden på landsplan er ca. 5,4 pct., mens ledigheden for indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande er på godt 16 pct. af arbejdsstyrken. Ser man på hvordan ledigheden er for aldersgrupper, har alle aldersgrupper haft glæde af ledighedsfaldet. For unge under 30 er ledigheden nu endda lavere end ultimo 2001.

Ledigheden er generelt lavest for 16-24-årige og 40-49-årige uanset hvilket tidspunkt, der ses på.⁵

Beskæftigelse

Figur 2.10 viser udviklingen i beskæftigelsen det seneste årti. Udviklingen dækker over store regionale variationer, hvor Hovedstaden og Midtjylland har oplevet en vækst over landsgennemsnittet, mens regionerne Nordjylland, Sjælland og Syddanmark ligger under landsgennemsnittet. Bornholm har som den eneste region mistet arbejdspladser i perioden.

Figur 2.10 *Beskæftigede, 1995-2005*

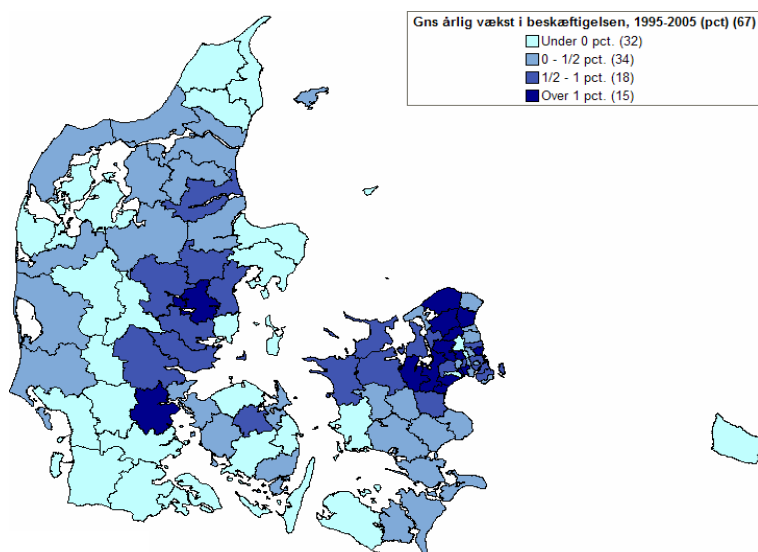
Anm.: Tallene skal tages med forbehold for ny opgørelsesmetode i 2003.

Kilde: Danmarks Statistik.

Den regionale beskæftigelsesudvikling i figur 2.10 ovenfor dækker over endnu større lokale forskelle, jf. figur 2.11. Der er skabt flest nye arbejdspladser i og omkring de store byer. Omvendt har væksten været negativ i de geografiske yderområder.

⁵ Kilde: Beskæftigelsesministeriet.

Figur 2.11 Beskæftigelsesudviklingen i de 98 nye kommuner, gnsn. årlig vækst, 1995-2005

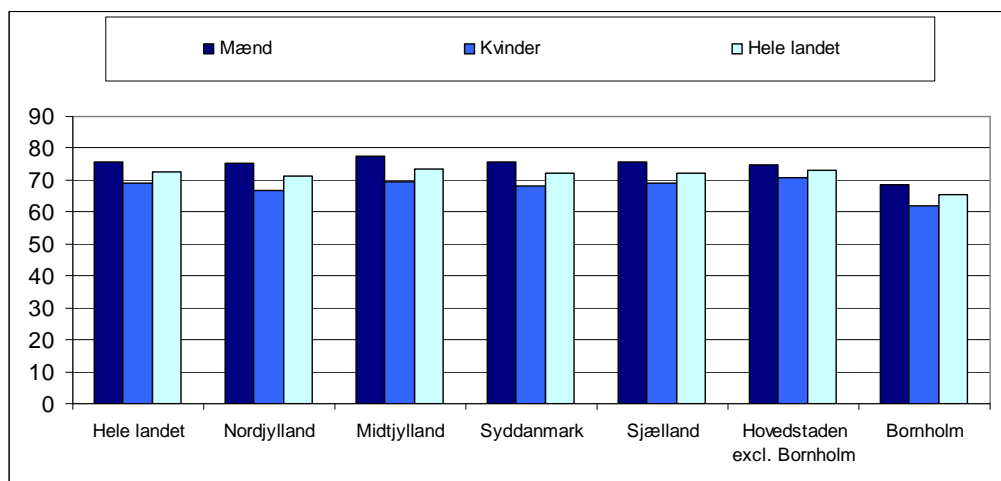

Anm.: Tallene skal tages med forbehold for ny opgørelsesmetode i 2003.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

Beskæftigelsesfrekvensen i Danmark er med 72,6 pct. allerede over Lissabon-målsætningen for 2010 (70 pct.), jf. figur 2.12. Bornholm er den eneste region, som ikke allerede opfylder Lissabon-målsætningen. I alle regioner har mænd en højere beskæftigelsesfrekvens end kvinder. Med et niveau på ca. 69 pct. på landsplan er beskæftigelsesfrekvensen for danske kvinder dog betydeligt over Lissabon-målsætningen for 2010 (60 pct.).

Figur 2.12 Beskæftigelsesfrekvens for mænd og kvinder, 2005

Kilde: Danmarks Statistik.

Den lave ledighed taget i betragtning kan der fremover blive mangel på arbejdskraft i Danmark. For at forhindre en sådan situation kan det være relevant at se på, hvor man

i fremtiden vil kunne hente den ekstra arbejdskraft, der vil blive brug for. Her kan indvandrere og seniorer være en oplagt mulighed, da disse grupper har en væsentlig lavere beskæftigelsesfrekvens end den samlede befolkning, jf. tabel 2.1.

Tabel 2.1 Beskæftigelsesfrekvenser for indvandrere og seniorer, 2005

Indvandrere	Hele gruppen	46,1
	Mænd	52,9
	Kvinder	39,4
55-59 år	Hele gruppen	74,6
	Mænd	78,7
	Kvinder	70,4
60-64 år	Hele gruppen	37,7
	Mænd	47,0
	Kvinder	28,6

Anm.: Indvandrere fra ikke-vestlige lande

Kilde: Danmarks Statistik

Danmark har sammen med Sverige den højeste beskæftigelsesfrekvens for de 55-64-årige. Med et niveau på over 60 pct. indfrier Danmark også Lissabon-målsætningen for 2010 (50 pct.) på området. Opdeles intervallet i 55-59 år og 60-64 år falder den samlede beskæftigelsesfrekvens markant (fra ca. 75 til 38 pct.) mellem de to aldersgrupper.

Beskæftigelsesfrekvensen for indvandrere er med 50 pct. væsentlig lavere end for hele befolkningen (72,6 pct.). Særlig lav er frekvensen for indvandrerkvinder (knap 40 pct.), jf. tabel 2.1. Også personer i risiko for social udstødelse har en markant lavere beskæftigelsesfrekvens sammenlignet med befolkningen som helhed⁶; for visse handicapgrupper kun 25 pct., og der kan også her være en arbejdskraftreserve.

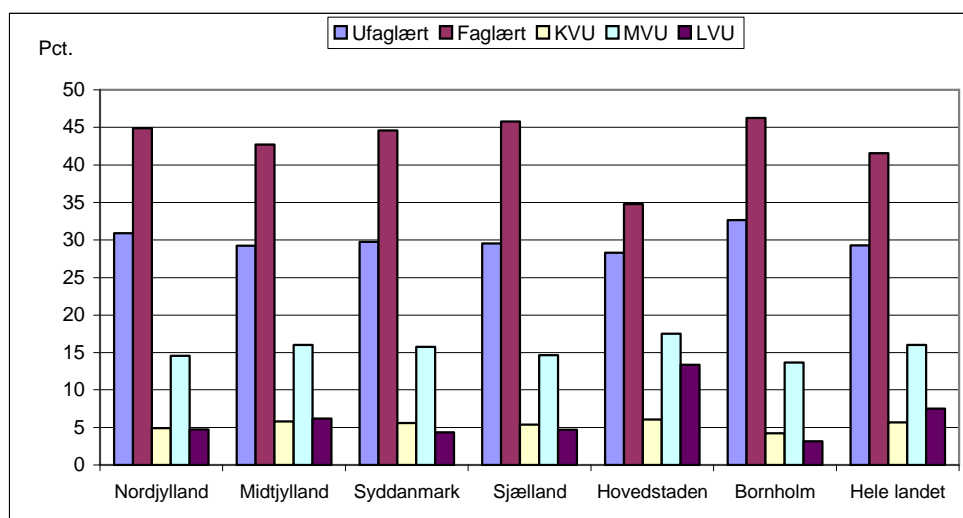
Højkonjunkturperioden har bragt mange af de langtidsledige i de sociale marginalgrupper i beskæftigelse, men først og fremmest de mest arbejdsmarkedsparete. Den restgruppe, der herefter er tilbage omfatter personer med forskellige typer af problemer, det kan være mangelfulde kvalifikationer eller personlige problemer og atter andre har en særlig stor risiko for at blive fravalgt, når virksomhederne ansætter og afskediger.

2.5 Uddannelse

Der er betydelige forskelle fra region til region på arbejdsstyrkens uddannelsesniveau, jf. figur 2.13. I Hovedstaden har næsten 13 pct. af arbejdsstyrken en lang videregående uddannelse. I Region Midtjylland er det ca. 6 pct. og i de øvrige regioner ca. 3-5 pct. Inden for mellemlange og korte videregående uddannelser er de regionale forskelle betydeligt mindre.

⁶ Personer med handicap på arbejdsmarkedet, www.handicap.dk.

Figur 2.13 Arbejdsstyrkens uddannelsesniveau, 2005

Anm.: Beskæftigede og ledige i alderen 15-69 år.
Kilde: Danmarks Statistik.

Hvad angår de faglærte uddannelser er Bornholm i front, idet 46 pct. af øens arbejdsstyrke har en erhvervsfaglig uddannelse. De øvrige regioner følger tæt efter, bortset fra Hovedstaden, hvor kun godt hver tredje person er faglært.

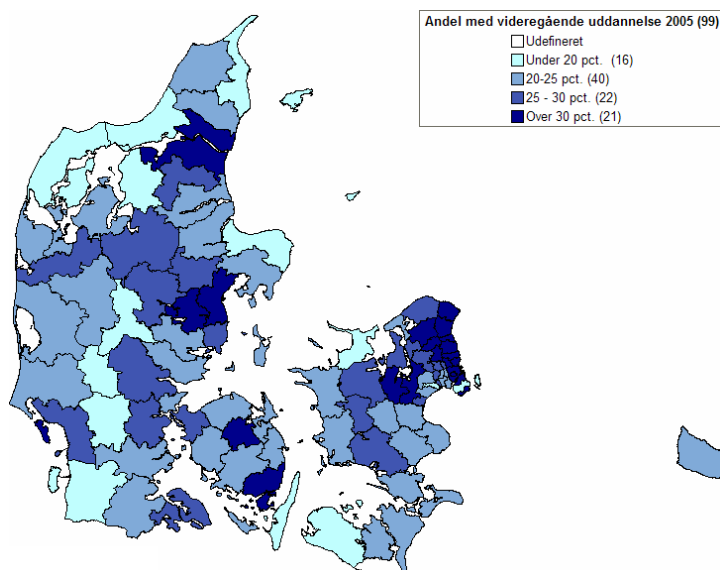
I alle seks regioner har en betydelig andel af arbejdsstyrken ingen erhvervskompetencegivende uddannelse. Yderpunkterne er Bornholm (ca. 33 pct.) og Hovedstaden (ca. 28 pct.).

Analysen af udviklingen de seneste 20 år viser, at uddannelsesniveauet er steget overalt i landet, men at de regionale forskelle er blevet udvidet. I alle regioner er andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse steget, men stigningen har været kraftigst i og omkring universitetsbyerne og lavest i de geografiske yderområder – altså størst stigning i de områder, som havde det bedste udgangspunkt.⁷

De regionale forskelle på arbejdskraftens uddannelsesniveau er endnu mere markante, når man ser på kommuneniveau, jf. figur 2.14.

⁷ Større regionale uddannelsesforskelle, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2005).

Figur 2.14 Arbejdsstyrkens uddannelsesniveaue, 2004 (andel med videregående uddannelse i pct.)

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

På Læsø har kun godt 15 pct. af arbejdsstyrken en videregående uddannelse. I Gentofte er det knap 56 pct. Generelt er uddannelsesniveaue lavest i de geografiske yderområder og højest i og omkring de store byer. Uddannelsesniveaue har været stigende i hele landet i en årrække, men tendensen har været, at de regionale forskelle er blevet udvidet. Det gælder især for de lange videregående uddannelser.⁸

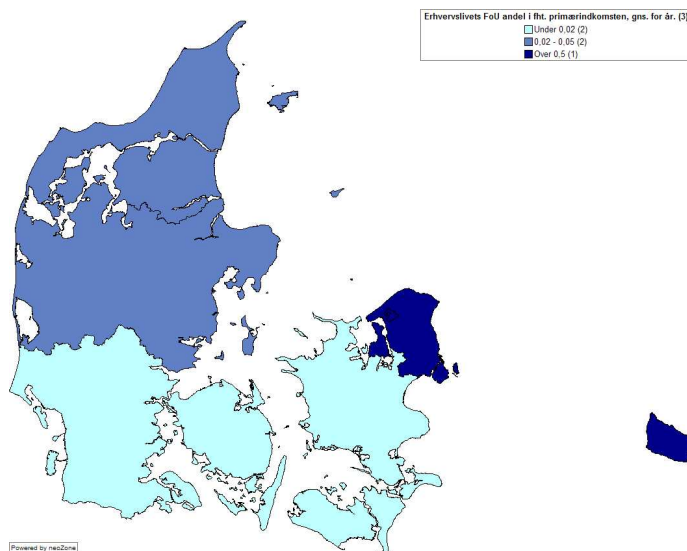
Befolkningens uddannelsesniveaue varierer ikke kun mellem de enkelte regioner som vist ovenfor, men også efter befolkningens herkomst. Indvandrere, især fra ikke-vestlige lande, er således betydeligt svagere repræsenteret på de danske ungdomsuddannelser end efterkommere og personer med dansk oprindelse. Således var 53 pct. af de 16-19-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande i gang med en ungdomsuddannelse, mens den tilsvarende andel blandt efterkommere for ikke-vestlige lande samt danskere var hhv. 71 og 74 pct..

På de videregående uddannelser ses samme tendens som for ungdomsuddannelserne. Ved starten af uddannelsesåret 2003/2004 var 17 pct. af de 20-24-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande indskrevet på en videregående uddannelse. De tilsvarende andele for efterkommere fra ikke-vestlige lande og danskere var hhv. 27 og 33 pct.

⁸ Større regionale uddannelsesforskelle, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2005.

2.6 Forskning og udvikling

Figur 2.15 Erhvervslivets udgifter til forskning og udvikling i forhold til primærindkomsten, gnsn. for 1999-2002

Kilde: Copenhagen Economics og Inside Consulting (2004).

Figur 2.15 viser, at det private erhvervslivs forskningsaktivitet er størst i Hovedstadsområdet. Erhvervslivet i Syddanmark og Sjælland anvender færrest midler til forskning og udvikling. Forklaringen på de store regionale forskelle i erhvervslivets forskningsindsats er blandt andet, at forsknings- og udviklingsarbejdet i erhvervslivet er koncentreret i relativt få brancher i Danmark, som ligger geografisk skævt fordelt. Desuden er der en tendens til at placere forsknings- og udviklingsafdelingerne af virksomhederne uanset branche tæt på forskningsmiljøerne på universiteterne.⁹ Det er derfor en udfordring at sikre videns- og teknologioverførsel fra forskningscentrene til virksomhederne i resten af landet.

2.7 Regional erhvervsstruktur

Der er mange lighedspunkter, men også væsentlige forskelle på erhvervsstrukturen i regionerne, jf. figur 2.16.

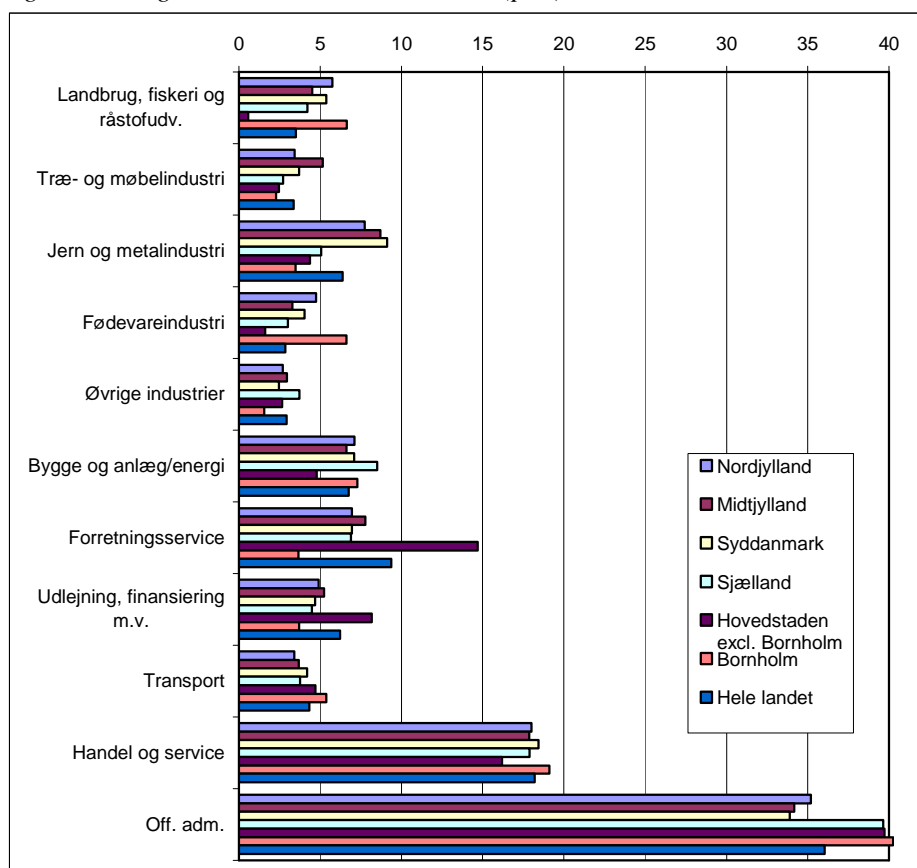
Eksempelvis er Region Hovedstaden markant overrepræsenteret i forhold til forretningsservice og finansiering/udlejning mv. Region Sjælland har relativt mange beskæftigede inden for bygge og anlæg. Bornholm og Nordjylland har relativt mange beskæftigede i de primære erhverv og i fødevarerindustrien. Region Midtjylland har relativt mange beskæftigede i træ- og møbelindustrien og er sammen med Region

⁹ Regionale forskelle i forskningsindsatsen, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2005.

Nordjylland og Region Syddanmark også overrepræsenteret i jern- og metalindustrien.

Generelt er de forholdsvis videntunge erhverv i Danmark koncentreret i de store byområder, mens det i de mere tyndt befolkede egne er de mere traditionelle erhverv, der dominerer.

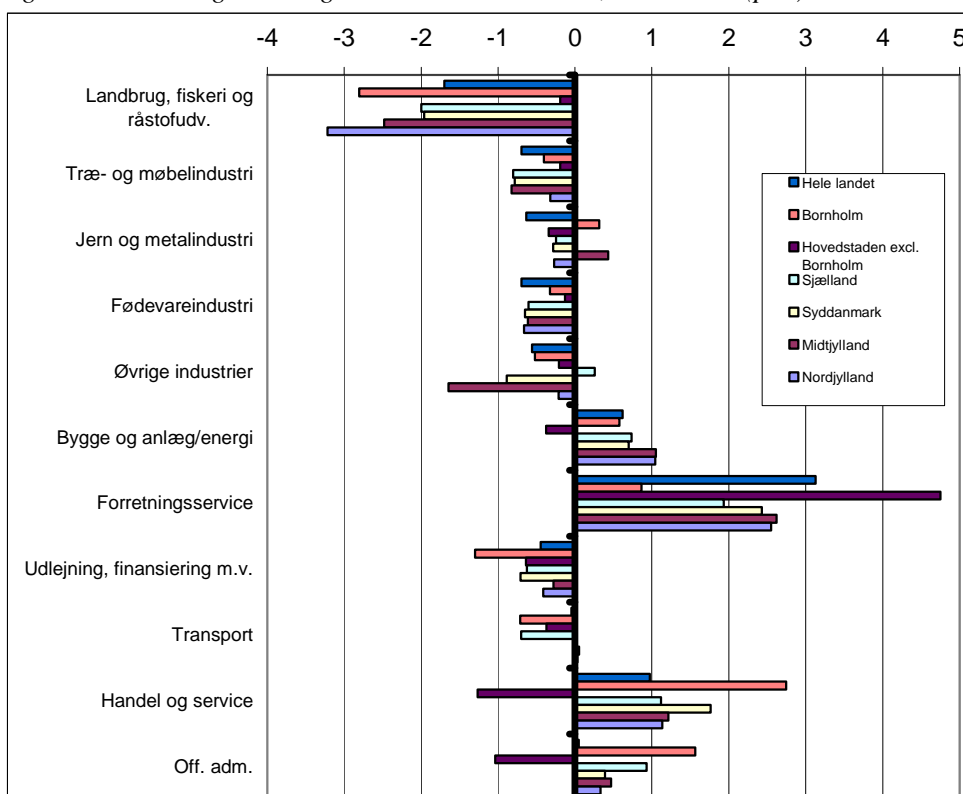
Figur 2.16 Regional erhvervsstruktur, 2005 (pct.)

Anm.: Erhvervsstrukturen er opgjort som beskæftigede på arbejdsstederne i regionerne fordelt på brancher.
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 2.17 viser den regionale erhvervsudvikling gennem det seneste årti. Alle regioner har oplevet fald i beskæftigelsen i landbrug, fiskeri og råstofudvinding. Det samme gælder fremstillingserhvervene i de fleste regioner, bortset fra jern og metal, der har haft en svag fremgang på Bornholm og i Midtjylland. Forretningservice har oplevet den klart største vækst i beskæftigelsen i alle regioner – størst i Hovedstaden.

Figur 2.17 Ændring i den regionale erhvervsstruktur, 1995-2005 (pct.)

Kilde: Danmarks Statistik

Udvides statistikken til yderområder (ikke vist i figur), er tendenserne endnu tydeligere. Der er en klar overvægt af beskæftigede i traditionelle erhverv (primære erhverv, fremstillingserhverv og industri), mens videnerhverv som fx forretningsservice er underrepræsenteret. Dette gør sig gældende på tværs af yderområderne.

Ses der på virksomhedernes størrelse, har Region Hovedstaden relativt flere store virksomheder. Der er ikke de store variationer regionerne imellem, men når man ser på kommunerne, er der store forskelle. Yderområderne har klart flere små virksomheder med under fem ansatte, mens de store andele af store virksomheder findes i kommuner omkring hovedstaden.

2.8 Yderområder

Flere af indikatorerne ovenfor belyser yderområdernes særlige problemstilling. Det kan derfor opsummeres, at yderområderne er kendetegnet ved en erhvervsstruktur præget af mange små virksomheder indenfor traditionelle erhverv som landbrug og fremstilling. Indbyggertallet i yderområderne er stagnerende eller ligefrem faldende, og udsigterne for de kommende år er ikke bedre. Uddannelsesniveaue er lavere – der er færre med en videregående uddannelse og flere uden en erhvervskompetencegivende uddannelse. Omvendt er der flere med en erhvervsfaglig grunduddannelse. Ledigheden er relativt højere end på landsplan, ligesom områderne

er kendetegnet ved en højere andel uden for arbejdsstyrken. Det betyder, at yderområderne står over for en særlig udfordring.

2.9 Regionerne belyst med fire vækstkilder

Analyser af bl.a. OECD har vist, at der er en tendens til, at lande, som oplever forholdsvis høj økonomisk vækst, klarer sig relativt godt inden for fire områder eller vækstkilder: Menneskelige ressourcer, innovation, iværksætteri og anvendelse af ny teknologi.¹⁰

En dansk analyse har tilsvarende vist, at der er betydelige regionale variationer i de fire vækstkilder, og at de regioner, som klarer sig godt inden for de fire vækstkilder, tenderer at opleve en højere økonomisk vækst end de regioner, som klarer sig mindre godt inden for de fire vækstkilder.¹¹

I det følgende belyses det regionale erhvervsklima med udgangspunkt i de fire vækstkilder.

Menneskelige ressourcer

Danmark har tidligere været et af de lande, hvor flest havde en videregående uddannelse. I dag er det imidlertid kun ca. 45 pct. af en ungdomsårgang, der gennemfører en videregående uddannelse i Danmark. Det betyder, at Danmark ligger betydeligt efter lande som fx Finland og Norge. Tallet dækker over, at ca. 53 pct. starter på en videregående uddannelse, men kun fire ud af fem fuldfører.

På positivsiden er Danmark kendetegnet ved, at en stor del af arbejdsstyrken deltager i jobrelateret efteruddannelse, og ydermere bruger de danske ansatte forholdsvis megen tid på voksen- og efteruddannelse sammenlignet med ansatte i de øvrige EU-15 lande. På trods af den generelt høje deltagelse i voksen- og efteruddannelse må det dog konstateres, at kortuddannede i mindre grad end andre grupper deltager i efteruddannelse og kompetenceudviklingsaktiviteter.¹²

De ansattes deltagelse i efteruddannelse og kompetenceudvikling afhænger i høj grad af virksomhedsstørrelse. Langt flertallet af de danske virksomheder er SMV'er, der ikke i samme omfang som større virksomheder investerer i medarbejderudvikling og opkvalificering af de ansatte.

Regeringen nedsatte i 2004 ”Trepartsudvalget om livslang opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet” med deltagelse af bl.a. arbejdsmarkedets parter, med henblik på at kortlægge og analysere den nuværende voksen- og efteruddannelsesindsats i Danmark. Med afsæt heri har det endvidere været udvalgets opgave at vurdere, om indsatsen lever op til de krav, som fremtiden stiller.

¹⁰ *The New Economy: Beyond The Hype*, OECD (2001).

¹¹ *Regionernes Konkurrenceevne*, Copenhagen Economics og Inside Consulting for Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2004).

¹² *Fx Efteruddannelse – praksis i offentlige og private virksomheder*, Danmarks Evalueringsinstitut, (2004).

Regeringen vil på den baggrund stille forslag til ændringer i erhvervsuddannelsessystemet¹³.

Trepartsudvalget har i sin afsluttende rapport¹⁴ peget på en række svagheder ved den danske voksen- og efteruddannelsesindsats. Særlig relevant i forhold til Socialfonden er:

- 150.000 i den erhvervsaktive alder vurderes nu og i fremtiden at have markant utilstrækkelige basale færdigheder. Analyserne viser endvidere, at op mod en fjerdedel af arbejdsstyrken i varierende grad er læse-, skrive- og/eller regnesvage.
- I det nuværende system sker der kun i yderst begrænset omfang en vurdering og anerkendelse af reale kompetencer, som den enkelte har erhvervet uden for det etablerede uddannelsessystem.
- Halvdelen af de private virksomheder og ca. en syvendel af de offentlige virksomheder angiver ikke at foretage systematisk uddannelsesplanlægning.
- Der er på det videregående voksen- og efteruddannelsesniveau et manglende udbud af uddannelsestilbud inden for konkrete fagområder. Samtidig ses deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter og motivationen herfor mindre hos personer med grundskoleuddannelse som højeste uddannelsesniveau.

Der er i forbindelse med udvalgsarbejdet lavet en ”Undersøgelse af efteruddannelse i danske virksomheder” af Socialforskningsinstituttet, der har spurgt private virksomheder om deres efterspørgsel efter kompetencer. Undersøgelsen peger på, at der er behov for at styrke både de innovative kompetencer, dvs. evnen til at tænke nyt ved eksempelvis i højere grad at sætte sig ind i kundernes behov og præferencer, omsætte dette til praktiske løsninger samt endelig iværksætterkompetencer, dvs. stor initiativkraft og selvstændighed i opgaveløsningen og risikovillighed og godt købmandskab.

Undersøgelser af globaliseringens virkninger for danske virksomheder peger på, at ind- og udflytningen af opgaver sætter virksomhederne under et kompetencepres, hvor rutine- og masseproduktionsprægede opgaver flytter ud, og opgaver vedr. processtyring og marketing bl.a. flytter ind og/eller udvikles. Den proces stiller krav om nye kompetencer for flere, der skal kunne tilpasse sig nye kulturer, kommunikere på flere sprog, anvende nye teknologier og have produkt- og markedsvidenskab.¹⁵

Det er ikke kun de ansattes kompetencer, der har betydning for, hvor godt det går virksomhederne. Også ledelseskompetencer og fleksible organisationsformer er væsentlige faktorer, når det gælder vækst i erhvervslivet. En OECD-analyse viser, at Danmark halter noget efter de bedste lande, når det gælder ledelseskompetencer i virksomhederne. Analysen viser, at Danmark inden for dette område ligger nummer 17 ud af de 27 OECD-lande. Især klarer Danmark sig svagt, når det gælder kvaliteten af lederuddannelserne og andelen af kvindelige chefer. Ser man på fleksible

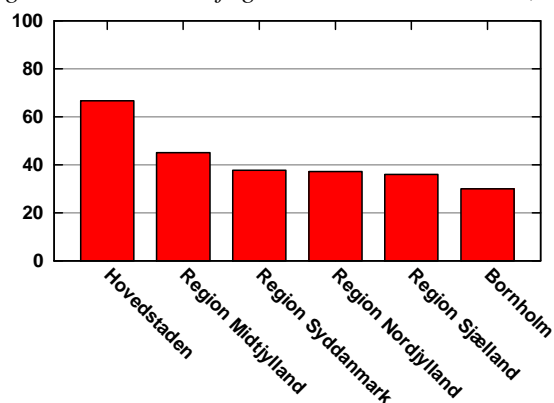
¹³ Regeringsgrundlaget 2005.

¹⁴ *Livslang opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet – rapport fra Trepartsudvalget*, 2006.

¹⁵ *Globaliseringens muligheder og konsekvenser for arbejdsmarkedet på Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm*, Rambøll management, 2005.

organisationsformer klarer Danmark sig generelt godt, og ligger på en samlet 6. plads. Den danske arbejdsstyrke vurderes dog at have en begrænset evne til at tilpasse sig nye udfordringer.¹⁶

Figur 2.18 De beskæftigedes uddannelsesniveau, 2005

Anm.: Indeksering af uddannelse, der omfatter beskæftigede med henholdsvis kort, mellemlang og lang videregående uddannelse samt bachelorer og ph.d. sat i forhold til den samlede regionale beskæftigelse. Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel, 2006.

Generelt er arbejdskraften i Region Hovedstaden væsentligt bedre uddannet end i de øvrige regioner. Knap 30 pct. af de beskæftigede i Region Hovedstaden har en videregående uddannelse. I Midtjylland er det ca. 22 pct., mens det i de øvrige regioner er ca. 20 pct. Der er beskedne forskelle mellem de fem regioner, når man ser på de korte og mellemlange videregående uddannelser, men i Region Hovedstaden har 11 pct. en lang videregående uddannelse, hvilket er over dobbelt så mange som de øvrige regioner. Også internt i regionerne er der store forskelle, hvor uddannelsesniveaut er højest i og omkring de store byer og lavest i de geografiske yderområder. De regionale forskelle med hensyn til videregående uddannelser opvejes i nogen grad af, at en forholdsvis stor andel af arbejdsstyrken uden for Region Hovedstaden har en erhvervsfaglig uddannelse. I alle fem regioner har ca. 30 pct. af arbejdsstyrken ikke nogen erhvervskompetencegivende uddannelse.

Regionerne uden for Hovedstaden klarer sig bedre, når det handler om efter- og videreuddannelse. Nye målinger af virksomhedernes efter- og videreuddannelsesindsats viser, at forskellen på dette område mellem Hovedstaden og de øvrige regioner er langt mindre end for det formelle uddannelsesniveau.¹⁷

Nye målinger af de uformelle kompetencer i virksomhederne viser også, at regionerne uden for Hovedstaden er tættere på Hovedstadens niveau, når det handler om at udnytte de eksisterende kompetencer via nye ledelses- og organisationsformer (fx gennem fleksible organisations- og aflønningsformer og præstationsbaseret aflønning).

Innovation, videndeling og videnopbygning

¹⁶ Et benchmarkstudie af menneskelige ressourcer – hvad kan Danmark lære?, FORA, 2004.

¹⁷ Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel, 2006.

Globaliseringen betyder, at dansk erhvervsliv i høj grad skal konkurrere på viden og på evnen til at skabe innovation i produkter, produktions- og forretningsmetoder. Innovative virksomheder vurderes at være 40 pct. mere produktive end virksomheder, der ikke innoverer.¹⁸ Det tredje Community Innovation Survey (CIS 3) placerer Danmark på en 10. plads blandt EU-15 landene, når der måles på andel af virksomheder med innovationsaktiviteter. Ifølge CIS 3 havde 56 pct. af de danske virksomheder ingen innovationsaktiviteter i 2000.

En national undersøgelse finder tilsvarende, at ca. 63 pct. af de danske virksomheder ikke havde introduceret hverken nye produkter eller nye ydelser i perioden 1998 til 2000.¹⁹ En ny national undersøgelse fra 2004 viser dog, at to ud af tre virksomheder inden for de sidste tre år har introduceret nye produkter på markedet, mens omkring hver anden virksomhed i samme periode har fået nye produktionsprocesser.²⁰ Disse resultater kunne indikere, at stadig flere danske virksomheder har indset behovet for at være innovative.

Størstedelen af forsknings- og udviklingsaktiviteten i Danmark finder sted i de større byområder. Fx finder næsten to tredjedele af den private forskning sted i Region Hovedstaden. Det hænger sammen med, at forskningstunge erhvervsområder som biotek, medico mv. er koncentreret i byerne. Mellem 1997 og 2003 blev den private forskning og udvikling øget med godt 65 pct. på landsplan. Fremgangen fandt sted i alle regioner, men var stærkest i Region Nordjylland, som oplevede en tredobling, og Region Midtjylland, hvor indsatsen blev fordoblet.

Helt nye målinger af virksomhedernes innovationsaktivitet og innovationsniveau viser, at Region Hovedstaden generelt er førende på stor set samtlige indikatorer.²¹ Den regionale vækstmodel måler de regionale forskelle i innovationsaktivitet ved hjælp af indikatorer for, om virksomhederne er produktinnovative, procesinnovative eller om virksomhederne innoverer inden for kommunikation/branding eller salg og distribution. Samlet set er innovationsaktiviteten således højest i Region Hovedstaden med Region Syddanmark lige efter, mens Region Midtjylland og Region Nordjylland er noget efter. Region Sjælland klarer sig noget dårligere end de øvrige. Figur 2.19 viser andelen af hhv. produkt- og procesinnovative.

Resultaterne viser også, at innovationsniveauet²² er højt mange steder i landet. I hver af de fem regioner er der således byområder, som inden for udvalgte områder har stort set lige så højt innovationsniveau som i Hovedstaden. Det gælder fx Odense og Trekantområdet i Region Syddanmark, Århus og Herning-området i Region Midtjylland og Ålborg-regionen i Nordjylland.

¹⁸ Vækstregørelse 05, Økonomi- og erhvervsministeriet, 2005.

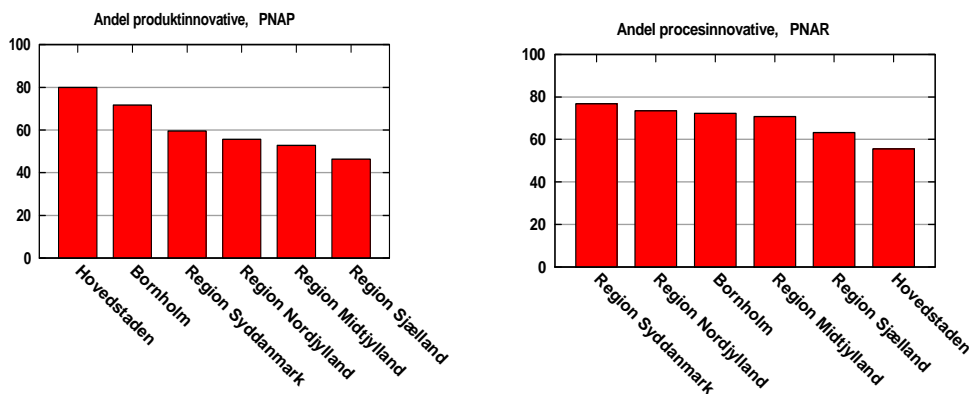
¹⁹ *Innovationsstatistik 2002*, Center for Forskningsanalyse.

²⁰ *Regionale kompetenceregnskaber 2005*, Muusmann for Erhvervs- og Byggestyrelsen.

²¹ Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel, 2006

²² Markedsledere inden for brugerdreven, prisdreven eller forskningsdreven innovation og det globale udsyn i innovationsaktiviteter

Figur 2.19 Andel proces- og produktinnovative, 2005

Anm.: Indekstal.

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel, 2006.

I forhold til virksomheder i resten af verden vurderer de danske virksomheder, at det især er inden for brugerdreven innovation og prisdreven innovation, at de er blandt de mere aktive inden for netop deres branche. Langt færre vurderer, at de er blandt de mest aktive inden for forsknings- eller teknologidreven innovation. Troen på en dansk styrkeposition på brugerdreven innovation kommer til udtryk i stort set alle dele af landet. Troen på styrkepositionen inden for prisdreven innovation er generelt højere i Vestdanmark end i Østdanmark.

Etablering og udvikling af nye virksomheder

Iværksætteri er en væsentlig forudsætning for fornyelse og økonomisk vækst. Iværksætternes aktivitet i Danmark tilskrives normalt op mod 20 procent af produktivitetsstigningen. Iværksættere opretter hvert år ca. 26.000 nye arbejdspladser i Danmark.²³ Det svarer til ca. hver 10. af de nye arbejdspladser, der hvert år oprettes i Danmark. Af særlig interesse er de iværksættere, som forstår at skabe høj vækst og udvikling i deres virksomhed. Typisk har disse iværksættere en produktivitet, der er 30-40 pct. højere end gennemsnittet af alle danske virksomheder.

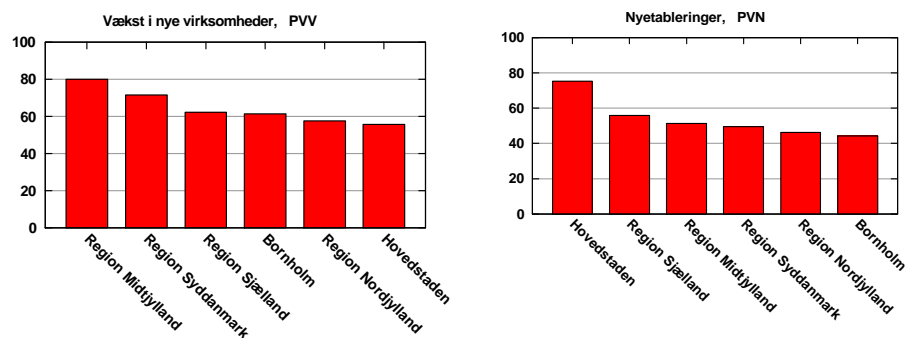
Danmark er godt med, når det handler om at etablere nye virksomheder. Hvert år etableres 14.000-18.000 nye virksomheder, hvilket er på niveau med de førende lande. Imidlertid er de danske iværksættere ikke i top, når det gælder om at skabe vækst. Under 5 pct. af de danske iværksættere kan karakteriseres som vækstiværksættere, hvilket er forholdsvis lavt i international sammenhæng.²⁴

Figur 2.20 illustrerer de regionale forskelle i nyetableringer og vækst i nye virksomheder. Både målt i forhold til befolkningstallet og målt i forhold til antal eksisterende virksomheder etableres der flest nye virksomheder i Region Hovedstaden. Hvert år etableres der i Region Hovedstaden ca. 10 nye virksomheder for hver 100. eksisterende virksomhed. I de fire øvrige regioner etableres ca. 7-8 nye virksomheder for hver 100. eksisterende virksomhed.

²³ Iværksætterindeks 2005, Erhvervs- og Byggestyrelsen.

²⁴ Iværksætterindeks 2005, Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Figur 2.20 Nyetableringer og vækst i nye virksomheder

Anm.: Indekstal. Nyetableringer omfatter nye virksomheder målt i forhold til befolkningstal og eksisterende virksomheder (gnsn. for 2001-2003). Vækst i nye virksomheder omfatter vækst i beskæftigelse og omsætning, 2001-2003.

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel, 2006.

Til gengæld er iværksætterne i Region Midtjylland og Region Syddanmark de bedste til at skabe vækst i beskæftigelse og omsætning. Fx var den gennemsnitlige beskæftigelsesvækst i Midtjyllands og Syddanmarks iværksættervirksomheder over dobbelt så høj som væksten i de tre øvrige regioners iværksættervirksomheder de seneste tre år. Ser man ikke på gennemsnit, men udelukkende på vækstiværksættere, altså de iværksættere, som opnår en særlig høj vækst, er der ikke store regionale forskelle – i alle fem regioner er det kun ca. 5 pct. af de nye virksomheder, der kan karakteriseres som vækstiværksættere.²⁵

Der er også forskelle på udfordringen med at skabe grobund for iværksætterne i regionerne. Fx er der i Region Hovedstaden relativt mange iværksættere inden for videnintensive erhverv som informations- og kommunikationsteknologi og vidensservice. Mere end hver tredje nye virksomhed i Region Hovedstaden etableres inden for vidensservice, mens det i de øvrige regioner er omkring hver femte. I region Sjælland er der til gengæld relativt mange iværksættervirksomheder inden for byggeerhvervet i forhold til resten af landet.²⁶ Disse forskelle stiller forskellige krav til udviklingen af de iværksætterspecifikke vækstvilkår. Mens den grundlæggende information og vejledning om fx forretningsplan, budget og regnskab i store træk er fælles for alle, har iværksættere samtidig brug for en mere specialiseret rådgivning, der tager afsæt i regionens særlige forhold og udfordringer.

68 pct. af iværksætterne i de personligt ejede virksomheder er mænd mod 51 pct. for befolkningen mellem 16 og 66 år. Kønsfordelingen er endnu mere markant i de nye selskaber, hvor hele 89 pct. er mænd. Der er lidt flere kvinder blandt iværksætterne bag de personligt ejede virksomheder end tidligere, men lidt færre blandt selskabsiværksætterne end tidligere.²⁷

²⁵ En vækstiværksætter er personen bag en virksomhed, der fem år efter etablering har mere end fem ansatte og en omsætning på mindst 5 mio. kr. Herudover skal virksomheden have opnået en gennemsnitlig vækst i antal ansatte og omsætning på mindst 60 pct. fra etableringsåret og fem år frem.

²⁶ Portræt af iværksætterne i Danmarks nye regioner, Københavns Amt, 2005.

²⁷ 5. statistiske portræt af iværksættere, Erhvervs- og Byggestyrelsen, 2005.

Den enkeltes motivation for at starte egen virksomhed har afgørende betydning for iværksætteraktiviteten. Undersøgelser viser imidlertid, at motivationen i befolkningen for at blive iværksætter er væsentlig mindre i Danmark end i de bedste lande. På en skala fra 0 til 100 ligger Danmark på 42,2, mens de bedste lande ligger på 63,4. Undersøgelsen peger på, at forskellen mellem Danmark og de bedste lande især kan forklares ved de kulturelle og sociale normer relateret til iværksætteri.²⁸

Befolkningen i Region Sjælland og Region Nordjylland er mest risikovillig, mens der er flest i Region Sjælland, på Bornholm og i Nordjylland der har overvejet at blive iværksættere. Da andelen af befolkningen, der har overvejet at blive iværksætter i gennemsnit er godt 40 pct., er der derfor et uudløst potentiale i forhold til den andel, der rent faktisk etablerer sig som iværksætter.

Det kræver kapital at skabe vækst i en ny virksomhed. Et betydeligt antal iværksættere oplever mangel på kapital som en barriere for vækst. Samtidig er der i befolkningen ca. 62 pct., der mener, at det er vanskeligt at starte egen virksomhed pga. mangel på kapital.

Fundamentet for en stærk selvstændighedskultur lægges allerede i skolen og på uddannelsesinstitutionerne. Region Hovedstaden og Bornholm klarer sig bedst, når det handler om at inddrage iværksætteri i undervisningen.

Anvendelse af ny teknologi

Anvendelse af ny teknologi er en vigtig kilde til vækst. Ny teknologi kan være mange ting, fx materialeteknologi, energiteknologi og bioteknologi. En af de absolut vigtigste nye teknologier – og den, som er bedst dækket datamæssigt – er IKT. Informations- og kommunikationsteknologi (IKT) er nemlig en af de teknologiformer, der vurderes at styrke produktiviteten mest. Investeringer i IKT har i løbet af de sidste ti år bidraget med ca. 0,6 pct. om året til produktivitetsvæksten. Da den samlede vækst i arbejdskraftproduktivitet har været aftagende, kan en større andel af denne vækst i dag umiddelbart henføres til IKT.

Anvendelsen af IKT i virksomheder, offentlige institutioner og private husholdninger er omfattende, og området er under fortsat udvikling med henblik på at fremme væksten i erhvervslivet som helhed, sikre en bæredygtig udvikling, opnå serviceforbedringer samt skabe rationaliseringsgevinster.

En ny analyse viser, at virksomheder med integreret IKT-anvendelse har et højere produktivitetniveau end virksomheder med simpel IKT-anvendelse (ca. 10 pct. højere).²⁹ Samtidig er virksomheder med integreret IKT-anvendelse mere innovative (63 pct.) end virksomheder med simpel IKT-anvendelse (41 pct.).

Nye analyser peger på, at Hovedstaden klarer sig klart bedst med hensyn til anvendelsen af de nyeste teknologier i erhvervslivet med Midtjylland og Syddanmark på de næste pladser.³⁰

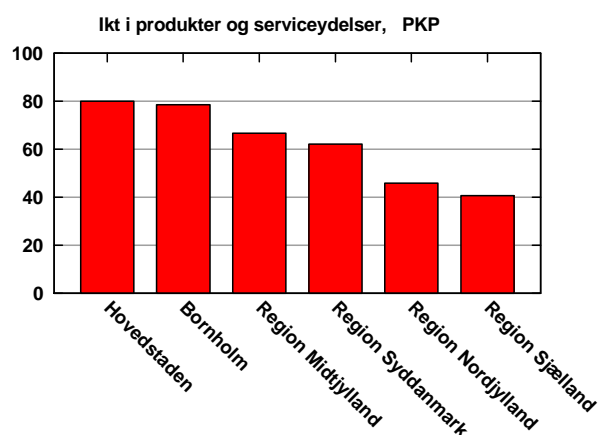
²⁸ *Iværksætterindeks 2005 – Vilkår for iværksættere i Danmark*, Erhvervs- og Byggestyrelsen, 2005.

²⁹ *E-business, innovation og produktivitet - Casestudie af 700 danske virksomheder*, Videnskabsministeriet, 2005.

³⁰ Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel, 2006

Det er især på anvendelsen af IKT i produkter og serviceydelser, at Nordjylland og Sjælland klarer sig dårligere end de øvrige tre regioner, jf. figur 2.21. Men der er også nordjyske styrkepositioner på IKT-området, hvor fx de nordjyske virksomheder synes langt fremme med hensyn til køb og salg mellem virksomheder via internettet.

Figur 2.21 IKT i produkter og serviceydelser, 2005

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel.

Næsten alle virksomheder med over ti ansatte i Danmark har IKT og internet-adgang. Fx anvender 90 pct. af virksomhederne IKT til økonomistyring, og 80 pct. af virksomhederne har en hjemmeside. Der er generelt ikke store regionale forskelle i virksomhedernes anvendelse af IKT til basisfunktioner. Derimod er der en vis forskel på, i hvor høj grad virksomhederne anvender avancerede it-systemer.³¹ I Region Hovedstaden anvender 35 pct. af virksomhederne avanceret it, mens det er ca. 25 pct. i Region Nordjylland.

Mens nogle teknologier er fælles for alle virksomheder, herunder en række IKT-ydelser, er det vigtigt at virksomhederne har adgang til – og indgår i samspil om udviklingen af – specialiserede teknologier til fx optimering af produktionsprocessen eller udvikling af nye serviceydelser.

2.10 Byer

Der er i alt fire byer i Danmark, som er med i Kommissionens Urban Audit. Det er Danmarks fire største byer København, Århus, Aalborg og Odense.

³¹ Med "avancerede" it-systemer menes, at virksomhederne kobler forskellige systemer, fx kan ordresystemet kobles til produktionssystemet eller leverandørsystemet.

Tabel 2.2 Udvalgte indikatorer fra ”Urban Audit”

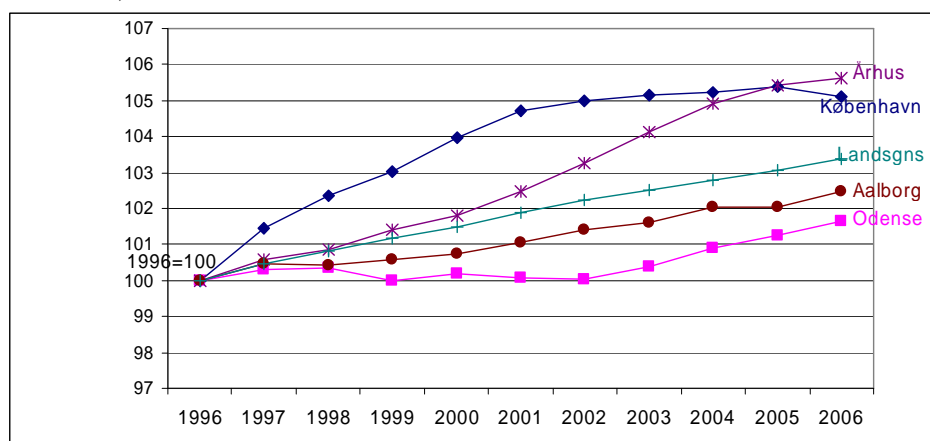
Indikator	EU15	København	Århus	Odense	Aalborg
Registrerede forbrydelser pr. 1000 indbyggere	93,1	149,5	137,1	138,2	100,8
Andel under 20 og over 65 i forhold til befolkningen (forsørgerbyrde)	60,6	44,0	52,5	57,9	57,2
Ikke EU-borgere i pct. af befolkningen	5,2	8,8	5,1	5,1	3,6
Gns. årlig ændring i befolkningen over fem år	0,08	0,92	0,49	0,01	0,21
Ledighed	10,3	4,5	5,2	5,2	5,8
BNP pr. beskæftiget	50.722	81.660	55.569	56.031	56.799

Kilde: Urban Audit, EU-Kommissionen.

Ovenstående tabel 2.2 viser udvalgte indikatorer fra Kommissionens ”Urban Audit”. På en række parametre klarer de danske byer sig fint i forhold til EU15. Fx er den demografiske forsørgerbyrde under EU-gennemsnittet. Alle byer bortset fra Odense har en befolkningsvækst, der ligger væsentligt over EU-gennemsnittet. Ligeledes er ledigheden omtrent det halve af EU-gennemsnittet. Samtlige byer har også et BNP pr. beskæftiget, der ligger over EU-gennemsnittet. De danske byers gode placering dækker dog over store variationer de fire byer imellem. København klarer sig bedst fulgt af Århus. Odense og Aalborg klarer sig lidt dårligere. Odense har fx en erhvervsindkomst pr. indbygger, der er 10 pct. under landsgennemsnittet i Danmark.

Alle fire byer (kommuner) har oplevet et stigende befolkningstal i perioden fra 1996 til 2006, jf. figur 2.22. I perioden 1996-2005 har Københavns Kommune haft den største befolkningstilvækst, men blev i 2006 overhalet af Århus. Modsat de to største byer har Odense og Aalborg begge haft en befolkningstilvækst under landsgennemsnittet.

Figur 2.22. Befolkningsudvikling i Danmarks fire største byer 1996-2006 (indeks 1996=100)

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Bortset fra København har alle kommuner en positiv nettoindvandring i 2005. Alle fire byer har fødselsoverskud i 2005.

Der har siden 1996 været en vækst i antallet af indvandrere og efterkommere i alle fire byer. Målt på indvandrere og efterkommeres andel af den samlede befolkning er der store variationer i andelen mellem kommunerne. Københavns Kommune har den største andel indvandrere og efterkommere – her er 19 pct. af den samlede befolkning i kommunen indvandrere og efterkommere. I Århus og Odense er andelen ca. 12 pct., mens den er 7,5 pct. i Aalborg.

Den gennemsnitlige ledighed er faldet betydeligt i perioden fra 1996 til 2006 i alle fire byer. Aalborg har den højeste ledighed på 8,9 pct., mens de øvrige kommuner har en ledighed på 6,2-6,5 pct. af arbejdsstyrken. Det skal ses i forhold til en ledighed på landsplan på 5,4 pct.

Alle fire byer har oplevet en gennemsnitlig årlig vækst i antal arbejdspladser fra 1995-2005, der er over landsgennemsnittet (Aalborg dog tæt på landsgennemsnittet). Væksten har dog været klart størst i København og Århus.

Tabel 2.3 Nøgletal om byer

	Anmeldte voldsfor- brydelser pr. 1.000 indb. 2003	Statsborger e fra 3.- lande pr. 10.000 indb. 2005	Indb. i arbejds- pol. foranst. pr. 100 17-66- årige 2003	Befolk- nings- tæthed (indb/km ²) 2004	Ledighed 1. kvartal 2006 i pct. af arbejds- styrken	Gns. årlig vækst i antal arbejdsplad- ser 1995- 2005	Indbyg- gertal 1. januar 2006
København	2,3	680	2,4	5.685	6,2	0,71	501.158
Odense	2,9	410	2,5	609	6,5	0,57	186.595
Århus	3,2	382	2,2	626	6,2	0,95	295.513
Aalborg	2,1	281	2,7	291	8,9	0,40	163.952
Landsgns.	2,0	316	2,1	125	5,4	0,38	

Kilde: Indenrigsministeriets kommunale nøgletal: www.noegletal.dk.

2.11 Miljø

Danmark har et af verdens højeste udslip af drivhusgasser målt pr. indbygger. Det skyldes et relativt højt energiforbrug, og at hovedparten af energien kommer fra afbrænding af fossile brændsler. Udledningen af CO₂ har siden 1990 svinget mellem 10 og 14 tons pr. indbygger pr. år, hvilket er over gennemsnittet i EU.

For at begrænse forbruget af fossile brændsler har Danmark gennem mange år gjort en indsats for at fremme vedvarende energi, især vindenergi, og for at spare på energien fx ved at isolere boliger og bruge miljømærkede varer. Vindenergi dækker en meget høj andel af det danske elforbrug, men den danske vindenergi-kapacitet er ikke så stærkt stigende som den globale kapacitet.

Danmark har forpligtet sig gennem Kyoto-protokollen til at reducere sit udslip af drivhusgasser. Med et reduktionsmål på 21 pct. er vi et af de lande, der har forpligtet os til den største reduktion, og Det Europæiske Miljøagentur vurderer da også, at Danmark er et af de lande, der ser ud til at have sværest ved at nå reduktionsmålet. Danmark benytter sig af muligheden for de såkaldte Kyoto-mekanismer for at

reducere det nationale udslip ved fx at finansiere projekter, der begrænser CO₂ udslippet i udlandet.

Dansk landbrug, som er en væsentlig erhvervsfaktor i mange yderområder, er blandt verdens mest højteknologiske og effektive. Den kommende miljøregulering af landbruget forudsætter en øget anvendelse af renere teknologi til at reducere forureningen fra landbruget. Der bliver således både brug for ny viden og innovation i landbruget og en innovativ udvikling af kvalitet og avancerede produkter fra landbruget, herunder også inden for økologisk produktion.

Øget anvendelse af renere teknologi inden for landbruget og udvikling af metoder, der kan reducere udledningen fra landbruget, kan derfor have en positiv miljømæssig effekt. Dette gælder ikke mindst i forhold til intensiv husdyravl, der kan have en væsentlig indflydelse på, om Danmark kan leve op til EU's vandrammedirektiv og Natura 2000-målene. Danmark har i dag et lavere fald i udledninger til luften af ammoniak fra landbruget end vores nabolande (bl.a. på grund af stigende produktion af svin).

Fremme af miljøeffektiv teknologi

Miljøbelastningen fra en stadig mere intensiv og industrilignende husdyrproduktion udgør et problem, som både erhvervet, forskere og myndighederne arbejder hårdt på at løse. Menneskeskabte klimaforandringer er en miljøudfordring, som Danmark bruger mange kræfter på at løfte.

Kemikalier, gylle og klimaændringer er tre eksempler på markante miljøudfordringer, som optager borgere, virksomheder og beslutningstagere i store dele af verden. Her kommer udviklingen og brugen af miljøeffektive teknologier til at spille en afgørende rolle.

Verdensmarkedet for teknologier til forureningsbekæmpelse udgør over 4.100 mia. kr., og den årlige vækst er på 5 pct. Det er en efterspørgsel, som trækker teknologisk forskning og innovation med sig. Der er således oplagte muligheder for *win-win-win* mellem miljøbeskyttelsen i Danmark, virksomhedernes vækst og bidrag til løsning af globale miljøproblemer. Det er vigtigt at stimulere forskning og erhvervsliv til at udvikle mere miljøeffektive teknologier og mere miljøvenlige produkter, som både kan afhjælpe verdens miljø- og ressourceproblemer og samtidig skabe vækst og eksport.

Dette er baggrunden for, at regeringen har besluttet at lave en satsning på fremme af miljøeffektiv teknologi, jf. den netop offentliggjorte redegørelse herom³². Ved miljøeffektiv teknologi forstås alle teknologier, der direkte eller indirekte forbedrer miljøet. Det drejer sig både om teknologier til begrænsning af forurening ved hjælp af rensning, om mere miljøvenlige produkter og produktionsprocesser, om mere effektiv ressourcehåndtering og om teknologiske systemer, som reducerer miljøpåvirkningen. Miljøeffekt er ikke nødvendigvis det primære formål for en miljøeffektiv teknologi. Denne forståelse er i overensstemmelse med EU's og OECD's definition af "Environmental Technology".

³² Redegørelse om fremme af miljøeffektiv teknologi – vejen til et bedre miljø. Regeringen, maj 2006.

Miljøeffektiv teknologi kan fx være vindmøller, bølge- og solenergi, røggasrensning, vandrensning, enzymer til dyrefoder og vaskepulver, bio-brændstoffremstilling, energibesparende pumper, miljøvenlige erstatninger for phthalater, LED-trafiklys, effektive skibsmotorer, miljøvenlige lakseopdrætsanlæg og præcisionssprøjtemaskiner til landbruget.

Ifølge EU-kommissionen opgørelser udgør EU ca. en tredjedel af det 4.100 mia. kr. store verdensmarked for miljøeffektiv teknologi. USA udgør lidt mere, og Japan udgør ca. halvdelen af EU's andel. Væksten i lande som Kina og Indien vil dog ændre på dette billede. Det internationale energiagentur vurderer, at væksten i den globale økonomi kræver investeringer på energiområdet på godt 3.500 mia. kr. om året i perioden fra 2001 til 2010. I det følgende tiår forventes investeringsbehovet at være ca. 4.500 mia. kr. om året.

Vindmøller, hvor Danmark har en verdensmarkedsandel på 35-40 pct., har et stort vækstpotentiale. Der er forventning om en mangedobling af den globale vindkraftkapacitet frem mod 2030.

Også markedet for miljøeffektiv teknologi til vandområdet vokser. Vandmiljøet er globalt under pres fra overforbrug og forurening. De årlige globale investeringer i vandsektoren forventes at vokse fra 500 mia. kr. i 1995 til godt 1.000 mia. kr. i 2025 – størst forventes investeringerne at blive i Asien.

På landbrugsområdet forventes den årlige vækst i husdyrproduktionen fremover at blive på 0,5 pct. i industrilandene og 2,6 pct. i udviklingslandene, og tilsvarende vil efterspørgslen efter teknologier, der kan reducere landbrugets tab af næringsstoffer, stige. På globalt plan vurderes potentialet til omkring 750 mia. kr. Tilsvarende tendenser kan ses inden for stort set alle typer teknologi og systemer, som kan reducere miljøpåvirkningen.

2.12 Sammenfatning af danske regioners styrker og svagheder

Langt de fleste områder af Danmark har klaret sig godt det seneste årti. Den økonomiske vækst har været forholdsvis høj, beskæftigelsen og indkomsterne er steget betydeligt, og ledigheden er lav de fleste steder.

De store byer og deres opland har ført an i fremgangen, mens flere af de geografiske yderområder omvendt har oplevet en betydeligt ringere udvikling end landsgennemsnittet. Både indbyggertallet og beskæftigelsen er faldet i flere af de geografiske yderområder, og ledigheden er forholdsvis høj.

En af de store udfordringer for alle danske regioner er den demografiske udvikling. I samtlige regioner vil antallet af borgere i den arbejdsdygtige alder falde i fremtiden, mens antallet af ældre omvendt vil stige. Hvis ikke erhvervsfrekvensen øges, vil store dele af landet således opleve et betydeligt faldt i arbejdsstyrken – flere steder bliver reduktionen 10 pct. eller mere frem mod år 2020. Det er en betydelig udfordring at øge erhvervsfrekvensen, ikke mindst i lyset af, at Danmark allerede har en høj erhvervsfrekvens i international sammenhæng. Erhvervsfrekvensen for kvinder er dog fortsat lavere end for mænd, og indvandrere og efterkommere samt personer med

handicap og socialt udsatte grupper har en betydeligt lavere erhvervsfrekvens end landsgennemsnittet.

Kvaliteten af de menneskelige ressourcer er én af fire faktorer, som analyser af blandt andet OECD indikerer, er vigtig for økonomisk vækst. De tre øvrige faktorer er iværksætter, innovation og anvendelse af ny teknologi. Benchmarkinger af de fem regioner viser, at regionernes styrker og svagheder varierer en del fra vækstkilde til vækstkilde.

En anden væsentlig udfordring for de danske regioner er omstillingen til en mere videnbaseret produktion. Hovedparten af den private forsknings- og udviklingsaktivitet finder sted i de større byområder. Det hænger sammen med, at videntunge virksomheder er koncentreret i byerne. Uden for de store byer er fornyelsen i væsentlig mindre grad forskningsbaseret, men mere baseret på samspil med kunder, leverandører mv.

Undersøgelser tyder på, at en ganske stor del – over halvdelen – af de danske virksomheder ikke har tilstrækkelig fokus på fornyelse og udvikling – de er ikke innovative nok. Det gælder overalt i landet, men i særlig grad uden for de store byområder.

En vigtig forudsætning for at gøre erhvervslivet mere innovativt og videnbaseret er arbejdsstyrkens uddannelses- og kompetenceniveau. Det formelle uddannelsesniveau er steget i alle regioner igennem en årrække, men forskellene er blevet udvidet, idet uddannelsesløftet har været størst i de store byområder, som i forvejen havde det højeste uddannelsesniveau. Det gælder især med hensyn til de lange videregående uddannelser. Samtidig er en betydelig del af arbejdsstyrken i alle regioner fortsat helt uden erhvervskompetencegivende uddannelse.

En anden vigtig kilde til fornyelse og udvikling er iværksættere. Der etableres forholdsvis mange nye virksomheder i Danmark, men ikke ret mange af dem kommer for alvor ind i et vækstforløb. Både hvad angår etableringsrate og andel vækstiværksættere er der betydelige regionale variationer. Hovedstaden er i front, mens Nordjylland klarer sig noget ringere end landsgennemsnittet.

Nedenstående swot-diagram tegner et generelt billede af de danske udfordringer. Som analyserne viste, er der stor forskel på hvordan regionerne placerer sig, så udfordringerne varierer i styrke fra region til region.

SWOT – sammenfatning af den socioøkonomiske analyse

Styrker	Svagheder
<p>Sund samfundsøkonomi Lav ledighed Høj erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens for både mænd og kvinder Fleksibelt arbejdsmarked med stor omsætning og mange jobåbninger Veluddannet arbejdskraft Høj etableringsrate Velfungerende IKT-infrastruktur Særlig kompetence inden for brugerdreven innovation Stort set alle virksomheder har adgang til internet Stort ønske om egen virksomhed blandt befolkning</p>	<p>Produktiviteten er steget forholdsvis langsomt i de sidste 15 år Lav erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens for indvandrere/efterkommere Lav vækst i iværksættervirksomheder Geografiske yderområder har forholdsvis lav vækst og lavt uddannelsesniveau Mangel på kapital til iværksættere og SMV'er Lav risikovillighed blandt befolkning Trods videncentre er der totalt set en forholdsvis lav grad af teknologioverførsel Begrænset mulighed for at modtage undervisning i iværksætteri på uddannelsesinstitutioner Mangel på avanceret IKT-udnyttelse i virksomheder Samarbejde mellem virksomheder og videninstitutioner ikke godt nok Hver tredje virksomhed sender ikke ansatte på efteruddannelse Ufaglærte og kortuddannede deltager mindre i voksen- og efteruddannelse end andre Trods stort ønske om egen virksomhed realiserer kun få ønsket Mange SMV'er uden højtuddannede</p>
Muligheder	Trusler
<p>Styrke samspillet mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner Efteruddannelsesforløb målrettet virksomheder Bedre udnyttelse af ledelsespotentialer ved inddragelse af flere kvindelige ledere Bedre udnyttelse af arbejdskraftpotentialer i grupperne af indvandrere, seniorer, handicappede og andre. Bedre udnyttelse af arbejdskraftpotentialer blandt ledige og personer, som midlertidigt er uden for arbejdsstyrken Flere højtuddannede i SMV'er Flere kvindelige iværksættere Flere vækstiværksættere Øge innovationskraften i danske virksomheder Udnytte globaliseringen offensivt til at skabe nye specialiserede job Øge klyngerelationer Øget IKT-integration/anvendelse i SMV'er Øget anvendelse af e-læring Øgede teknologi-kompetencer i arbejdsstyrken</p>	<p>Reduktion af arbejdsstyrken/mangel på arbejdskraft pga. demografisk udvikling Arbejdskraftens uddannelsesniveau stagnerer: - For få tager en ungdomsuddannelse - For få tager en videregående uddannelse Øget udflytning af arbejdspladser Nogle virksomheder og faggrupper er ikke rustede til at deltage i globaliseringen Globaliseringen medfører øget pres for kompetenceudvikling Dårligere konkurrenceevne s.f.a. manglende innovation og anvendelse af ny teknologi Lav grad af innovation i virksomhederne</p>

Som det fremgår, kan der identificeres en række styrker og svagheder, muligheder og trusler i forhold til udviklingen af den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse i Danmark.

De danske strukturfondsmidler skal anvendes til at sikre en forstærket indsats på områder, som imødegår de identificerede trusler, og som medvirker til realiseringen af de identificerede muligheder.

Som beskrevet i Danmarks nationale strategiske referenceramme findes der en række nationale initiativer, som skal medvirke til at styrke den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse. Regeringen fokuserer også på dette område i sin globaliseringsstrategi. Strukturfondsindsatsen vil supplere den nationale indsats.

På baggrund af de identificerede styrker og svagheder, muligheder og trusler lægges der således op til, at Regionalfonden skal understøtte udviklingen af innovation og viden via udmøntning af prioriteten "innovation og viden", mens Socialfonden skal understøtte udviklingen af flere og bedre job via udmøntning af prioriteterne "opkvalificering af arbejdsstyrken" og "udvidelse af arbejdsstyrken".

2.13 Evalueringer

Evalueringerne af programperioden 2000-2006

Mål 3-programmet (2000-2006)

Der er i slutevalueringen af *Mål 3-programmet* 2000-2006 (Socialfonden) indeholdt en række anbefalinger til perioden 2007-2013.

Det anbefales, at programmeringen "øger samspillet mellem Socialfonden og andre nationale strategier og rammebetingelser for vækst." Samtidig konstateres det i evalueringen, at socialfondsprogrammet i perioden 2000-2006 har haft en meget begrænset relativ finansiel vægt, dvs. set i forhold til den nationale indsats på de samme politikområder, og at dette forhold har været mest udpræget for så vidt angår de individrettede prioriteter. Prioriteterne 1 og 2, der er rettet mod ledige, har blot svaret til ca. 1,5 pct. af de nationale udgifter til aktiv arbejdsmarkedspolitik, hvorimod prioritet 4 iværksætterier adskiller sig væsentligt herfra, idet den relative vægt har været ca. 15 pct.

Begge strukturfondsprogrammer gøres nu mere direkte vækstorienteret via satsningen på fire vækstkilder, og herunder iværksætterier. Samtidig vil vilkårene for at konstatere en reel merværdi af strukturfondsindsatsen blive bedre.

Slutevalueringen konstaterer også, at det er meget vanskeligt at registrere en positiv beskæftigelseseffekt af de individrettede foranstaltninger for ledige, hvorimod indsatsen for de ansatte har bidraget positivt til fastholdelse på arbejdsmarkedet og til iværksætterier og har haft positive effekter på deltagernes kompetenceudvikling, empowerment og motivation. Der er dog væsentlige metodiske problemer forbundet med at opgøre de langsigtede effekter af enkeltindividernes projektdeltagelse.

Kravet om i overvågningen og evalueringen af strukturfondsprogrammerne også at kunne opgøre langsigtede effekter og ikke kun de mere umiddelbare output og resultater er så væsentligt, at der også af denne grund bør lægges vægt på, at socialfondsprogrammet orienteres mere tematisk i modsætning til den tidligere primært individ- og målgrupperettede tilgang.

Evalueringen anbefaler, at kønsligestilling indtænkes generelt ved formuleringen af programteksten. Dette sikres, eftersom kønsligestilling er et af de af Kommissionen fastlagte tværgående hensyn.

Endeligt anbefales det at genoverveje det administrative styrings- og indberetningssystem. Starten på iværksættelsen af denne programperiode falder tidsmæssigt sammen med den danske kommunalreform og ændringerne i den danske administrative struktur, og der vil således blive ændret på programstyringen på en lang række punkter.

Mål 2-programmet (2000-2006)

2005-evalueringen af det danske Mål 2-program giver anbefalinger på en lang række områder, der bl.a. omhandler indsatsens indhold, organiseringen af indsatsen, den geografiske koncentration, informationsindsatsen og mere specifikke anbefalinger vedrørende fx administration og støtteberettigelse.

I relation til den strategiske indsats er særligt anbefalingerne vedrørende indhold, geografi og organisering relevante, mens de øvrige håndteres i tilrettelæggelsen af administrationen og informationsindsatsen samt i fastsættelsen af detaljerede regler om fx støtteberettigelse.

Erfaringerne fra 2000-2006 peger på indholdssiden på, at netværks- og brobygningsprojekter, sidstnævnte især mellem videninstitutioner og virksomheder, bør fremmes. Det samme gælder for projekter, der forbedrer virksomheders rammebetingelser. Derudover opfordres til en anderledes tilgang til anlægsinvesteringer, så disse altid kræves samtænkt med udviklingsprojekter.

Flere af anbefalingerne drejer sig også om betydningen af og formen for kompetenceudvikling i nationalt og regionalt perspektiv. Det anbefales således at prioritere netværksskabende projekter og etableringen af kompetencecentre, at styrke det regionale udbud af kompetenceudvikling og at anvende ”betydelige ressourcer på at øge arbejdsstyrkens generelle kompetenceniveau med særligt fokus på den ufaglærte del af arbejdsstyrken. Endelig peges der på samtænkning med andre nationale indsatser og puljer og fremme af fondsoverskridende aktiviteter efter forordningsforslagenes regler om fleksibilitet mellem fondene.

Danmarks strategiske fokus på de fire vækstkilder og rammerne herfor i lov om erhvervsfremme ligger i naturlig forlængelse heraf, idet der netop fokuseres på rammebetingelser, herunder fx netværk og brobygning, ligesom tilskud til enkeltvirksomheders anlægsinvesteringer søges begrænset. Dertil kommer en bedre indholdsmæssig samtænkning af de to fonde gennem opmærksomhed på alle vækstkilder under begge fonde og tilskyndelse til at udnytte reglen om fleksibilitet mellem fondene.

Med samtænkningen af de to strukturfondsprogrammer i perioden 2007-2013 og mulighederne for direkte samspil kan der lægges op til, at kompetenceudviklingen sker i netværk. Det regionale uddannelsesudbud vil blive fremhævet som et indsatsområde, og både det generelle kompetenceniveau og en vis fokusering på den kortuddannede del af arbejdsstyrken, jf. VEU-udvalgets anbefalinger, vil indgå i socialfondsprogrammets prioritet 1.

2005-evalueringen peger på behovet for at koncentrere indsatsen i ringere stillede områder, dog kombineret med brobygning til centerområder. Dette afspejles fremover

i udnyttelsen af forordningens mulighed for at støtte projekter i hele landet kombineret med det særlige yderområdehensyn i lov om erhvervsfremme.

Endelig er det med den nye administrative struktur fra 1. januar 2007 bl.a. ambitionen at følge op på det behov for et bredere regionalt perspektiv, herunder en bredere inddragelse af erhvervslivet i både strategiformuleringen og den fremtidige projektudvælgelse, som påpeges i 2005-evalueringen. Også samtænkningen med andre offentlige indsats og puljer søges fremmet gennem organiseringen i vækstfora og etableringen af et nyt vækstråd på statsligt niveau og et regionalpolitisk ministerudvalg.

EQUAL (2000-2006)

I evalueringen af programmet er det anbefalet, at man i forberedelsen af den kommende Socialfondsperiode bl.a. tager følgende i betragtning:

- 1) *At etablere mulighed for eksperimentarium, hvor afprøvning af indsats mv. er væsentligere end en decideret beskæftigelseseffekt,*
- 2) *At arbejde med bevillingsmæssigt store og centralt styrede projekter.*
- 3) *At der sikres større fleksibilitet med hensyn til at kunne tilpasse udmøntningen af socialfondsprogrammet til ændringer i den nationale politik.*
- 4) *At man allerede fra starten af den kommende socialfondsperiode gennemtænker og indarbejder en informations- og mainstreamingsindsats i programmet som helhed.*

1) Hensigten med dette nye socialfondsprogram er både at opkvalificere og udvide arbejdsstyrken og i kombination med, at additionalitetsprincippet fortsat er gældende, og at den danske økonomi er inde i en højkonjunktur, vil indsatsen naturligt satse mere på at skabe forudsætningerne for fortsat vækst (eksperimentarium) end på den simple skabelse af job. Socialfondsprogrammet skal hermed understøtte udviklingen af eksemplariske metoder, gerne i form af større forsøg.

2) Der vil i programperioden 2007-2013 blive tale om, at de regionale midler samles i få og større enheder, hvilket i sig selv vil understøtte ønsket om større projekter.

3) Socialfondsprogrammet vil i perioden 2007-2013 dreje sig om en langsigtet vækstpolitik, hvor det tidligere lå tættere op ad et rent beskæftigelsehensyn og dermed var mere påvirkeligt af konjunkturerne.

4) I kapitel 4 i dette program er der oplæg til den informationsindsats, der skal ske i programgennemførelsen, og det vil i tilknytning hertil blive overvejet, hvordan også mainstreamingen kan styrkes.

URBAN (2000-2006)

Urban-programmet er blevet gennemført i Gellerup-Hasle-Herredsvang i den vestlige del af Århus med det formål at bidrage til at gøre området til et blivende bæredygtigt og velfungerende byområde, hvor bæredygtighed forstås i både en økonomisk og en social og kulturel forstand.

I slutevalueringen konkluderes det, at programmet har haft en høj grad af målopfyldelse og værditilvækst, hvilket tilskrives dels en vellykket borgerinddragelse, dels at der er lavet en samlet strategi for området med høje ambitioner, god

koordination af indsatsen og efterfølgende opsamling, måling og evaluering af indsatsen. Programmet vurderes også at have bidraget positivt til Lissabon-strategien gennem fx stimulering af iværksætterkulturen, uddannelse, it, beskæftigelse, ligestilling og social beskyttelse i form af borgerinddragelse.

Med udgangspunkt i den socioøkonomiske analyse i kapitel 2 og det nye forordningsgrundlag, som – på grund af den begrænsede fleksibilitet mellem indsatsen under henholdsvis Regionalfonden og Socialfonden – ikke rummer samme mulighed for en helhedsorienteret indsats som forordningsgrundlaget for 2000-2006, er der valgt et delvist strategisk skift, hvor der i højere grad fokuseres på byer som vækstmotorer³³.

Der vil dog fortsat være mulighed for at fokusere indsatsen mod svagere stillede byområder, hvor der regionalt er behov for en sådan indsats. Dette program for Socialfonden vil kunne bidrage inden for uddannelse, beskæftigelse og borgerinddragelse (empowerment).

I forbindelse med programmets beskæftigelsesrettede projekter anbefales det, at opmærksomheden skærpes over for additionaliteten i programindsatsen på dette område i perioden 2007-2013. Forudsætningerne herfor er blevet bedre i og med, at ressortansvaret for den nationale beskæftigelsespolitik og for strukturfondene nu er adskilt.

Nyskabende aktioner (2000-2006)

Nyskabende Aktioner har været et landsdækkende program, der er blevet gennemført i samarbejde mellem landets amter. Hensigten var at øge virkningen og forbedre kvaliteten af strukturfondsprogrammerne ved hjælp af afprøvning af nyskabende regionalpolitiske metoder og praksis.

Erfaringerne fra programmet viser, at det er muligt at fremme videnoverførsel til små og mellemstore virksomheder. Såvel centerområder som yderområder har stort udbytte af at indgå i projekter på tværs af regionerne. Dette samarbejde har potentiale til at skabe den nødvendige kritiske masse ved netop at gå på tværs af regionerne. Samtidig giver det bedre projekter, fordi projektpartnere med stor ekspertise har mulighed for at samarbejde i projekter og derved også trække på fælles erfaringer.

En væsentlig del af yderområdeproblematikken handler om at styrke den innovative kapacitet ved opbygning af og overførsel af viden. Ressourcerne i Nyskabende Aktioner er derfor brugt på opbygning af videnstrukturer, der kan skabe grundlag for overførsel af viden til de berørte virksomheder, men også omvendt, så videninstitutionerne bedre kender behovene og ved, hvad der skal udarbejdes.

Ifølge evalueringen er de gode resultater opstået inden for områderne: Videnoverførsel og kompetenceopbygning, Innovative metoder og strukturer for

³³ Meddelelse af 13. juli 2006 fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: Samhørighedspolitikken og byerne: Byernes og de bymæssige bebyggelses bidrag til vækst og beskæftigelse i regionerne, (KOM(2006), 385, endelig

regional udvikling og Innovativ brug af IKT. Især har de målrettede virksomhedsprojekter med en eller flere regionale brobygningsaktører formået at få viden ud til virksomhederne. Det viser sig i denne sammenhæng, at virksomhederne er fortsat med det påbegyndte udviklingsarbejde efter gennemførelsen af projekterne.

Ex ante-evalueringen

Programudkastet (version af 5. april 2006) er af konsulentfirmaet COWI blevet ex ante-evalueret i overensstemmelse med artikel 48 i Rådets forordning nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden. Der er taget højde for ex ante-evaluators bemærkninger i udarbejdelsen af den endelige version af programmet.

Resumeet af COWI's slutrapport har følgende ordlyd:

Formål med ex-ante evalueringen

"Denne rapport indeholder ex-ante evalueringen af de EU-finansierede Mål 2 programmer i Danmark for perioden 2007-2013. Ex-ante evalueringens sigte er at optimere allokeringen af ressourcer og at forbedre kvaliteten af programmeringen. De vigtigste elementer i ex-ante evalueringen er: relevansen af strategien i forhold til de identificerede behov; effektiviteten i forhold til sandsynligheden for at opnå de fastsatte mål for programmerne; og nytten i form af det sandsynlige impact i forhold til bredere sociale, miljømæssige, og økonomiske mål. Ex-ante evalueringen følger to overordnede guidelines: EU-Kommissionens arbejdsrapport om ex-ante evaluering³⁴; og udbudsmaterialet fra Erhvervs- og Byggestyrelsen³⁵.

Dette dokument indeholder evalueringen af de udkast til dokumenter, som de var formuleret i slutningen af marts/tidligt i april. Evalueringen indeholder de overvejelser, observationer og konklusioner, der kunne drages på baggrund af konsultationsprocessen mellem EBST og evaluator, som blev påbegyndt sent i januar og sluttede tidligt i april 2006.

Ex-ante evalueringsprocessen

En ex-ante evaluering er en interaktiv proces hvorved vurderinger og anbefalinger bliver tilvejebragt af evaluator i forhold til sigtet og indholdet af de programmer, der er lagt i udkast - i dette tilfælde af EBST. Denne ex-ante evaluering har taget form som en iterativ proces, der har indeholdt fire sparrings-møder og en workshop, hvor imellem evaluators observationer er blevet fremsendt til EBST i relation til udkast til forskellige versioner af programmerne. Ex-ante evalueringen har vurderet programmerne på basis af fem nøgletemaer. Disse nøgletemaer udgør nøglekomponenterne i en ex-ante evaluering ifølge EU-Kommissionens arbejdsrapport om ex-ante evaluering. Programmerne som er blevet vurderet i evalueringen er følgende: Danmarks strategiske referenceramme; program for Socialfonden; samt program for Regionalfonden.

Evalueringstema 1

³⁴ European Commission, Directorate-General Regional Policy, The New Programming Period, 2007-2013: Methodological Working Papers - Draft Working paper on Ex Ante Evaluation, October 2005

³⁵ Appendix 1 in the tender document of the National Agency for Enterprises and Construction

Evalueringsstema 1: Vurdering af strategiens relevans i forhold til udfordringerne identificeret i den socio-økonomiske analyse. Nøglespørgsmålet, som skal besvares her er strategiens relevans i forhold styrker, svagheder, muligheder og trusler identificeret i den socio-økonomiske analyse. Danmarks strategiske referenceramme udpeger globaliseringen og de demografiske trends som de vigtigste udfordringer for dansk økonomi.

Globaliseringen medfører en stigende international konkurrence og mere outsourcing. Dette øger behovet for at styrke den danske arbejdsstyrkes færdigheder og kompetencer, således at den er bedre rustet til de krav der stilles i videns-økonomien. Denne observation er særlig relevant i forhold til de danske regioner, hvor man kan observere en stigende forskel på de områder der oplever en høj vækst og de områder der oplever en lavere vækst - også selvom disse forskelle er mindre udtalte end i andre EU-lande.

Med hensyn til den demografiske udvikling har Danmark en aldrende befolkning, hvilket gør det vigtigt at søge at inkludere så mange mennesker som muligt i arbejdsstyrken for at kunne imødegå det stigende pres på velfærdssystemet. Disse udfordringer er også blevet pointeret i rapporter fra Velfærdscommissionen og fra Globaliseringsrådet.

Inspireret af OECD bygger den danske indgangsvinkel til Mål2 programmerne for 2007-2013 på en tematisk tilgang der fokuserer på fire specifikke vækst-drivere: menneskelige ressourcer, innovation, ny teknologi (særligt IKT) og iværksætteri. Med den nuværende stærke danske økonomi vurderer vi at det er relevant at fokusere på temaer der direkte eller indirekte stimulerer og styrker vækst i de regioner der er værst ramt af globaliseringen og outsourcing, og som har et særligt fokus på initiativer der kan øge beskæftigelsen ved bedre at udnytte potentialet i de mennesker der enten står udenfor arbejdsstyrken eller som af andre årsager står på kanten af arbejdsmarkedet. På programniveau er den socio-økonomiske analyse stort set ens for de to fonde, hvorimod en mere individuelt præget analyse for hver af programmerne ville styrke den samlede analyse og gøre den mere fokuseret i forhold til sigte og indhold.

Programmet for Regionalfonden indeholder en relativt begrænset analyse af værditilvækst og produktivitet. En styrkelse af analysen på dette punkt ville gøre den mere relevant i forhold til selve programmets stærke fokus på vækst. Dette program prioriterer specielt tre af de i alt fire vækstdrivere (innovation, ny teknologi og iværksætteri), hvilket er i overensstemmelse med den danske erhvervspolitiske indsats på området. Med hensyn til erhvervsstruktur og regional vækst ville analysen blive styrket af en vurdering af de konsekvenser, der udspringer af forskellige vækstrater i regionerne. Ikke desto mindre konkluderer vi, at den endelige SWOT-analyse tilvejebringer en god argumentation for valg af strategi i forhold til de identificerede behov.

I programmet for Socialfonden har man også valgt at prioritere tre vækstdrivere højest (menneskelige ressourcer, innovation og ny teknologi). Programmet koncentrerer sin indsats omkring aktiviteter knyttet til menneskelige ressourcer, og de to andre vækstdrivere kobles til denne. De identificerede demografiske udfordringer i form af en aldrende befolkning lægger op til en indsats, der samler kræfterne om at udvide og

øge arbejdsstyrken med hensyn til for eksempel seniorer, indvandrere og andre. Socialfondsprogrammet ville her blive styrket af at inddrage mere eksplicite overvejelser om potentialet og mulige interventioner i forhold til de dele af befolkningen, der står på kanten af arbejdsmarkedet. I denne sammenhæng er det værd at bemærke, at Velfærdskommissionen anslår at der for øjeblikket er omkring 900.000 inaktive voksne. Det er dog vores konklusion, at SWOT-analysen tilvejebringer en rimelig redegørelse for valget af strategi i forhold til de identificerede behov.

Evaluerings
tema 2

Evalueringsstema 2: Evaluering af strategiens økonomiske rationale. Nøglespørgsmålene som skal besvares her andrager gyldigheden af den teori der ligger til grund for strategien tillige med en vurdering af de mulige underliggende policy risks der er forbundet med valget af prioriteter. Strategien bygger på OECD-studiet: The New Economy: Beyond the Hype. Studiet konkluderer, at politikker, der fokuserer på de fire vækstdrivere, er mere tilbøjelige til at skabe en høj og langsigtet vækst sammenlignet med andre politikker. Ex-ante evalueringen viser, at der rent faktisk er et match mellem de indsatsområder, som teorien foreslår, og dem, som er indeholdt i strategien. I forhold til underliggende policy risks vurderes det, at det er lykkedes at finde en passende balance mellem risikoaversion og risikovillighed. I forhold til rationalet for offentlig intervention lever programmerne op til, at de foreslåede områder ikke vil kunne varetages af markedet alene. Det bemærkes, at der i følge Lov om erhvervsfremme ikke må ydes direkte finansiel støtte til enkelte erhvervsvirksomheder, da aktiviteterne ikke må virke konkurrenceforvridende.

Evaluerings
tema 3

Evalueringsstema 3: Vurdering af sammenhænge mellem strategien og regionale, nationale og EU politikker. Nøglespørgsmålene har her at gøre med om der sammenhæng mellem strategien på den ene side, og på den anden side de relevante regionale, nationale politikker samt EU politikker. Dertil kommer en vurdering af om miljøforhold, ligestillings- og etnicitets-aspekter er tænkt ind i strategien. På EU niveau er strategien i overensstemmelse med Lissabon-strategiens mål om beskæftigelse og vækst. Strategien er også i overensstemmelse med EU's strategiske guidelines såvel som forordningerne for EU's Strukturfonde. Danmarks nationale reformprogram bygger på et bevidst samspil med Lissabon-strategien i kraft af programmets fokus på at sikre velfærd og beskæftigelse over det næste årti. Da den strategiske referenceramme tager udgangspunkt i den danske reformstrategi, er der en klar indbyrdes sammenhæng mellem hver af disse strategier. Også i forhold til EU's Samhørighedspolitik er der en god sammenhæng. Det tids- og organisationsmæssige sammenfald mellem opstart af strukturreformen og en ny strukturfondsperiode sikrer en sammenhængende vækstindsats i de danske regioner, hvor der er god mulighed for synergi mellem strukturfondsindsatsen og den øvrige indsats på regionalt og nationalt plan. Med hensyn til miljøforhold overholder strategien dansk lovgivning, og den strategiske miljøvurdering har ikke givet anledning til særlige bemærkninger grundet indsatsområdernes forholdsvis bløde karakter. Det bør dog understreges, at ifølge § 7 i dansk Lov om miljøvurdering af planer og programmer, bør miljøspørgsmål behandles mere konkret i ansøgningsvejledningerne og i projektbeskrivelserne. Ligestillings- og etnicitetsaspekter er behandlet behørigt i strategien.

Evaluerings
tema 4

Evalueringsstema 4: Evaluering af forventede resultater og effekter. Nøglespørgsmålet her er fokuseret på tre aspekter. Det handler for det første om om, hvorvidt strategien er veldefineret med klare mål og prioriteter, og om det er realistisk at opnå disse med

den foreslåede fordeling af finansielle ressourcer. For det andet handler det om, hvorvidt der er identificeret passende indikatorer for programmerne, der kan danne grundlag for en gennemgående monitorering og fremtidig evaluering af programmernes effekt? Og for det tredje handler det om, hvad vil strategiens indvirkning være i kvantificerbare termer? På det strategiske plan kan det konkluderes, at tilgangen med en vision, fire overordnede mål, nationale mål samt de specifikke mål for programmerne stemmer overens med EU Kommissionens krav til klare mål og programprioriteter. Det kan ligeledes konkluderes, at tilgangen er i overensstemmelse med LFA-modellen. Vi savner dog, at der i den strategiske referenceramme gøres bedre rede for de overordnede mål for Socialfonden og Regionalfonden. Det er os bekendt, at dette punkt i øjeblikket uddybes. Der er på dette tidspunkt i processen ikke fremlagt et overordnet budget for anvendelsen af midlerne på fondsniveau, hvilket ikke gør det muligt at gennemføre en præcis vurdering af effekten. Tidligere evalueringer af Mål 3 programmet, som har haft en budgetramme i samme størrelsesorden, peger dog på at bidraget til aktive ydelser kun har udgjort mellem 1,3% og 1,7% af de samlede årlige udgifter på området i Danmark. De forventede effekter skal rettelig ses i dette perspektiv. På trods af det beskedne bidrag er det dog sandsynligt, at der vil være en langsigtet effekt af programmets aktiviteter (fx kompetenceudvikling), som vil kunne kvantificeres og dermed måles. Set i lyset af det udviklede resultat- og indikatorsystem, som fremgår af EBSTs notat om mål og indikatorer af 30. april 2006, har man lagt en stor indsats i at leve op til Kommissionens krav til mål- og resultatstyring. Dokumentet præsenterer både den konceptuelle forståelsesramme i form af en LFA-model, og beskriver desuden udførligt hvordan måleskemaer vil blive designet og anvendt i den løbende monitorering af programmerne. Refleksioner og afvejsninger af hvem, hvordan og hvornår måleskemaer skal udfyldes indgår også i præsentationen. På dette grundlag kan det konkluderes, at det foreslåede indikatorsystem vil være et godt redskab til den årlige rapportering til Kommissionen, og at monitoreringen således opfylder Kommissionens krav. Det skal dog bemærkes, at nogle af de foreslåede indikatorer er tvetydige og kan blive komplicerede at verificere. Endelig kan det nævnes at evaluator, i mangel af bedre, har foretaget en vurdering af henholdsvis særligt stærke og svage eksempler på indsatser.

Evalueringstema 5

Evalueringstema 5: Vurdering af foreslåede implementeringssystemer. Her vurderes, om der er konkrete enheder og nøjagtige procedurer for implementeringen, om der er egnede monitorerings- og evalueringssystemer, om partnerskaberne er hensigtsmæssige, og om der er brugbare procedurer for udveksling af elektroniske data? Vurderingen af implementeringssystemerne i den strategiske referenceramme fokuserer udelukkende på de partnerskaber, som tænkes anvendt. Samlet set vurderes det foreslåede partnerskab som velegnet til gennemførelse af strukturfondsprogrammerne. Den beskrevne implementeringsproces giver ikke anledning til bemærkninger udover, at strukturreformen - og dermed rammerne for den kommende regionalfondsindsats - endnu ikke er implementeret. Snitflader og konkrete samarbejdsmodeller vil derfor skulle udvikles. Det skal påpeges, at proceduren for finansiel overvågning samt udveksling af data udestår. I forhold til Socialfonden bør det kommende beskæftigelsespolitiske system medtænkes i udviklingen af partnerskaberne, herunder vigtigheden i samarbejdet med de nye arbejdsmarkedsregioner, de kommunale jobcentre samt arbejdsmarkedsrådene (nationalt, regionalt og lokalt). Det skitserede indikatorsystem vil være en vigtig brik i den krævede monitorerings- og evalueringssindsats. Det endelige design og implementering af indikatorsystem udestår

stadig, men det vurderes at være på plads inden programopstart. Procedure for udveksling af elektroniske data udestår ligeledes.”

Miljø-

COWI har anført følgende f.s.a. miljøhensynet: hensynet

Den strategiske referenceramme for Danmark, Program for Regionalfonden og Program for Socialfonden har været underkastet en screening med henblik på at konstatere, om de pågældende programdokumenter giver anledning til væsentlige virkninger på miljøet.

Det er på denne baggrund konkluderet, at den strategiske referenceramme for Danmark og Program for Socialfonden ikke giver anledning til sådanne indvirkninger på miljøet.”

COWI har videre anført følgende om miljøhensynet og det eventuelle behov for at gennemføre en egentlig miljøvurdering af det samlede program:

”Socialfondsdokumentet indeholder ganske vist et afsnit om miljø, som primært omtaler miljøtiltag i forbindelse med landbrugsproduktion, men herudover lægges der op til generelt at integrere overvejelser vedrørende miljøforhold i implementeringsfasen.

Der er ikke anledning til at bemærke noget specielt vedrørende de miljømæssige aspekter på og af Socialfondsprogrammet. I forhold til udvikling af miljøfremmende teknologier, vurderer vi at dette forhold har mere relevans i relation til Regionalfonden.

I EU Kommissionens arbejdsrapport om ex-ante evaluering, i afsnittet vedrørende strategisk miljøvurdering, nævnes det eksplicit, at det ikke er sandsynligt, at der skal gennemføres en miljøvurdering for programmer under Socialfonden. Det nævnes dog også i arbejdsrapporten at en screening *kan* komme på tale for at få klarhed over dette forhold. Miljøforholdet bør ifølge kapitel 3, § 7 i dansk Lov om miljøvurdering af planer og programmer³⁶ behandles i ansøgningsvejledningen og i projektbeskrivelserne. Det er i dette miljøspørgsmål vores vurdering, at der i selve *programmet* for Socialfonden, ikke lægges op til projekter, der kan have væsentlige, om nogen, virkninger på miljøet. Ikke desto mindre kan konkrete ansøgninger have sådanne elementer, som da må vurderes i henhold til gældende lovgivning på området.”

I forbindelse med registreringen af de tværgående hensyn i programgennemførelsen, vil ansøgere blive spurgt, om det ansøgte projekt vil påvirke miljøet og i givet fald hvordan.

³⁶ Lov nr. 316 af 05/05/2004 om miljøvurdering af planer og programmer.

3 Strategisk indsats

3.1 Rammer for indsatsen

I en verden med stadig mere åbne grænser for udveksling af varer, serviceydelser, viden og arbejdskraft er det afgørende, at danske virksomheder og arbejdsstyrken er i stand til at forny sig og omstille sig til ændringer i teknologien og den økonomiske situation. Det er virksomhederne og deres medarbejdere, der skal skabe den vækst, der er afgørende for, at vi kan opretholde og videreudvikle det danske velfærdssamfund. Virksomhederne skal derfor have de bedst mulige vilkår for konkurrence og vækst.

I det vækstpolitiske perspektiv ligger, at væksten fremmer udviklingen af beskæftigelsen på en række områder, hvor der efterfølgende skabes jobåbninger og ny beskæftigelse.

Fra Fællesskabets side er der i de strategiske retningslinjer udpeget nogle overordnede sigt punkter i Fællesskabets politik på en række områder med udgangspunkt i den reviderede Lissabon-strategi. Som ”svar” herpå er der i det danske strategiske dokument redegjort for, hvordan man fra dansk side vil indplacere den danske strukturfondsindsats inden for de bredere fællesskabsretningslinjer.

Konkret citerer den strategiske referenceramme det danske Nationale Reform-Programs fokusering på Danmark som et videnssamfund og nævner i denne forbindelse fire indsatsområder:

- Uddannelse (udvikling af de menneskelige ressourcer)
- Iværksætteri (etablering og udvikling af nye virksomheder)
- Investeringer i forskning, udvikling og innovation
- Strategi for integration af IKT (anvendelse af ny teknologi).

Mere specifikt for Socialfondens indsats fremhæves tre indsatsområder, nemlig, arbejdsudbud mv., omstillingsevne og investeringer i menneskelig kapital. Det er disse indsatsområder, der i dette program udmøntes i indsats inden for to prioriteter, jf. nedenfor, kaldet ’En kvalificeret arbejdsstyrke’ (bedre job) og ’Udvidelse af arbejdsstyrken’ (flere job).

Den danske regerings overordnede vision er Danmark som det mest konkurrencedygtige samfund i verden i 2015, dvs. med uddannelser i verdensklasse, Danmark som førende videnssamfund, it-nation og iværksættersamfund. De opstillede målsætninger er refereret i den danske strategiske referenceramme.

Den danske strukturfondsindsats vil være en særligt fokuseret indsats, der supplerer en langt større indsats for at styrke Danmarks vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse og opfylde visionens mål. Således undgås, at bidrag fra strukturfondene erstatter Danmarks offentlige eller tilsvarende udgifter til strukturfondsformål. Det skal endvidere tilstræbes, at midlerne anvendes til større strategiske satsninger.

Dele af den socioøkonomiske analyse i dette program er baseret på den såkaldte regionale vækstmodel.

Den regionale vækstmodel er et værktøj til analyse af de regionale og lokale vækstvilkår, som blandt andet giver mulighed for benchmarking af de regionale præstationer og vækstvilkår for de fire vækstkilder, der ifølge OECD har betydning for økonomisk vækst: Innovation, iværksætter, udvikling af menneskelige ressourcer og anvendelse af ny teknologi.

I den socioøkonomiske analyse i kapitel 2 er der identificeret en række nationale udfordringer. Analysen viser, at langt de fleste områder af Danmark har klaret sig godt det seneste årti. Den økonomiske vækst har været forholdsvis høj, beskæftigelsen og indkomsterne er steget betydeligt, og ledigheden er lav de fleste steder.

Analysen identificerer også en række muligheder, som socialfondsindsatsen i høj grad vil tage sigte på. For så vidt angår udviklingen af menneskelige ressourcer er der tale om:

- Samspelet mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner
- Efteruddannelsesforløb målrettet virksomheders behov
- Bedre udnyttelse af ledelsespotentialet fx ved inddragelse af flere kvindelige ledere
- Bedre udnyttelse af arbejdskraftpotentialet fx hos indvandrere, seniorer, handicappede, samt personer på kanten af eller midlertidigt uden for arbejdsmarkedet og andre støtteberettigede borgere.

For så vidt angår etablering og udvikling af nye virksomheder er der tale om:

- Flere højtuddannede i SMV'er
- Flere vækstiværksættere
- Bedre udnyttelse af iværksætterpotentialet fx hos kvinder.

For så vidt angår innovation, videndeling og videnopbygning er der tale om, at:

- øge innovationskraften i danske virksomheder
- udnytte globaliseringen offensivt til at skabe nye specialiserede job
- øge klyngerelationer.

Endelig er der for så vidt angår anvendelse af ny teknologi tale om, at:

- øge IKT-integration/anvendelse i SMV'er
- øge teknologikompetencer i arbejdsstyrken
- øge anvendelse af e-læring.

Med hensyn til de fire vækstkilder viser benchmarkinger af de fem danske regioner, at regionernes styrker og svagheder varierer en del fra væstkilde til væstkilde. Helt overordnet klarer Region Hovedstaden sig klart bedst inden for de fire vækstkilder, efterfulgt af Region Midtjylland, mens Region Sjælland, Region Nordjylland og Region Syddanmark på de næste pladser klarer sig stort set lige godt.

Regionerne præsterer altså forskelligt i forhold til de fire vækstkilder. De regionale forskelle viser, at der vil være behov for forskellige regionale indsatser, når der skal skabes regional vækst og beskæftigelse.

EU-strukturfondsindsatsen kan medvirke til at styrke de regionale vækstvilkår, hvilket på lidt længere sigt kan forbedre de regionale præstationer. Lokalt og regionalt findes en lang række håndtag, der kan skrues på med henblik på forbedring af de regionale præstationer. I sidste ende handler det om at skabe bedre vilkår for de danske virksomheder, så de kan øge indtjeningen og beskæftigelsen.

Fokus i socialfondsindsatsen

I Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1081/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Socialfond er det fremhævet, at Socialfonden skal understøtte gennemførelsen af medlemsstaternes politikker i overensstemmelse med Den Europæiske Beskæftigelsesstrategi og de henstillinger, som rettes til medlemslandene i forbindelse hermed, således som det fremgår af det Danske Nationale Reform-Program.

Også de relevante målsætninger fra unionens politikker opstillet i forbindelse med NAP Inclusion (nationale handlingsplaner for den sociale og beskæftigelsesmæssige ”inklusion” af udsatte grupper), principperne om ikke-diskrimination, fremme af ligestilling og målene formuleret på topmøderne i Lissabon og Gøteborg indgår i EU’s politiske og juridiske rammer for indsatsen. Som baggrund for en række af disse politikker kan særligt nævnes den demografiske udvikling og ønsker om at fremme livslang læring inden for erhvervsuddannelsespolitikken samt en effektiv koordinering på alle niveauer af politikker, der vedrører social inklusion.

Kommissionen har i marts 2006 vedtaget ”A Roadmap for equality between women and men”, der bl.a. fremhæver den rolle strukturfondene spiller i opnåelsen af de mål, som handlingsplanen opstiller. Den Europæiske Socialfond har i perioden 2000-2006 på EU-plan anvendt seks procent af midlerne til kønsspecifikke foranstaltninger.

Med udgangspunkt i de overordnede rammer udpeges nedenfor en række indsatsområder og formuleres en række ønsker til karakteren af de konkrete aktiviteter, der vil kunne støttes af socialfondsprogrammet. De udpegede indsatsområder er den ramme, inden for hvilken de regionale vækstfora kan prioritere og tilrettelægge den socialfondsstøttede indsats som en del af deres erhvervsudviklingsstrategi.

For at lette forståelsen og konkretisere ønskerne nævnes en række eksempler inden for de enkelte indsatsområder. Listerne er på ingen måde udtømmende, og der er således mulighed for og adgang til at realisere ønskerne via andre og flere konkrete eksempler.

Med udgangspunkt i Den Europæiske Beskæftigelsesstrategi og opfølgningen på de reviderede Lissabon-målsætninger er der på det beskæftigelsespolitiske område et punkt, som ”kræver yderligere opmærksomhed”, nemlig:

- Konkrete og specifikke foranstaltninger for at øge udbuddet af arbejdskraft, jf. også velfærdsreformen

At øge udbuddet af arbejdskraft er en anden formulering af dette programs prioritet 2.

På baggrund af beslutninger i Det Europæiske Råd, foråret 2005, og i Rådet af ministrene for beskæftigelse og social sikkerhed, januar 2006, jf. Rådets skrivelse af 27. februar 2006 om forslag til en ny ramme for den åbne koordinations metode, har komiteerne for Social Beskyttelse og Økonomisk Politik sammen udtalt, at de sociale beskyttelsessystemer skal moderniseres m.h.p. at sikre, at de er finansielt bæredygtige (en tidssvarende afgrænsning af gruppen af personer, der modtager sociale ydelser) og giver incitamenter til, at befolkningen i den arbejdsdygtige alder aktivt deltager på arbejdsmarkedet (sikringen af det økonomiske incitament til at tage arbejde), samtidig med at beskyttelsessystemerne skal leve op til ”befolkningens mål om adgang og dækning”.

Det er i overensstemmelse hermed, at der i det danske socialfondsprogram med udgangspunkt i virksomhedernes behov bl.a. satses på en udvidelse af arbejdsstyrken.

På uddannelsesområdet findes et særligt EU-initiativ inden for rammerne af Lissabonstrategien kaldet ”Education and Training 2010”. Initiativet er dels en særskilt proces med egen afrapportering og dels et delvist integreret element i det nationale reformprogram. Hovedoverskrifterne heri drejer sig om flere og mere effektive investeringer i uddannelse, en sammenhængende og udbygget strategi for livslang læring, reform af de højere uddannelser og en forbedring af kvaliteten og attraktiviteten af erhvervsrettet uddannelse.

Den danske regerings mål på uddannelsesområdet er følgende:

- Mindst 85 pct. af alle unge gennemfører en ungdomsuddannelse i 2010 og 95 pct. i 2015.
- Mindst 45 pct. gennemfører en videregående uddannelse i 2010 og 50 pct. i 2015.
- Der skal ske et markant løft i voksen- og efteruddannelse.

Det er i overensstemmelse hermed, at socialfondsprogrammets prioritet 1 som overordnet mål har at opkvalificere arbejdsstyrken, og at anbefalingerne fra det danske Trepartsudvalg om voksen- og efteruddannelsesindsatsen direkte indgår i programmets indsatsområder.

I modsætning til den tidligere programperiode vil der ikke blive udformet et særligt program med transnationale rammer, men det er åbenbart, at indsatsen ikke vil ske i et lukket nationalt rum eller blive set alene i sin nationale sammenhæng. Den danske økonomi er i stigende grad en globaliseret økonomi, og i lighed med tidligere vil det enkelte projekt fx kunne hente erfaring, rådgivere, undervisere og metoder i udlandet. Ansøgninger omfattende transnationale aktiviteter vil blive vurderet på deres potentielle bidrag til den danske vækstpolitik. Der henvises til programmerne under målet om territorialt samarbejde, herunder de grænseoverskridende programmer.

De øvrige principper, der lå til grund for gennemførelsen af Equal-programmet i perioden 2000-2006, såsom partnerskaber og empowerment, innovation og mainstreaming, er også videreført i dette program. Traditionelt gennemføres danske socialfondsprojekter af partnerskaber af forskellige aktører og organisationer, der her igennem styrkes i deres bestræbelser og interessevaretagelse. Princippet om innovation er for strukturfondene ét af de fire overordnede væksttemaer, som begge programmer er bygget op omkring. Endelig får Socialfonden en væsentlig stærkere forankring og dermed gode forudsætninger for mainstreaming med sin nære sammenhæng med de regionale vækstforas udvikling af regionale erhvervsudviklingsstrategier.

I øvrigt er evalueringen af Equal-programmet resumeret i kapitel 2.

En programperiode på syv år er lang tid på konjunkturfølsomme områder, som erhvervs- og beskæftigelsespolitik, og det er ikke realistisk at forestille sig, at alle aktuelle behov og nye erkendelser i så lang en periode vil kunne forudses ved programmets start. Der vil derfor, ud over de indsatser og eksempler, som beskrives i dette kapitel, være mulighed for at støtte nye aktiviteter og fx informationskampagner med henblik på holdningsændringer og mønsterbrydning så længe sådanne aktiviteter vedrører de fire overordnede vækstkilder.

Indsatsområderne innovation og spredning af viden, anvendelse af ny teknologi og iværksætteraktivitet relaterer sig alle til hovedprioriteten *Innovation og viden* i EU's fælles strategiske retningslinjer og udgør det primære fokusområde for det danske regionalfondsprogram. Da regional- og socialfondsprogrammerne skal komplementere hinanden i indsatsen over for Danmarks vækstpolitiske udfordringer, vil begge programmer imidlertid indeholde aktiviteter inden for alle fire indsatsområder i den strategiske ramme.

Det forhold, at et eksempel på et projekt er nævnt i ét af programmerne, medfører ikke, at det nævnte eksempel dermed er udelukket fra støtte under det andet program. De to programmer kan fx lægge vægt på forskellige sider af den samme problemstilling.

3.2 Indsatsområder og mål med indsatsen

3.2.1 Programmets struktur

Socialfondsprogrammet deles indholdsmæssigt i to prioriteter. Baggrunden herfor er, at der – som det er skitseret i Danmarks strategiske referenceramme – grundlæggende er behov for at styrke rammebetingelserne og de regionale vækstvilkår ved dels at fjerne vækstbarrierer i virksomhederne mv. og dermed fremme væksten i dybden – bedre job, og dels at udvide virksomhedernes rekrutteringsgrundlag ved at give bedre muligheder for vækst i bredden – flere job.

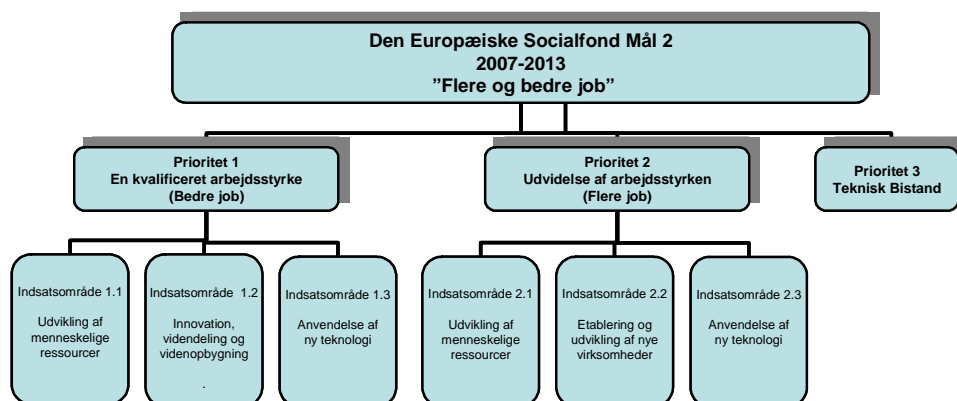
De to prioriteter er:

- Prioritet 1 – En kvalificeret arbejdsstyrke (bedre job) og
- Prioritet 2 – Udvidelse af arbejdsstyrken (flere job).

Under prioritet 1 falder indsatsområderne inden for 'udvikling af menneskelige ressourcer', 'innovation, videndeling og videnopbygning' og 'anvendelse af ny teknologi'. Under prioritet 2 falder indsatsområderne inden for 'udvikling af menneskelige ressourcer', 'etablering og udvikling af nye virksomheder' og 'anvendelse af ny teknologi'.

Dertil kommer en prioritet til teknisk bistand, som indeholder medlemsstatens forberedende arbejde, forvaltning, overvågning, evaluering, oplysningsvirksomhed og kontrolaktiviteter i forbindelse med programmet samt aktiviteter til styrkelse af den administrative kapacitet til gennemførelse af indsatsen.

Skematisk ser programmet således ud:

Til brug for opstillingen af mål og indikatorer (bilag 1) og evalueringen vil der her ud over ske en opdeling af vækstkilderne baseret på den regionale vækstmodel og i projekttyperne A og B, hvor A er kompetenceudvikling af ansatte og ledige og B er systemudvikling mv.

Indholdet af de enkelte indsatsområder præciseres nærmere nedenfor.

For hvert af indsatsområderne er programmets logik illustreret med en oversigt over sammenhængen mellem den socioøkonomiske analyse, projekteksempler og den måde, hvorpå indsatsen vil blive målt.

Indsatsområderne illustreres via konkrete eksempler på projekter, som det vil være muligt at iværksætte med støtte fra Socialfonden. Listen er ikke udtømmende og har alene til hensigt at konkretisere og eksemplificere de mere generelle overvejelser om indsatsområderne. Generelt gælder det for Socialfonden, at der uanset formuleringen af eksemplerne i alle tilfælde sigtes på udvikling af de menneskelige ressourcer gennem flere og bedre job.

3.2.2 Kvantificering af de overordnede mål med strukturfondsindsatsen i Danmark 2007-2013

Det Europæiske Råd ønsker, at EU's strukturfonde – Socialfonden og Regionalfonden – skal bidrage til at opfylde Lissabon-målsætningerne om bæredygtig vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse.

I Danmark skal strukturfondene samtidig bidrage til regeringens globaliseringsstrategi, der har som overordnet målsætning, at ”Danmark skal have en stærk konkurrencekraft, så vi fortsat hører til blandt de rigeste lande i verden.” Denne målsætning kan strukturfondsindsatsen langt fra indfri alene, men kun bidrage til at opfylde sammen med den øvrige indsats på nationalt, regionalt og lokalt plan³⁷..

På den baggrund er den helt overordnede målsætning følgende:

Danmark skal have en stærk konkurrencekraft, så vi fortsat hører til de rigeste lande i verden målt ved BNP pr. indbygger.

Målsætninger for de fire vækstkilder

Strukturfondsindsatsen i Danmark 2007-2013 tager udgangspunkt i de fire vækstkilder menneskelige ressourcer, iværksætter, innovation og anvendelse af ny teknologi. Strukturfondene skal bidrage til at styrke de regionale og lokale rammevilkår inden for disse fire vækstkilder. Det vil styrke erhvervslivets præstationer inden for de fire vækstkilder og herved forøge den økonomiske vækst og beskæftigelse i hele landet.

I det følgende opstilles målsætninger for hver af de fire vækstkilder. Ligesom med ovenstående BNP-målsætning er det mål, som strukturfondene kun kan bidrage til at opfylde. Om målene indfries eller ej kan derfor ikke isoleret tages som udtryk for strukturfondenes effekt.

1. Menneskelige ressourcer

Overordnet skal Socialfonden styrke de menneskelige ressourcer ved at styrke arbejdskraftens kompetencer og øge beskæftigelsen. Der opstilles følgende fire overordnede mål, som strukturfondene skal bidrage til at opfylde:

- *Prioritet 1:* I 2013 er Danmarks høje erhvervsfrekvens forøget til 76,6 pct (udgangspunkt 76,3 pct. i 2005).
- I 2013 deltager 30 pct. af de 25-64 årige i uddannelse inden for de seneste fire uger på opgørelsestidspunktet (udgangspunkt: ca. 27 pct. i 2005) kilde: Eurostat Labour Force Survey.
- I 2013 deltager 45 pct. af de ufaglærte i aldersgruppen 25-64 årige i uddannelse inden for det seneste år (udgangspunkt: ca. 41 pct. i 2003) kilde: OECD, Education at a Glance.
- *Prioritet 2:* I 2013 er beskæftigelsesfrekvensen (antal beskæftigede i forhold til antal personer i alderen 16-66 år) forøget til 73,3 pct. (udgangspunkt 72,6 pct. i 2005)

³⁷ De danske midler til målet om Regional konkurrenceevne og beskæftigelse udgør, inkl. 50 pct. national medfinansiering, kun knap 0,07 pct. af Danmarks årlige BNP

2. Etablering og udvikling af nye virksomheder

Ifølge regeringens globaliseringsstrategi er Danmark på niveau med de bedste lande, når det gælder nyetableringer af virksomheder pr. år. Problemet er, at alt for få af de nye virksomheder for alvor formår at skabe vækst. Kun ca. 5 pct. af de danske iværksættere får hurtigt en høj vækst i omsætningen eller beskæftigelsen inden for de første år – dvs. udvikler sig til vækstiværksættere. I de førende lande er det tre gange så mange.

Strukturfondene kan både påvirke antal nyetableringer og væksten i nye virksomheder. I programperioden 2000 - 2006 var iværksætterområdet det indsatsområde, hvor Socialfondens additionelle indsats udgjorde den relativt største del af den samlede nationale indsats. Det foreslås derfor at opstille følgende to overordnede mål, som strukturfondene skal bidrage til at opfylde:

.38

- I 2013 er etableringsraten i Danmark fastholdt på mindst samme niveau som i dag (opgjort på årsbasis skal i gennemsnit ca. 10 pct. af samtlige virksomheder være nye virksomheder (udgangspunkt 8,5 pct. i 2003)
- I 2013 er andelen af iværksættere, som udvikler sig til vækstiværksættere forøget til 13 pct (udgangspunkt: ca. 5 pct. i 2003).

3. Innovation

En vigtig målsætning med strukturfondsindsatsen 2007-2013 er at øge innovationskraften i de danske virksomheder, bl.a. ved at øge antallet af højtuddannede i små og mellemstore virksomheder og ved at øge samspejlet mellem erhvervslivet og viden- og uddannelsesinstitutionerne.

Ifølge den seneste fælleseuropæiske innovationsundersøgelse Community Innovation Survey (CIS 3) kan ca. 40 pct. af de danske virksomheder betegnes som innovative, hvilket placerer Danmark på en 10. plads i EU-15 (data vedrører 1998-2000). Der foreslås følgende målsætninger, som strukturfondene skal bidrage til at opfylde:

I 2013 er mindst halvdelen af de danske virksomheder innovative (udgangspunkt: 40 pct. i CIS3, 1998-2000)
I 2013 er Danmark blandt de fem mest innovative lande i EU (målt ved andel innovative virksomheder jf. CIS ovenfor) (udgangspunkt nr. 9 i CIS 1998-2000)

Det er uvist, hvornår den næste CIS-undersøgelse foreligger, men om det går den rigtige vej med innovationen i dansk erhvervsliv, kan der skaffes nye oplysninger om hvert andet år, hvor Center for Forskningsanalyse (CFA) gennemfører en stor spørge-

³⁸ I regeringens globaliseringsstrategi er iværksætter-målene formuleret som følger: a) Danmark skal fortsat være blandt de europæiske lande, hvor der hvert år startes flest nye virksomheder, og b) Danmark skal i 2015 være blandt de lande i verden, hvor der er flest vækstiværksættere.

skemaundersøgelse blandt danske virksomheder.³⁹ Det bemærkes, at opstillingen af et relativt mål baseret på en sammenligning med andre lande bidrager til det metodiske problem gående ud på at isolere fondenes indsats.

4. Anvendelse af ny teknologi

Anvendelse af ny teknologi kan være en væsentlig kilde til at styrke virksomhedernes konkurrencekraft. Indsatsområdet dækker i princippet over en meget bred vifte af teknologier, heriblandt IKT, materialeteknologi og nanoteknologi. Danske virksomheder investerer i disse år meget betydelige beløb i ny teknologi, og det vil derfor være svært at måle fondenes indsats i forhold til den samlede nationale indsats.

Datamæssigt findes der kun gode indikatorer for udbredelsen af IKT. Danmarks Statistik offentliggør flere mål for virksomhedernes IKT-anvendelse, heriblandt følgende fem indikatorer (for virksomheder med mindst ti ansatte): Andel virksomheder, der bruger e-læring, andel virksomheder med bredbåndsforbindelse til internet, andel virksomheder med egen hjemmeside, andel virksomheder, der har afgivet ordrer via internet, og andel virksomheder, der har modtaget ordrer via internet). Det simple gennemsnit af disse fem indikatorer var i 2005 56 pct. Der foreslås følgende målsætning, som strukturfondene skal bidrage til at opfylde:

- I 2013 er den gennemsnitlige IKT-anvendelse i dansk erhvervsliv mindst 75 pct. (udgangspunkt: 56 pct. i 2005) (målt som et simpelt gennemsnit af andel virksomheder, der bruger e-læring, andel virksomheder med bredbåndsforbindelse til internet, andel virksomheder med egen hjemmeside, andel virksomheder, der har afgivet ordrer via internet, og andel virksomheder, der har modtaget ordrer via internet)

Ud over de overordnede mål er der opstillet specifikke mål og indikatorer for hvert indsatsområde (vækstkilde) og for de opstillede projektyper. I bilag 1 er en samlet oversigt over programmets mål og indikatorer.

3.2.3 Støttemodtagere

Ansøgere om tilskud under socialfondsprogrammet skal være juridiske eller fysiske personer. Med afsæt i programmets fokusering på regionale vækstvilkår vil ansøgere typisk være offentlige eller offentligt lignende og private institutioner, offentlige myndigheder, organisationer, fonde og deltagere i netværk.

Virksomheder, herunder enkeltvirksomheder, kan være modtagere af tilskudstilsagn for projekter, hvor det er godtgjort, at tilskuddet går til opkvalificering eller udvidelse af arbejdsstyrken, og altså godtgjort at de endelige støttemodtagere er personer, der er støtteberettigede under dette program.

³⁹ *Indikatorer for dansk forskning og innovation 2005*, Center for Forskningsanalyse. Innovation er i CFA's undersøgelse defineret bredt som nye eller væsentligt forbedrede varer og tjenesteydelser, produktionssystemer, leveringssystemer, markedsføringsmetoder og organisatoriske metoder. CFA leverer det danske input til CIS-undersøgelserne.

Under alle omstændigheder skal tilskud under programmet ydes inden for rammerne af statsstøtteregele.

Regioners socialfondsaktiviteter skal i henhold til lov om erhvervsfremme iværksættes i regi af selvstændige juridiske enheder.

Et netværk kan bestå af forskellige parter med relevante kompetencer og/eller behov.

Der ydes ikke direkte tilskud til enkeltpersoner, herunder ikke til enkelte iværksættere.

De nærmere regler om støtteberettigede udgifter og administration af strukturfondsprojekter fastlægges i Erhvervs- og Byggestyrelsens retningslinjer for strukturfondsfinansierede projekter.

3.2.4 Generelle betingelser

Ved afvikling af et socialfondsprojekt modtages der offentlige midler, hvorfor der altid skal udvises økonomisk sparsommelighed ved gennemførelsen af et projekt. Det skal kunne dokumenteres, at projektet ved afholdelsen af udgiften har fået en relevant modydelse, og at der er et rimeligt forhold mellem pris, kvalitet og ydelse ('value-for-money').

Tilskudsmodtager skal være den, der reelt afvikler et socialfondsprojekt. Dvs., at tilskudsmodtager skal forestå den daglige ledelse og være ansvarlig for, at aktiviteten i projektet afvikles i overensstemmelse med ansøgning og bevillingstilsagn. Såfremt en person eller juridisk enhed har mere end en ren underleverandør- (finansiel) interesse i samarbejdet med et socialfondsprojekt og/eller får delvis udbytte af resultater opnået under projektførelsen, vil vedkommende være at betragte som en partner. Alle ydelser, der udveksles mellem projektets partnere, skal opgøres til kostpriser, da partnerne anses for at have en fælles interesse i projektet.

For at kunne modtage tilskud fra Den Europæiske Socialfond skal projektet være additionelt. Ved additionalitet forstås, at socialfondsstøttede aktiviteter skal være supplerende i forhold til den allerede eksisterende danske indsats på det pågældende område. Aktiviteterne må ikke træde i stedet for en national lovpligtig indsats. Ansøgeren skal som minimum sandsynliggøre og erklære, at projektgennemførelsen ikke ville kunne finde sted i samme omfang, på samme tidspunkt eller inden for samme tidsramme uden tilskuddet. Det skal tilstræbes, at strukturfondsmidlerne anvendes til at understøtte større strategiske satsninger.

I forbindelse med implementeringen af programmet lægges der særlig vægt på at fremme og integrere nyskabende aktiviteter.

Generelt gælder det, at der ved udvælgelsen af projekter skal tages hensyn til de tværgående hensyn, som er yderområder, landdistrikter og byer, ligestillingspolitik, miljøpolitik og beskæftigelsespolitik. Vurderes flere ansøgninger som værende i øvrigt af samme kvalitet, skal der gives prioritet til ansøgninger, der bedst tilgodeser de tværgående hensyn.

Der gælder ikke nogen absolut aldersgrænse, fx 18 år, for at personer kan deltage i et socialfondsprojekt. Det er det enkelte projekts formål og aktiviteter, der er afgørende. Socialfonden skal styrke "den økonomiske og sociale samhørighed ved at forbedre beskæftigelsen og jobmulighederne, befordre et højt beskæftigelsesniveau samt gennem flere og bedre job", jf. forordningen for perioden 2007-13. Projekterne skal altså direkte dreje sig om jobmulighederne for voksne og unge voksne.

EU har andre programmer, der drejer sig om dels uddannelse, Livslang Læring, og dels at aktivere unge europæere i civilsamfundet og den demokratiske proces, Aktive Unge. Dele af det sidstnævnte program skal navnlig tage hensyn til vanskeligt stillede unge. Andre dele heraf henvender sig til unge helt ned til 13 år. Socialfonden kan ikke støtte projekter, som samtidig støttes gennem andre tværnationale fællesskabsprogrammer, navnlig inden for almen og erhvervsfaglig uddannelse, jf. forordningens artikel 8, stk. 2, og afsnit 4.3 i dette program.

Vedr. evt. aldersgrænser og additionalitet skal man også være opmærksom på, at der i Danmark er 9 års undervisningspligt regnet fra det år, hvor barnet fylder 7 år.

De nærmere regler om støtteberettigede udgifter fastlægges i Erhvervs- og Byggestyrelsens retningslinjer for strukturfondsfinansierede projekter.

3.3 Prioritet 1 – En kvalificeret arbejdsstyrke (bedre job)

Globaliseringen af den danske økonomi medfører et stigende konkurrencepres på danske virksomheder og på arbejdsstyrken. Og at arbejdsstyrken skal agere i en videnøkonomi føjer en yderligere udfordring til presset for at få kvalificeret den danske arbejdsstyrke bedst muligt. Overordnet drejer prioritet 1 sig om at skabe de bedst mulige rammer og vilkår for at kvalificere og anvende kompetencerne i arbejdsstyrken og hos personer, der har et arbejdskraftpotentiale, så produktivt som muligt.

Rammebetingelserne for at kvalificere arbejdsstyrken omfatter menneskelige ressourcer, innovation og ny teknologi. Forbedres de regionale rammebetingelser, må det forventes, at de regionale præstationer forbedres, og at virksomhederne dermed i højere grad får adgang til en højt kvalificeret arbejdskraft.

Målene for prioritet 1-indsatsen er følgende:

- Opkvalificering af arbejdsstyrken **samt** bedre adgang til professionelle lederkompetencer og styrket organisationsudvikling i virksomhederne
- En styrket innovationsindsats i danske virksomheder
- Bedre offentlig og privat udnyttelse af ny teknologi i arbejdsstyrken.

Indsatsområderne ligger indholdsmæssigt inden for socialfondsforordningens områder a) forbedring af arbejdstageres, virksomheders og iværksætteres tilpasningsevne med henblik på at forbedre foregribelse og positiv forvaltning af økonomiske forandringer, d) styrkelse af de menneskelige ressourcer og e) fremme af partnerskaber, aftaler og initiativer gennem netværkssamarbejde mellem relevante aktører såsom arbejdsmarkedets parter og ngo'er på tværnationalt, nationalt, regionalt og lokalt niveau med

henblik på at sætte alle kræfter ind på reformer inden for beskæftigelse og rummelighed på arbejdsmarkedet⁴⁰.

3.3.1 Udvikling af menneskelige ressourcer

I forhold til opkvalificering af arbejdsstyrken kan der sættes ind på flere fronter på indsatsområdet udvikling af menneskelige ressourcer. Arbejdsstyrken kan opkvalificeres ved at flere gennemfører bedre erhvervsuddannelser, videregående uddannelser eller ved at flere efteruddanner sig. Arbejdsstyrken kan også opkvalificeres ved at sikre fleksibilitet og organisationsudvikling i de enkelte virksomheder og ved at sikre gode ledelseskompetencer. Det er væsentligt at understøtte virksomhedernes læringsmiljø. Det kan fx være givtigt at understøtte kombinationer af læring på arbejdspladsen med mere traditionelle uddannelsesforløb.

Desuden er styrkelse af samarbejdet mellem virksomheder og udbydere af uddannelse samt understøttelse af systematisk behovsafklaring og uddannelsesplanlægning centralt.

Beskæftigelsesministeriet har netop opgraderet sin sammenhængende overvågning, prognostisering af behovene og opfølgning herpå i regi af den nationalt finansierede beskæftigelsesindsats. Flaskehalse overvåges i beskæftigelsesregionerne, der udarbejder oversigter over områderne (branche- og uddannelsesopdelt). Dvs. at dette system også vil registrere evt. mangel på højtuddannet arbejdskraft. Regionerne skal - efter det regionale beskæftigelsesråds beslutninger - administrere en statslig bevilling til at forebygge og afhjælpe mangel på arbejdskraft (flaskehalse).

Jobcentre på kommunalt niveau bliver efter strukturreformen det centrale omdrejningspunkt i den danske beskæftigelsesindsats. Jobcentrene skal kende virksomhedernes behov for arbejdskraft, herunder eventuelle kompetencegab, for at forebygge flaskehalse og understøtte borgere i nødvendige brancheskift. Jobcentrene baserer sig på analyser fra beskæftigelsesregionerne.

I forhold til den regionale udvikling og konkurrenceevne er regionernes udbud af relevante kompetencer i forhold til virksomhedernes behov samt rammerne for ledelses- og organisationsudvikling betydningsfuldt.

I forhold til opkvalificering af arbejdsstyrken kan der således identificeres en række rammebetingelser, som har betydning for udviklingen af de menneskelige ressourcer. Sammenfattende kan der peges på:

- a) Udbud i regionerne af relevante kompetencer og mulighederne for at tage en uddannelse, herunder erhvervsuddannelse, videregående uddannelse og efteruddannelse
- b) Rammer for ledelses- og organisationsudvikling, herunder bedre grundlag for rekruttering af ledere.

a) Udbud i regionerne af relevante kompetencer

⁴⁰ Jf. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1081/2006, artikel 3, 1.a), 1.b) og 1.e).

Udbudet af relevante kompetencer kan måles på diversiteten i uddannelserne i regionen, herunder befolkningens muligheder for at tage en uddannelse. Desuden skal uddannelserne være af høj kvalitet og være relevante for de virksomheder, som findes regionalt. Endelig er samspillet mellem uddannelsesinstitutionerne og erhvervslivet afgørende for at styrke kompetenceudviklingen og for at øge videnindholdet i virksomhedernes produkter, hvilket i stigende grad er en parameter i den globale konkurrence.

Som det fremgår af den socioøkonomiske analyse satser danske virksomheder på kompetenceudvikling af deres ansatte, ligesom der generelt er stor aktivitet inden for voksen- og efteruddannelse. Men analysen viser også, at virksomhederne satser mest på de af de ansatte, der i forvejen har mest uddannelse, og at en betydelig andel af arbejdsstyrken ingen erhvervskompetencegivende uddannelse har. Et væsentligt indsatsområde bl.a. i forhold til kortuddannede vil derfor være *virksomhedernes uddannelsesplanlægning*.

Det fremgår også af den socioøkonomiske analyse, at uddannelsesplanlægningen er mindst i små og mellemstore virksomheder. Netop de små og mellemstore virksomheder udgør en vigtig og i vækstperspektiv meget væsentlig andel af de danske virksomheder. Socialfonden vil kunne medvirke til at sikre et udbud af relevante kompetencer for så vidt angår uddannelsesplanlægning i små og mellemstore virksomheder. Der er fx en række muligheder i forpligtende samarbejder mellem faglige organisationer, regionale kompetenceudviklingscentre og konsulentvirksomheder.

Høj kvalitet i erhvervsuddannelserne spiller en afgørende rolle for at sikre virksomhederne de nødvendige erhvervsrettede kompetencer inden for nye teknologier og traditionelle håndværk, alene fordi andelen af arbejdsstyrken af personer med erhvervsuddannelse som højeste uddannelse er så stor. Som det fremgår af den socioøkonomiske analyse har regeringen nedsat et trepartsudvalg, som har analyseret det danske voksen- og efteruddannelsessystem for at vurdere, om det lever op til de krav, som fremtiden stiller. Der er i forbindelse med udvalgsarbejdet foretaget en undersøgelse af virksomhedernes efterspørgsel efter kompetencer, der peger på, at der er behov for at styrke dels de innovative kompetencer, dvs. evnen til at tænke nyt ved eksempelvis i højere grad at sætte sig ind i kundernes behov og præferencer og omsætte dette til praktiske løsninger og dels iværksætterkompetencer, dvs. stor initiativkraft og selvstændighed i opgaveløsningen, risikovillighed og godt købmandskab.

Et yderligere fokusområde, der fremhæves i Det Nationale Kompetenceregnskab (et udviklingsprojekt, der angiver nye veje til at kortlægge menneskelige ressourcer, Undervisningsministeriets rapport fra december 2005), er en *styrket anerkendelse af realkompetencer* (kompetencer, der er tillært i arbejdslivet, og ikke nødvendigvis fremgår af et eksamensbevis).

De konkrete socialfondsindsatser i forbindelse med uddannelsesplanlægning og kvaliteten af erhvervsuddannelserne kan fx medvirke til, at:

- styrke efteruddannelsen af de kortuddannede i navnlig små og mellemstore virksomheder og i ledighedssystemet.
- styrke uddannelsesinstitutionernes udvikling og vejledning om skræddersyede tilbud og udbudsformer tilpasset de ansattes forudsætninger og virksomhedernes behov.
- øge gennemsløgheden af kvalifikationer og kompetencer og herunder udvide anvendelsen af realkompetencer m.h.p. at udvide virksomhedernes rekrutteringsgrundlag og -forudsætninger.

og målrettet territoriale problemstillinger:

- sikre udbud af erhvervsfaglige uddannelser (AMU-kurser osv.) i yderområder fx som udlagt uddannelse.
- styrke borgernes læringskompetence og kreativ- og innovativkompetence.

Som nævnt i den socioøkonomiske analyse peger undersøgelser af globaliseringens virkninger for danske virksomheder på, at ind- og udflytningen af opgaver sætter virksomhederne under et kompetencepres, hvor rutine- og masseproduktionsprægede opgaver flytter ud, og opgaver vedrørende bl.a. processtyring og marketing flytter ind og/eller udvikles. Den proces stiller krav om nye kompetencer for flere, der skal kunne tilpasse sig nye kulturer, kommunikere på flere sprog, anvende nye teknologier og have produkt- og markedsindsigt.

Socialfonden kan yde en indsats i forbindelse med *tilpasningen af uddannelser til virksomhedernes kompetencekrav* ved fx at:

- støtte udviklingen og udbuddet af uddannelses- og udviklingsforløb, der fremmer virksomhedernes tilpasning til globaliseringens kompetencepres.

En videregående uddannelse er i mange tilfælde en central adgangsbillet for at blive videnarbejder. Rammebetingelsen fører direkte til flere videnarbejdere, og det er derfor vigtigt, at en høj andel af befolkningen tager en videregående uddannelse. Konkret kan Socialfonden støtte *udvikling og tilpasning af videregående uddannelser* hen imod en stærkere virksomhedsorientering ud fra erhvervslivets behov. Et eksempel herpå kan være:

- *Udvikling af kursustilbud, -moduler og -metoder*, der fx kan være rettet mod bedre inddragelse af *miljøhensyn, socialt udsatte grupper i arbejdsstyrken, kulturmødet, OPP-samarbejder og innovationsteknikker som fx Lean*.

Det er vigtigt, at arbejdsstyrken løbende forbedrer kompetencer og færdigheder via relevant efteruddannelse. Efteruddannelse kan ske på mange måder, fx i form af ophold på kursuscentre, kurser i virksomheden, som hjemmestudier og i forbindelse med ledighed. Fælles for alle er, at de skal have både en høj kvalitet og svare til virksomhedernes behov, og at den enkeltes kompetence og færdigheder skal have en bred anvendelighed på arbejdsmarkedet. Udbuddet af forskningsbaseret efteruddannelse er forholdsvis lille i Danmark, og virkningen heraf er, at omsætningen af ny viden ikke fremmes så meget, som efteruddannelse potentielt kan medvirke til. Socialfonden kan medvirke til en *stærkere virksomhedsorientering af efteruddannelser*. Et eksempel herpå kan være:

- *Nedbrydning af kulturbarrierer* mellem (faglærte) virksomhedsejere og akademikere/højere læreanstalter.

En barriere for ansættelsen af *flere højtuddannede i små og mellemstore virksomheder* og specielt virksomheder, der er beliggende i yderområder, kan være, at den enkelte mindre virksomhed hverken har ressourcer eller kompetencer til at efteruddanne grupper, der selv har stor fokus på egen fortsat læring. En måde at imødekomme dette på kan være:

- Udvikling af *fælles efteruddannelsesstilbud* på tværs af navnlig små og mellemstore virksomheder i et lokalområde, en branche, en klynge eller en fælles HR-funktion
- Videreudvikling af *uddannelsernes metodik og pædagogik* set i sammenhæng med konkrete virksomhedsbehov eller fremme af ligestilling
- Udvikling af *fremtidige kompetencebehov* for forskellige brancheområder, personalegrupper og arbejdsfunktioner, der fx kan være målrettet særlige regionale hensyn.

Samspillet mellem uddannelsesinstitutionerne og virksomhederne er afgørende for regionens udbud af relevante kompetencer. Her kan Socialfonden bidrage til, at uddannelsesinstitutionerne samarbejder med virksomhederne om konkrete projekter, og at uddannelsesinstitutionerne er i jævnlig dialog med virksomhederne.

b) Rammer for ledelses- og organisationsudvikling

De regionale rammer for ledelses- og organisationsudvikling handler om at sikre *virksomhedernes adgang til professionelle ledere*, sikre lederne adgang til kvalificeret uddannelse og netværk samt virksomhedernes adgang til rådgivning, fx om it, kommunikation, reklame, produktudvikling, juridiske problemstillinger osv. Hertil kommer betydningen af organisationsudvikling på arbejdspladsen mv.

Vidensamfundets nye form for konkurrence på innovation stiller stigende krav til den strategiske ledelse. Forbedringer heraf kan fx ske ved at sørge for gode uddannelser for ledere og ved at sikre, at ledere har fokus på kreativitet og andre bløde færdigheder. Ledelseskompetencerne i et land kan også udvikles, hvis incitamenterne til at gøre det godt som leder er klare, fx via fleksible og resultatafhængige aflønningsformer. Ligesom man kan forbedre ledelsen i virksomhederne ved at sikre en vis ekstern indflydelse på ledelsen, fx via eksterne medlemmer af bestyrelser.

Konkrete socialfondsindsatser kan omfatte følgende:

- *Videreudvikling af de danske lederuddannelser* under hensyntagen til behov i små og mellemstore virksomheder, fx ved brug af virtuelle lederakademier. Der kan bl.a. arbejdes videre med ledelse af højt kvalificerede medarbejdere, der kan være stærkere fagligt funderet end lederen selv.
- *Styrkelse af strategiske ledelseskompetencer*, fx via netværk, mentorordninger, efteruddannelse, mangfoldighedsledelse og HR-chef til leje og andre chef-til-leje ordninger.

- *Ledelsesmæssig opbygning af viden og innovation* både inden for den enkelte virksomhed og på tværs heraf. Specielt bruger- og medarbejderdrevet innovation kan være interessant i et dansk perspektiv med mange små og mellemstore virksomheder.
- Bedre udnyttelse af ledelsespotentialer ved inddragelse af *flere kvindelige ledere og ledere med anden etnisk baggrund end dansk* fx ved skræddersyede HR-udviklingsforløb i virksomheder og organisationer.

Virksomhederne skal også have gode rammer for at indføre *fleksible og udviklende organisationsformer og læringsmiljøer*. Grundlæggende medvirker det danske flexicurity system hertil med sin kombination af et relativt højt støtteniveau, liberale afskedigelsesregler og en veludviklet efteruddannelses- og aktiveringsindsats. Samtidigt bør virksomhederne tilbyde medarbejderne at arbejde inden for fleksible rammer. Virksomhedernes muligheder for fleksibilitet stiger også, hvis deres ansatte er villige til at omstille sig, når forholdene på arbejdsmarkedet ændrer sig.

Socialfondens bidrag til organisationsudvikling i virksomhederne kan fx dreje sig om:

- Udvikling af *nye og tilpassede organisationsformer* i konkrete virksomhedstyper eller -sammenhænge
- Udvikling af *ledelsesredskaber til at fremme læring på arbejdspladsen*.

For at sammenfatte og give et bedre overblik over sammenhængen imellem SWOT-analysen i kapitel 2, de udpegede indsatsområder og de senere i dette kapitel opstillede indikatorer søges der for hvert indsatsområde opstillet en kort tekstboks. Fra SWOT-analysen fremhæves de relevante svagheder, muligheder og trusler, og der nævnes eksempler, der refererer til hver af disse. Målingen af indsatsens resultater nævnes i sammenhæng hermed ved angivelse af de opstillede indikatorer.

For indsatsområde 1.1 kan sammenhængen illustreres således:

Programmeringstilgang for prioritet 1.1: Udvikling af menneskelige ressourcer		
SWOT-analyse		
Svagheder	Muligheder	Trusler
Geografiske yderområder har forholdsvis lav vækst og lavt uddannelsesniveau	Bedre udnyttelse af ledelsespotentialer ved inddragelse af flere kvindelige ledere	Øget udflytning af arbejdspladser
Hver tredje virksomhed sender ikke ansatte på efteruddannelse	Flere højtuddannede i SMV'er	Globaliseringen medfører øget pres for kompetenceudvikling
Mange SMV'er uden højtuddannede	Udnytte globaliseringen offensivt til at skabe nye specialiserede job	
Mål for indsatsen: Opkvalificering af arbejdsstyrken samt bedre adgang til professionelle lederkompetencer og styrket organisationsudvikling i virksomhederne		
Eksempler	Eksempler	Eksempler
Sikre udbud af erhvervsfaglige uddannelser i yderområder, fx som udlagt uddannelse	Flere kvindelige ledere og ledere med anden etnisk baggrund end dansk fx ved skræddersyede HR-udviklingsforløb i virksomheder og organisationer	Øge gennemsigtigheden af kvalifikationer og kompetencer og herunder udvide anvendelse af realkompetencer
Styrke efteruddannelsen af de kortuddannede i virksomhederne	Ledelsesmæssig opbygning af viden og innovation både inden for den enkelte virksomhed og på tværs heraf	Støtte udviklingen af uddannelses- og udviklingsforløb, der fremmer virksomhedernes tilpasning til globaliseringens kompetencepres
Nedbrydning af kulturbarrierer mellem faglærte (virksomhedsejere og akademikere/højere læreanstalter)	Styrke uddannelsesinstitutionernes udvikling og vejledning om skræddersyede tilbud og udbudsformer tilpasset de ansattes forudsætninger og virksomhedernes behov	
Indikatorer		
Output	Resultat	Impact
Antal deltagere i projekter registreret under rammebetingelsen "uddannelse og efteruddannelse"	En andel på 70 pct. af deltagerne angiver at være kommet i beskæftigelse, have fået mulighed for nye jobfunktioner eller styrket deres lederkompetencer	

Antal projekter registreret under rammebetingelsen "uddannelse og efteruddannelse"	En andel på 70 pct. af projekterne angiver at nye ledelsesstrategier og/eller organisationsformer er udviklet/implementeret som følge af projektet	
--	--	--

3.3.2 Innovation, videndeling og videnopbygning

De danske virksomheders mulighed for innovation er afgørende i en globaliseret økonomi, hvor der løbende efterspørges nye og bedre produkter. Innovationspotentialet hænger i høj grad sammen med virksomhedernes adgang til viden, kvaliteten af denne viden og samspillet med forsknings-, viden- og uddannelsesinstitutioner. Hertil kommer betydningen af at udnytte de muligheder, der ligger i samarbejdet med andre virksomheder. Endelig er virksomhedernes egen organisation og kultur afgørende for udnyttelsen af de ansattes innovationspotentiale.

Rammebetingelserne for innovation kan således i relation til Socialfonden for eksempel omfatte:

- a) Regional innovationskapacitet
- b) Samspil om innovation
- c) Klyngerelationer
- d) Virksomhedernes evne til at udnytte ny viden.

Fælles for indsatsen på disse områder er, at den som udgangspunkt vedrører uddannelse og tilrettelæggelsen af produktionen i virksomhederne m.h.p. den bedst mulige udnyttelse af de menneskelige ressourcer.

a) Regional innovationskapacitet

Væsentligt for den regionale innovationskapacitet er kvaliteten og relevansen af de lokale videninstitutioner. Det er vigtigt, at institutionerne i national og international sammenhæng udbyder forskning, uddannelse og viden af høj kvalitet, og at institutionerne udbyder viden på områder, som er centrale for de lokale virksomheders udviklingsarbejde. Hertil kommer, at medarbejderdreven innovation har en positiv effekt for virksomhedernes samlede resultat. Små- og mellemstore virksomheder samt større virksomheder beliggende i byområder kan være med til at sikre den kritiske masse og nærhed, som giver det nødvendige samspil og dermed også driver innovationen.

Endelig kan nævnes innovationskulturen generelt i regionen, dvs. om arbejdskraften er omstillingsparat og idérig, og om regionen har særligt entreprenante virksomhedsledere, der tager aktiv del i at udvikle innovationskapaciteten.

Eksempler på socialfondsindsats kunne være:

- Udvikling af *efteruddannelsestilbud* i discipliner, der er særligt rettet mod specielle typer af innovation, herunder bruger- og medarbejderdreven innova-

tion, afdækning af brugerbehov og inddragelse af kunder i udviklingsprocesser eller fx bedre tilpasning til miljøhensyn

- Udvikling af *særlige innovationsstrategier* og de menneskelige ressourcer i sammenhæng hermed for en region
- Udvikling af nye fleksible og specialiserede *uddannelsestilbud målrettet personer med samme jobfunktioner på tværs af brancher og faggrupper*
- *Systematisk arbejde med kreative kompetencer* på både leder- og medarbejderniveau.

b) Samspil om innovation

Et andet vigtigt felt er samarbejdet mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner, der kan medvirke til at etablere regionale innovationsmiljøer. Initiativer, der kan forøge antallet af højtuddannede i små og mellemstore virksomheder, er et godt eksempel herpå.

Andre eksempler er:

- *Praktikordninger*, der fører til, at fx studerende ansættes i små og mellemstore virksomheder (egentlige løntilskudsansættelser er ikke omfattet heraf)
- Styrke mulighederne for *efteruddannelse på universitetsniveau for virksomhedernes ansatte*, dels for at styrke deres kompetenceniveau og dels for at få universitetet ”ind” i virksomhederne, eksempelvis i form af e-learning forløb
- *Overførsel af viden* fra videregående uddannelsesinstitutioner fx til små og mellemstore virksomheder i yderområder
- *Kompetencenetværk af personale med spidskompetencer*, fx via udlån af personale og etablering af udvekslingsordninger mellem virksomheder og mellem virksomheder og vidensinstitutioner
- Udvikling af *nye formidlingsformer mellem viden- og uddannelsesinstitutioner og virksomheder*, fx om brugen af ny teknologi.

Hertil kommer udbud af særlige miljøer i form af fx videncentre og forskerparker, hvor virksomheder og videninstitutioner bringes sammen fysisk.

Et eksempel på en sådan socialfondsindsats kunne fx være:

- Udvikling, videreudvikling og afprøvning af *kompetencecentre*, der fx kan tage udgangspunkt i eksisterende (regionale) styrkepositioner
- Udvikling af *rådgivningsservice i inkubatorfaciliteter*, der skal understøtte skabelse eller udvidelse af videnintensive virksomheder.

c) Klyngerelationer

Kompetenceudvikling i netværk af virksomheder, personalegrupper og forsknings- og vidensinstitutioner, der er en del af samme værdikæde, kan fx have til formål at opbygge og styrke klynger.

Analyser af fællestrækkene i succesfulde klynger inden for traditionelle erhverv peger på, at det netop er disse forhold, der betinger en klynge succes.

Socialfondsindsatsen kan fx dreje sig om:

- Udvikling af *samspil fx i form af netværk mellem viden- og udviklingsinstitutioner og virksomheder*
- *Netværk mellem små og mellemstore virksomheder* om klyngens kompetencebehov
- Viden om og udvikling af *underleverandørnetværk*, der samler små underleverandører i samarbejder, så de kan agere som systemleverandører på globale markeder
- Oplysning om *afknopning*. De af innovationen afledte ændringer i virksomheden kan lægges ud i en ny virksomhed med tilknytning til den eksisterende; dvs. afknopning, der bør gøres kendt og attraktivt.

d) Virksomhedernes evne til at udnytte ny viden

Det er væsentligt, at virksomhederne evner at hjemtage og udnytte ny viden. Dette indebærer, at der i virksomheden er en langsigtet strategi for innovation og forretningsudvikling, og at virksomhederne samarbejder med videninstitutioner og er i stand til at kombinere viden om bl.a. teknologi, marked, design mv. Det er også vigtigt, at ledelsen i virksomhederne kan motivere til og virkeliggøre innovative idéer.

Socialfonden har gode muligheder for at bidrage til virksomhedernes absorptionskapacitet. Det kan fx dreje sig om

- *Fadderordninger* - samspil mellem små og store virksomheder
- Initiativer, der profilerer *brugerdreven innovation* som kilde til øget vækst.

Ovenstående kan sammenfattes som følger:

Programmeringstilgang for prioritet 1.2: Innovation, videndeling og videnopbygning		
SWOT-analyse		
Svagheder	Muligheder	Trusler
Trods videncentre er der totalt set en forholdsvis lav grad af teknologioverførsel Mangel på avanceret IKT-udnyttelse i virksomheder	Styrke samspillet mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner Øget IKT-integration/-anvendelse i SMV'er	Arbejdskraftens uddannelsesniveau stagnerer Dårligere konkurrenceevne som følge af manglende anvendelse af ny teknologi
Mål for indsatsen: En styrket innovationsindsats i danske virksomheder		
Eksempler	Eksempler	Eksempler
Lokale innovationsklubber på at praksisnære uddannelsesinstitutioner		Videregående uddannelse i yderområderne ved hjælp af tovholdere/igangsættere, fjernundervisning og brug af eksisterende datastuer og -centre
Indikatorer		
Output	Resultat	Impact
Antal deltagere i projekter registreret under rammebetingelsen "uddannelse og efteruddannelse" Antal virksomheder/institutioner/organisationer i projekter registreret under rammebetingelsen "uddannelse og efteruddannelse"	En andel på 70 pct. af deltagerne angiver at have fået styrket deres innovationskapacitet som følge af projektet En andel på 70 pct. af de deltagende virksomheder/institutioner indfører nye samarbejder/processer/produkter som følge af projektet	

3.3.3 Anvendelse af ny teknologi

Virksomhedernes evne til at anvende ny teknologi, herunder informationsteknologi, har også stor betydning for udviklingsmulighederne. Ny teknologi indgår dels som et vigtigt element i udviklingen af medarbejdernes kompetencer, dels i forhold til udviklingen af nye produktionsprocesser mv. Rammebetingelserne for ny teknologi kan for eksempel styrkes via en mere konsekvent gennemført digitalisering. Indsats-

området omfatter både digital forvaltning og en bredere adgang til viden om ny teknologi.

Det er den danske regerings mål at sikre, at der er kompetencer til at understøtte den avancerede it-anvendelse i erhvervslivet og den offentlige sektor, samt at der er tilstrækkeligt med spidskompetencer til at understøtte it-erhvervenes fortsatte værdiskabelse. Samtidig er det afgørende, at alle borgere har adgang til kompetenceudvikling inden for it, og at kendskabet til kompetenceudvikling gennem e-læring udbredes.

Socialfondens bidrag til udbredelsen og anvendelsen af nye teknologier kan være den kompetenceudvikling, der er nødvendig bl.a. i virksomhederne for at realisere det fulde potentiale af teknologiinvesteringer.

Danske virksomheder henter megen information på internettet, men anvendelsen af nettet til bl.a. international afsætning og markedsføring er begrænset. Udviklingen af de menneskelige ressourcer, der skal gøre virksomhederne bedre i stand til at udnytte denne afsætningsform, kan være et vigtigt indsatsområde.

Socialfonden kan fx støtte:

- *Forsøg med videnopbygning og -spredning til en regions virksomheder*
- *Udvikling af en it-pilotordning eller andre it-fremmende metoder for små og mellemstore virksomheder*
- *Udvikling af de menneskelige ressourcer, der er nødvendige for at udbrede kommunale it-strategier rettet mod virksomheder og borgere*
- *Udvikling af it-strategier, der muliggør og videreudbygger handicappedes muligheder for fortsat at kunne udnytte deres arbejdskraft, jf. IT- og Telestyrelsens standarder m.v. for personer med handicap som brugere og ansatte*
- *Udvikling af undervisningsformer der er tilpasset de to køns særlige forudsætninger for læring.*

Ovenstående kan sammenfattes som følger:

Programmeringstilgang for prioritet 1.3: Anvendelse af ny teknologi		
SWOT-analyse		
Svagheder	Muligheder	Trusler
<p>Trods videncentre er der totalt set en forholdsvis lav grad af teknologioverførsel</p> <p>Mangel på avanceret IKT-udnyttelse i virksomheder</p>	<p>Styrke samspillet mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner</p> <p>Øget IKT-integration/-anvendelse i SMV'er</p> <p>Øgede teknologikompetencer i arbejdsstyrken</p>	<p>Arbejdskraftens uddannelsesniveau stagnerer</p> <p>Dårligere konkurrenceevne som følge af manglende anvendelse af ny teknologi</p>
Mål for indsatsen: Bedre offentlig og privat udnyttelse af ny teknologi i arbejdsstyrken		
Eksempler	Eksempler	Eksempler
<p>Udvikling af de menneskelige ressourcer, der er nødvendige for at udbrede kommunale it-strategier rettet mod virksomheder og borgere</p>	<p>Forsøg med vidensopbygning og -spredning til en regions virksomheder</p> <p>Udvikling af en it-pilotordning eller andre it-fremmende metoder for små og mellemstore virksomheder</p>	
Indikatorer		
Output	Resultat	Impact
<p>Antal deltagere i projekter registreret under rammebetingelsen "uddannelse og efteruddannelse"</p> <p>Antal virksomheder/institutioner/organisationer i projekter registreret under rammebetingelsen "samspil om ny teknologi"</p>	<p>200 opkvalificeringer til varetagelse af nye jobfunktioner i forhold til anvendelse af ny teknologi</p> <p>En andel på 70 pct. af de deltagende virksomheder/institutioner/organisationer indfører nye samarbejder/nye organisationsformer på tværs af virksomheder og/eller vidensinstitutioner i forhold til anvendelse af ny teknologi som følge af projektet</p>	

3.4 Prioritet 2 Udvidelse af arbejdsstyrken (flere job)

Det er også nødvendigt – og specielt i en situation som den danske med relativ lav ledighed – at udvide arbejdsstyrken og at optimere fordelingen af de økonomiske ressourcer, der investeres i menneskelige ressourcer. Det bemærkes herved, at en udvidelse af arbejdsstyrken ikke i sig selv umiddelbart fører til højere beskæftigelse, men at begreberne her bruges i en dynamisk forståelse, hvor udvidelsen på sigt vil føre til flere job.

Globaliseringen medfører et kompetencepres på virksomheder og medarbejdere, bl.a. fordi Danmark har mange SMV'er, der står uden for globaliseringen. Kravene til almene og personlige kompetencer er stigende for alle uddannelsesniveauer, men sætter særligt fokus på medarbejdere med erhvervsuddannelser, fordi megen brugerdriven innovation opstår på dette niveau i virksomhederne drevet af medarbejderne.

Med en forbedring af de regionale rammebetingelser kan virksomhederne få bedre adgang til den fornødne arbejdskraft.

Det danske arbejdsmarked er aktuelt i en situation, hvor der både er mangel på arbejdskraft i visse brancher og geografiske områder, og hvor specifikke kompetencer er en mangelvare. Denne situation vil i de kommende år blive forstærket af den underliggende demografiske tendens, der alt andet lige vil reducere arbejdsstyrken. Der er derfor ikke kun behov for at udvide arbejdsindsatsen og udvikle kompetenceniveauet hos de allerede beskæftigede, men også for i højere grad af hensyn til den samfundsøkonomiske udvikling at inddrage ressourcer og specifikke kompetencer, som ikke nu udnyttes fuldt ud. Hvis alle menneskelige ressourcer inddrages og bringes i produktiv anvendelse, vil det være et meget væsentligt bidrag til realiseringen af det danske samfunds vækstpotentiale.

Med den indgåede politiske aftale i juni 2006 om en samlet velstands- og velfærdsreform er der lagt op til initiativer, der på en række områder vedrører de gældende lovgivnings- og ydelsesmæssige rammer bl.a. for tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet. Socialfondsprogrammets målsætning om at udvide arbejdsstyrken kan ses som et supplement hertil, der betjener sig af andre instrumenter, der er mere præget af netværksskabelse, metodeudvikling og holdningspåvirkning.

Den manglende udnyttelse af alle menneskelige ressourcer er en barriere for vækst. De økonomiske og sociale forskelle, som de fx kan findes inden for større byområder, er en vækstbarriere, fordi erhvervsfrekvensen herved nedsættes. Investeringer i en udvidelse af arbejdsstyrken via formindskede økonomiske og sociale forskelle – og på linje hermed også forbedrede miljøforhold – vil i et længere perspektiv være fremmende for væksten. Hvis virksomhederne afspejler befolknings sammensætningen i det omgivende samfund, er det mere sandsynligt, at de fuldt ud udnytter deres økonomiske vækstpotentiale.

VEU-rapporten peger på, at der er behov for at gøre en ekstra indsats for ufaglærte, personer med svage eller snævre kompetencer, personer med utilstrækkelige læseskrive og/eller regnefærdigheder samt tosprogede med danskproblemer.

Der er som udgangspunkt ikke nogen arbejdskraftreserver, der ikke vil kunne omfattes af Socialfondens indsats. Det vil være forskelligt på forskellige brancheområder, kvalifikationsniveauer og geografiske områder og desuden være konjunkturafhængigt, hvor indsatsen fokuseres. Der skal her erindres om at indsatsen skal være additional i forhold til den nationalt finansierede indsats, der sker på både Beskæftigelsesministeriets og Socialministeriets områder.

Alt i alt står vækstkilderne anvendelse af menneskelige ressourcer, etablering og udvikling af nye virksomheder og anvendelse af ny teknologi i centrum for prioritet 2. Målene er følgende:

- Højere beskæftigelsesfrekvenser
- En styrket iværksætterindsats
- Brede adgang til ny teknologi i jobsammenhæng.

Indsatsområderne ligger indholdsmæssigt inden for socialfondsforordningens områder b) forbedring af adgangen til beskæftigelse og vedvarende integrering på arbejdsmarkedet for arbejdssøgende og inaktive, forebyggelse af arbejdsløshed, især langtids- og ungdomsarbejdsløshed, fremme af aktiv aldring og forlængelse af den erhvervsaktive periode og øget beskæftigelse, og c) styrkelse af dårligt stillede sociale integration med henblik på at få disse i varig beskæftigelse og bekæmpelse af alle former for forskelsbehandling på arbejdsmarkedet.

3.4.1 Udvikling af menneskelige ressourcer

Der er i dag en række grupper i samfundet, som ved en forstærket indsats for at skabe bedre rammebetingelser på en række områder vil få mulighed for at bidrage mere til at skabe vækst og udvikling. En væsentlig barriere i udnyttelsen af det arbejdskraftpotentiale som ikke-erhvervsaktive udgør for virksomhederne, er kompetence-niveaue. For eksempel er der mennesker med gode ressourcer i grupperne af seniorer, indvandrere og handicappede, der står uden arbejde. Virksomhederne vil kunne drage fordel af en bedre udnyttelse af eksisterende og nye kompetencer, hvis man giver disse grupper bedre muligheder på arbejdsmarkedet, fx via fleksible arbejdsformer, herunder lavere arbejdstid og særligt tilrettelagte forløb for folk med anden etnisk baggrund, herunder fx integrerede sprogskeleforløb i arbejdstiden. Indsatsen går generelt ud på at give et bredere rekrutteringsgrundlag for virksomhederne, så de kan sikres den efterspurgte arbejdskraft. Indsatsen går via dynamiske foranstaltninger, som sigter på at få de arbejdsløse og de erhvervsinaktive i beskæftigelse.

I løbet af de seneste ti år er "virksomhedernes sociale ansvar" blevet et ledelsesbegreb om ansvarlighed og etik i relation til private og offentlige virksomheder og organisationer, som berører hele erhvervslivet individuelt og kollektivt. Hvor social ansvarlighed tidligere stort set kun handlede om, at virksomhederne gjorde noget ekstra for de svage stillede, handler det i dag især om måden, hvorpå virksomhederne driver deres forretning, hvordan dette påvirker omverdenen, og hvordan virksomhederne påvirkes af omverdenen. Social ansvarlighed har sammen med den strukturelle ændring i den globale økonomi bevæget sig væk fra simpel filantropi til en afgørende faktor ved siden af virksomhedens mål, dens strategi, risikostyring og daglige ledelse.

Aldersbetingede barrierer

Tilbagetrækningsalderen fra arbejdsmarkedet er en vigtig parameter i bestræbelserne på at udvide arbejdsstyrken, og der er i de seneste år gennemført tiltag, der hjælper virksomhederne med at fastholde en stabil arbejdskraft via et større økonomisk incitament for den enkelte til at udsætte tilbagetrækningen.

Virksomhedernes bestræbelser på at udvikle en aktiv personalepolitik på seniorområdet bestående af bl.a. et fortsat fokus på efteruddannelse, særligt tilrettelagte arbejdsformer og -opgaver og mindre belastende funktioner vil kunne medvirke hertil.

Også en indsats for et lavere sygefravær vil kunne bidrage til både at øge det effektive arbejdsudbud og kvaliteten i arbejdet for seniorer og andre grupper.

Det bemærkes i denne forbindelse, at der er tale om et bevidst valg, når der tales om reduceret sygefravær, men ikke arbejdsmiljø generelt. Baggrunden er, at sygefraværsbegrebet naturligt indgår i virksomhedernes samlede tilrettelæggelse af human ressource-anvendelsen som en del af produktionsprocessen og derfor vil være et velkendt begreb i den kreds af aktører, der skal gennemføre og administrere socialfondsprogrammet. Begrebet arbejdsmiljø indgår derimod sædvanligvis i andre sammenhænge og vil derfor ikke falde naturligt i vækstpolitisk sammenhæng. Ambitionen er således at fokusere anvendelsen af de knappe strukturfondsressourcer på den del af arbejdsmiljøbegrebet, der giver sig umiddelbart udslag i et reduceret sygefravær.

Samlet er der tale om at tilskynde både virksomhederne og ældre medarbejdere til en senere og mere gradvis tilbagetrækning. Konkrete socialfondsprojekter kan fx vedrøre:

- Udvikling af *modeller og metoder for seniortilpasset personalepolitik* og udbredelse heraf på flere virksomheder
- Udvikling af *bedre samspil mellem kommuner, uddannelsesinstitutioner og erhvervsliv* for denne og andre grupper m.h.p. indslusning i virksomhederne af ledige efter gennemførelsen af særligt tilrettelagte forløb.

Etniske barrierer

Danske virksomheder bør i højere grad se etniske minoriteter som et potentiale i udviklingen af virksomhederne i en globaliseret verden, hvor produkter og services rettes mod en bredere kundekreds. I den socioøkonomiske analyse i kapitel 2 er fremhævet, at hvor erhvervsfrekvensen for personer af dansk oprindelse er ca. 78 pct., er den for personer af udenlandsk oprindelse kun ca. 58 pct. Et helt særligt problem er erhvervsfrekvensen for kvindelige indvandrere fra ikke-vestlige lande, der ligger så lavt som ca. 46 pct.

Der er derfor behov for at gøre en ekstra indsats på to områder. Det ene er en bedre synliggørelse af disse gruppers ressourcer, og det andet er en målrettet indsats for at udvide virksomhedernes rekrutteringsperspektiv. De to ting hænger sammen og har begge til formål at udvide den arbejdsstyrke, som virksomhederne aktivt kan rekruttere fra.

Målet om at få flere indvandrere og efterkommere i arbejde er potentielt langt det største enkeltbidrag til at udvide arbejdsstyrken, og Socialfonden kan på en række områder medvirke hertil, fx gennem:

- *Udvikling af uddannelsestilbud og praktikordninger* og af uddannelsesinstitutionernes rummelighed og jobformidling i forhold til både etniske minoriteter og andre unge
- *Udvikling af virksomhedernes rekrutteringspraksis* og specielt *større anerkendelse og anvendelse af realkompetencer og mangfoldighedsledelse*
- *Bedre anvendelse af højtuddannede indvandreres medbragte kompetencer* bl.a. i forhold til nye markeder, produktudvikling og -tilpasning mv.
- Udvikling af *nye tilbud og udbudsformer for danskundervisning* for tosprogede
- *Holdningspåvirkende aktiviteter og udvidelse af rekrutteringspraksis* til i højere grad at omfatte personer med anden etnisk baggrund og evt. tilpasset de to køns forudsætninger
- *Opsøgende ungdomsvejledning målrettet etniske minoriteter* (unge og deres forældre) *om erhvervsuddannelserne*.

Og specielt i større byer fx:

- *Bedre rådgivning* af etniske minoriteter bl.a. om *entrepreneurship og iværksætteri*.

Handicapbarrierer

Relativt store grupper i virksomhederne fungerer fint, uanset at de ud fra formelle definitioner besidder et handicap eller er socialt udsatte. Hvis virksomhederne i endnu højere grad ville anskue alle dele af arbejdskraften ud fra dens reelle bidrag til virksomhedens vækst, ville også personer med handicap kunne blive mere økonomisk aktive.

Nye eksperimenterende tiltag via socialfondsprojekter på området kan fx vedrøre:

- *Udvikling af software* tilpasset de særlige behov hos grupper af handicappede
- *Kompetenceudvikling for de ansatte i kommunale beskæftigelsescentre* m.h.p. denne problemstilling fx via skabelse af nye modeller og samarbejdsrutiner,
- Udvikling af *særlige støtteforanstaltninger i uddannelsesinstitutionerne for unge handicappede*
- Udvikling af *alternative undervisningsmetoder* evt. kombineret med behovsafklaring, vejledning og jobtræning,
- Udvikling af *beskæftigelsesmuligheder inden for atypiske områder*,
- *Konkrete aktiviteter på virksomhedsniveau* som fx planlægning, oprettelse af støtte/mentorordning, bearbejdelse af virksomhedskultur, oplæring af både handicapblevne og nye medarbejdere med handicap mv.

Andre barrierer

Hvor der i øvrigt kan identificeres uudnyttede arbejdskraftreserver, kan Socialfonden medvirke til at inddrage disse mere direkte i det økonomiske kredsløb. Det er ikke på

forhånd muligt at konkretisere dette nærmere, idet det vil afhænge af de ændringer i rammebetingelserne, som virksomhederne vil opleve. Som eksempler herpå kan nævnes forældede kompetencer, brancheskift og manglende føling med arbejdsmarkedet. Generelt vedrører bestræbelserne udvikling af erhvervslivets og uddannelsessystemets rummelighed/socialt ansvarlighed. Det kan herved bemærkes, at inddragelsen af yderligere arbejdskraftreserver ikke er begrænset til personer, der er registreret som arbejdssøgende hos Arbejdsformidlingen.

Projekterne kan fx vedrøre:

- Særligt tilrettelagte uddannelsesforløb m.h.p. *alternative læringstilgange for svage boglige personer (sent udviklede)*
- Udvikling af *modeller til kvalitativ og målrettet matchning af ledige og virksomheder*
- Kvalificering af marginaliserede borgere til arbejdsmarkedet og gerne i form af større metodeudviklende projekter.

Ovenstående kan sammenfattes som følger:

Programmeringstilgang for prioritet 2.1: Udvikling af menneskelige ressourcer		
SWOT-analyse		
Svagheder	Muligheder	Trusler
<p>Geografiske yderområder har forholdsvis lav vækst og lavt uddannelsesniveau</p> <p>Hver tredje virksomhed sender ikke ansatte på efteruddannelse</p> <p>Lav erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens for indvandrere/efterkommere</p>	<p>Udnytte globaliseringen offensivt til at skabe nye specialiserede job</p> <p>Udnytte arbejdskraftpotentialet hos personer på kanten af eller midlertidig uden for arbejdsmarkedet</p>	<p>Øget udflytning af arbejdspladser</p> <p>Globaliseringen medfører øget pres for kompetenceudvikling</p> <p>Reduktion af arbejdsstyrken/mangel på arbejdskraft pga. demografisk udvikling</p>
Mål for indsatsen: Højere beskæftigelsesfrekvenser		
Eksempler	Eksempler	Eksempler
<p>Udvikling af modeller til kvalitativ og målrettet matchning af ledige og virksomheder</p> <p>Bedre rådgivning af etniske minoriteter bl.a. om entrepreneurship og iværksætteri</p> <p>Udvikling af virksomhedernes rekrutteringspraksis og specielt større anerkendelse og anvendelse af realkompetencer</p>	<p>Bedre anvendelse af højtuddannede indvandreres medbragte kompetencer bl.a. i forhold til nye markeder, produktudvikling og -tilpasning mv.</p>	<p>Virksomhedernes sociale ansvar</p> <p>Udvikling af bedre samspil mellem kommuner, uddannelsesinstitutioner og erhvervsliv for ældre arbejdstagere og andre grupper</p> <p>Holdningspåvirkende aktiviteter og udvidelse af rekrutteringspraksis til i højere grad at omfatte forskellige etniske grupper</p>
Indikatorer		
Output	Resultat	Impact
<p>Antal deltagere i projekter registreret under rammebetingelsen "uddannelse og efteruddannelse"</p>	<p>En andel på 70 pct. af deltagerne angiver at være kommet i beskæftigelse/have fået nye jobfunktioner og/eller bedre muligheder herfor som følge af projektet</p>	

Antal projekter registreret under rammebetingelsen "samarbejde og netværk"	En andel på 70 pct. af projekterne har direkte ført til eller har en forventning om at initiere samarbejder og netværk om rekruttering og fastholdelse	
Antal projekter registreret under rammebetingelsen "organisations- og strategiuudvikling"	En andel på 70 pct. af projekterne har udviklet nye metoder/værktøjer/systemer, der øger rekrutteringsmuligheder og/eller beskæftigelsespotentialer	

3.4.2 Etablering og udvikling af nye virksomheder

Nye virksomheder er med til at skabe udvikling og dynamik i samfundet. De medvirker til at øge konkurrencen og fleksibiliteten og skubber dermed til fornyelsesprocessen i erhvervslivet. Iværksætteri betyder øget diversitet og øget efterspørgsel efter uddannet arbejdskraft. Nye virksomheder skaber nye job, økonomisk vækst, nye produkter og produktionsprocesser. Personerne bag de nye virksomheder – iværksætterne – har specielt i starten stor betydning for virksomhedens udvikling, og derfor er støtte til iværksætterne et vigtigt element i de nye virksomheders livsforløb.

At det ikke kun forholder sig således i en dansk sammenhæng er en amerikansk undersøgelse fra 2005 af iværksætteri og dets betydning for vækst udtryk for. Af undersøgelsen fremgår det, at de mest entreprenante amerikanske regioner (målt som de regioner med det højeste antal nye virksomheder pr. 1000 indbyggere) klarede sig signifikant bedre end de mindst entreprenante. De entreprenante regioner havde en 125 pct. højere jobskabelse, en 58 pct. højere lønudvikling samt en 109 pct. højere produktivitet. Desuden viste undersøgelsen, at de mest entreprenante regioner var kendetegnet ved at have signifikant flere højtuddannede samt virksomheder i højteknologiske sektorer end de mindst entreprenante regioner.⁴¹

En god iværksætterinfrastruktur består af let adgang til kvalificeret vejledning, højt specialiseret rådgivning samt regionale netværk. Der er behov for initiativer og partnerskaber mellem iværksættere, rådgivere, etablerede virksomheder, universiteter og offentlige myndigheder. Alle disse ting kan Socialfonden støtte ved en satsning på udvikling af de menneskelige ressourcer, der er involveret hos alle de nævnte typer af institutioner og organisationer og ved at fremme iværksætterværdier.

Der startes mange nye virksomheder i Danmark, men det er relativt få heraf, der kommer ind i et fortsat vækstforløb. Årsagerne hertil kan være mange forskellige, og én kan være danske iværksætteres manglende ambitioner.

⁴¹ Advanced Research Technologies (2005). A national assessment of entrepreneurship and regional economic growth and development, Small Business Research Summary, no. 256, april 2005.

Særligt interessante i et vækstperspektiv vil være vækstiværksætterne, idet produktiviteten hos disse er op imod 40 pct. højere end i nystartede virksomheder generelt. Vigtige rammebetingelser for iværksætteri kan være:

- a) Udbud af offentlig og privat rådgivning
- b) Iværksætterkompetencer
- c) Iværksætterkultur
- d) Venturekapital.

a) Udbud af offentlig og privat rådgivning

Udviklingen af iværksætterområdet drejer sig i høj grad om det udbud af forskellige typer af rådgivning, der eksisterer i de enkelte regioner samt om sammenhængen imellem disse.

Socialfonden kan fx støtte indsatser gående ud på:

- Udvikling af *nye modeller for rådgivning* både i forbindelse med etablering af nye virksomheder, ekstra løft til nystartede virksomheder (vækstiværksættere) såvel som overtagelse af eksisterende virksomheder (generationsskifte)
- Udvikling af nye modeller der skaber *større integration mellem offentlig og privat rådgivning*
- Udvikling af *rådgivningsydelser målrettet bestemte etniske grupper* og disses særlige behov
- Forsøg med *samling af de forskellige vejledningsordninger, støttesystemer og kuvøser* med henblik på at skabe én indgang til tilbuddene.

b) Iværksætterkompetencer

Gruppen af iværksættere er en yderst heterogen persongruppe, men fælles for alle er dog behovet for en række grundlæggende kompetencer såsom ledelse, marketing, regnskabsteknik, produktionsplanlægning mv. Udviklingen heraf kan fx være et indsatsområde for Socialfonden. Andre eksempler kan være:

- *Intrapreneurship (iværksætteri inden for en virksomheds rammer)*
- Udvikling af iværksætternes *kompetencer inden for internationalisering*
- Udvikling af iværksætternes *kompetencer til at håndtere virksomhedens forskellige udviklings- og vækstfaser*
- Udvikling af *læringsforløb for rådgivere, vejledere, investorer osv.* for en generel forbedring af rådgivningskompetencer og for at få et større fokus på vækstiværksættere og deres rådgivnings- og finansieringsbehov.

Specielt i yderområder:

- Udvikling af *ledelsessparring*
- *Kompetenceudviklingsforløb for netværk af iværksættere.*

c) Iværksætterkultur

Et yderligere væsentligt indsatsområde vil være udvikling og styrkelse af iværksætterkulturen i uddannelsessystemet, fordi den gode iværksætter ikke blot besidder de nødvendige grundlæggende kompetencer, men også har et personligt

drive og en risikovillighed, der bør grundlægges tidligt. Den danske regering har som målsætning, at alle i løbet af deres uddannelse konkret får mulighed for at arbejde med idéudvikling, og at alle studerende på de videregående uddannelser skal have tilbud om at tage kurser og fag i innovation og iværksætteri.

Socialfonden kan understøtte alle additionelle indsatser på disse områder. Det kan fx ske via:

- *Kompetenceudvikling af undervisere og udvikling af undervisningsmateriale og nye typer undervisningsforløb*, fx med sigte på ny miljøteknologi
- Udvikling af *opkvalificeringsforløb for undervisere* inden for iværksætteri og innovation
- Udvikling af *alternative undervisningsmetoder*, der fremmer idéskabelse og innovative kompetencer i uddannelsessystemet
- Udvikling af *regionale, faglige netværk for lærere og undervisere* i idéudvikling og iværksætteri
- Udvikling af *regionale netværk mellem uddannelsesinstitutioner*, så der skabes grundlag for at udvikle og tilbyde uddannelses tilbud i iværksætteri på alle uddannelsesniveauer
- Etablering af *idéværksteder i tilknytning til uddannelsesinstitutioner*
- Opbygning af *ambassadørkorps af succesfulde iværksættere*, målrettet grupper som fx kvinder eller etniske iværksættere til kampagner og formidling i undervisningsinstitutioner
- Øget *samspil mellem iværksættere og forskellige støttesystemer*, herunder udvikling af specialiserede regionale netværk af iværksættervejledere.

d) Venturekapital

Adgangen til vejledning og rådgivning er en central og kritisk ressource for mange iværksættere. Ud over egentlig kapitaltilførsel kan venturefonde bibringe iværksættere andre typer ressourcer (viden om management, marketing, adgang til netværk mv.).

Socialfonden kan fx:

- støtte etablering af nye venturefonde, der kan støtte iværksættere i etablerings- begyndelses- eller ekspansionsfasen
- skyde penge i allerede eksisterende venturefonde, hvis formål er at fremme iværksætteri og små og mellemstore virksomheder.

Ovenstående kan sammenfattes som følger:

Programmeringstilgang for prioritet 2.2: Etablering og udvikling af nye virksomheder		
SWOT-analyse		
Svagheder	Muligheder	Trusler
Lav vækst i iværksættervirksomheder Mangel på kapital til iværksættere og SMV'er Lav risikovillighed i befolkningen Begrænset mulighed for at modtage undervisning i iværksætteri på uddannelsesinstitutioner	Flere kvindelige iværksættere Flere vækstiværksættere	
Mål for indsatsen: En styrket iværksætterindsats		
Eksempler	Eksempler	Eksempler
Udvikling af nye modeller for rådgivning med henblik på ekstra løft til vækstiværksættere Adgang til venturekapital Udvikling af alternative undervisningsmetoder, der fremmer idéskabelse og innovative kompetencer i uddannelsessystemet Opbygning af ambassadørkorps af succesfulde iværksættere til kampagner og formidling i undervisningsinstitutioner	Netværk og kuvøser med vægt på administrative fællesskaber, rådgivning og erfaringsudveksling Udvikling af læringsforløb for rådgivere mv. for en generel forbedring af rådgivningskompetencer og større fokus på vækstiværksættere	
Indikatorer		
Output	Resultat	Impact
Antal projekter registreret under rammebetingelsen "rådgivning"	En andel på 70 pct. af projekterne har udviklet nye typer rådgivningsforløb/-ydelser	

Antal deltagere i projekter registreret under rammebetingelsen "iværksætterkompetencer"	En andel på 70 pct. af deltagerne angiver at have fået styrket deres iværksætterkompetencer via undervisningsforløb, netværk osv.	
Antal deltagere i projekter registreret under rammebetingelsen "iværksætterkultur"	En andel på 70 pct. af projekterne styrker iværksætterkulturen i uddannelsessystemet	

3.4.3 Anvendelse af ny teknologi

Virksomhedernes muligheder for at rekruttere bredere hænger bl.a. sammen med at kendskabet til ny teknologi er helt opdateret hos alle grupper. Det er derfor væsentligt, at anvendelsen af ny teknologi indgår alle steder i undervisningsplaner og efteruddannelses tilbud.

Prioritet 2-indsatsen kan på dette område fx ske via:

- *Lokale innovationsklubber på praksisnære uddannelsesinstitutioner*, som bl.a. findes i yderområderne
- *Videregående uddannelse i yderområderne* ved hjælp af tovholdere/ igangsættere, fjernundervisning og brug af eksisterende datastuer og centre
- Udvikling af en *formidleruddannelse for højtuddannede* med henblik på innovation i SMV'er
- Initiativer, der sikrer, at *flere*, herunder folk i yderområderne, *skal kunne anvende internettet i jobsammenhæng*.

Ovenstående kan sammenfattes som følger:

Programmeringstilgang for prioritet 2.3: Anvendelse af ny teknologi		
SWOT-analyse		
Svagheder	Muligheder	Trusler
Trods videncentre er der totalt set en forholdsvis lav grad af teknologioverførsel	Styrke samspillet mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner	Arbejdskraftens uddannelsesniveau stagnerer
Mangel på avanceret IKT-udnyttelse i virksomheder	Øget IKT-integration/-anvendelse i SMV'er	Dårligere konkurrenceevne som følge af manglende anvendelse af ny teknologi
Mål for indsatsen: Breder adgang til ny teknologi i jobsammenhæng		
Eksempler	Eksempler	Eksempler
Lokale innovationsklubber på praksisnære uddannelsesinstitutioner		Videregående uddannelse i yderområderne ved hjælp af tovholdere/igangsættere, fjernundervisning og brug af eksisterende datastuer og – centre
Udvikling af en formidleruddannelse for højtuddannede med henblik på innovation af SMV'er		Initiativer der sikrer, at flere, herunder i yderområderne, skal kunne anvende Internettet i jobsammenhæng
Indikatorer		
Output	Resultat	Impact
Antal deltagere i projekter registreret under rammebetingelsen "uddannelse og efteruddannelse"	200 opkvalificeringer i forhold til anvendelse af ny teknologi	

3.5 Ligestilling

Medlemsstaterne skal ifølge socialfondsforordningen beskrive hvordan ligestillingshensynet fremmes i den samlede gennemførelse af programmet, og Kommissionen har i sit "Roadmap for equality between women and men" fremhævet bl.a. Socialfondens bidrag til opnåelsen heraf. I handlingsplanen opstilles en række prioriterede indsatsområder, hvoraf en række er af direkte relevans for gennemførelsen af socialfondsindsatsen. Fx kan nævnes opnåelsen af økonomisk uafhængighed for kvinder og mænd, balancen imellem arbejds- og familieliv, mænds og kvinders deltagelse i besluttede organer og kønsmæssige stereotyper i samfundslivet.

I Danmark er ligestillingshensynet mainstreamet (integreret) på alle politikområder helt svarende til, hvordan hensynet indgår i Fællesskabets strategiske retningslinjer og som et tværgående hensyn i dette program.

Det betyder fx, at der ikke vil blive opstillet en særlig prioritet sigtende herpå, men at hensynet indgår overalt i ”forberedelse, gennemførelse, overvågning og evaluering”, jf. forordningen.

For så vidt angår kvinders stilling i Danmark henvises til den socioøkonomiske analyse i kapitel 2, hvor det på en række områder er fremhævet, hvordan kvinder og mænd befinder sig i en forskellig situation i erhvervs-, beskæftigelses- og uddannelsesmæssig henseende.

Der vil ske en konsekvent registrering af alle projektdeltageres køn i forbindelse med opstillingen af indikatorer og overvågningen af programgennemførelsen, og der er i fastlæggelsen af indsatsområder i dette kapitel forskellige steder udpeget særlige indsatsområder sigtende på en kønsmæssig skævhed.

Det kan i øvrigt bemærkes, at kønsmæssig ligestilling i mange år har været et grundlæggende hensyn bl.a. i dansk arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitik, og at det er en gennemgående erfaring i strukturfondsperioden 2000–2006, at det uanset satsningen på kønsperspektivet har været vanskeligt at fremkalde projektansøgninger af den ønskede kvalitet og mængde. Et endnu større problem vurderet på baggrund af skævheden i beskæftigelsesfrekvenser og potentialet for at udvide arbejdsstyrken er hensynet til etnisk ligestilling.

3.6 Samspil med Regionalfonden

I analysen i kapitel 2 er identificeret behov for en ekstra indsats inden for innovation og spredning af viden, anvendelse af ny teknologi og iværksætteraktivitet. Alle disse indsatser vil fortrinsvis finde sted under Regionalfondsprogrammet, men som nævnt ovenfor også under Socialfondsprogrammet.

Der kan dog fra Socialfonden i et vist omfang ydes tilskud til aktiviteter, der normalt kun er støtteberettigede under Regionalfonden. Således kan der i socialfondsprojekter opnås tilskud på op til 10 pct. af de afholdte udgifter til regionalfondslignende aktiviteter, jf. reglerne for støtteberettigede udgifter fastlagt i regionalfondsprogrammet, hvis disse aktiviteter er nødvendige for en hensigtsmæssig gennemførelse af projektet.

Der kan ikke opnås tilskud fra begge fonde til samme projekt. Socialfonds- og regionalfondsprojekter vil imidlertid med fordel kunne kombineres. Eksempler herpå kan være følgende:

- Etablering af et iværksætterhus, hvor Regionalfonden støtter opførelse og indretning, og Socialfonden støtter iværksætterkompetencerne.
- Styrkelse af rådgivningsfaciliteter for brancher med særlige muligheder, f.eks. i yderområder og udsatte byområder, hvor Regionalfonden støtter de fysiske

rammer og rådgivningen, og Socialfonden støtter indsatser målrettet den potentielle arbejdsstyrke i området.

- Etablering af offentlige mødesteder med internetadgang for SMV'er, hvor Regionalfonden støtter etableringen, og Socialfonden støtter udviklingen af IKT-kompetencer.
- Oprettelse af et kompetencecenter med tilskud fra Regionalfonden og efterfølgende gennemførelse af it-opkvalificering i et by- eller yderområde med tilskud fra Socialfonden.
- Kompetenceudviklingsforløb for netværk af iværksættere, hvor Socialfonden støtter kompetenceudviklingen, og Regionalfonden støtter netværksdelen.

En anden mulighed for at benytte begge fondes tilskudsmuligheder findes i en regel om fleksibilitet mellem fondene. Reglen indebærer, at Socialfonden i et vist omfang kan yde tilskud til aktiviteter, der normalt kun er støtteberettigede under Regionalfonden og omvendt. Således kan der i socialfondsprojekter opnås tilskud på op til 10 pct. af de afholdte udgifter til regionalfondslignende aktiviteter, hvis disse aktiviteter er nødvendige for en hensigtsmæssig gennemførelse af projektet. Her opnår projektet kun tilskud fra den ene fond, men med inddragelse af reglerne om støtteberettigelse fra den anden fond.

Reglen vil med fordel kunne anvendes, hvor hovedvægten i et projekt falder ind under den ene fond, og hvor der naturligt indgår en mindre del aktiviteter, som kun er støtteberettigede under den anden fond, men som ikke udgør et selvstændigt projekt.

3.7 Konkurrenceudsat pulje

Inden for rammerne af den strategiske referenceramme og strukturfondsprogrammerne udvælger Danmarks Vækstråd med udgangspunkt i de regionale vækstforas erhvervsudviklingsstrategier og handlingsplaner temaer for den konkurrenceudsatte pulje, der omfatter 10 pct. af de strukturfondsmidler, som tilfalder Danmark under målet om "regional konkurrenceevne og beskæftigelse". Temaerne, der ligger inden for rammerne af de operationelle strukturfondsprogrammer under målet om "regional konkurrenceevne og beskæftigelse" vil blive udbudt årligt og afspejle aktuelle erhvervspolitiske udfordringer.

Midlerne fordeles til de bedste og mest perspektivrige initiativer efter nærmere fastsatte kriterier. Afgørelse om tildeling af midler fra den konkurrenceudsatte pulje træffes af økonomi- og erhvervsministeren efter indstilling fra de regionale vækstfora og efter høring af Danmarks Vækstråd. Ministeren kan henlægge opgaven til Erhvervs- og Byggestyrelsen.

3.8 JEREMIE – Særlige finansielle instrumenter

I henhold til Lissabon-strategiens aspekt om viden og innovation er forbedring af investeringer i forskning og udvikling, fremme af innovation, anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi og bidrag til et stærkt europæisk industrigrundlag vigtige elementer for vedvarende vækst.

Danmark undersøger muligheden for en implementering af JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises initiative). Den Europæiske Investeringsfond og Danmark har arbejdet tæt sammen for at evaluere de specifikke markedsfejl inden for finansiering til SMV'er. Det analytiske arbejde har identificeret forskelle på udbud og efterspørgsel og regionale ubalancer inden for finansiering til SMV'er i Danmark. En række finansielle instrumenter tilpasset forskellene på udbud og efterspørgsel og de regionale ubalancer er blevet forberedt.

På den baggrund er implementering af en JEREMIE fond under strukturfondsprogrammerne en mulighed, som kan skabe en portefølje af instrumenter, der af natur er revolverende for dermed at maksimere det potentielle afkast for den danske økonomi. Instrumenterne kan implementeres i partnerskab med den private sektor og kan inkludere:

- Et egenkapitalinstrument, der skal arbejde med udvalgte business angels for derigennem at matche finansieringer eller investeringer i SMV'er.
- Et teknologioverførselsinstrument, der i samarbejde med F&U-centre, sigter mod at investere i teknologier, der løser problemer i virksomhederne.
- Egenkapitalfonde der sigter mod opstart af virksomheder og investeringer i højrisiko SMV'er.
- Garantiinstrumenter rettet mod at mindske risikoen i banksektorens investeringer, så de kan udvide deres låneportefølje til førstegangsværksættere og allerede eksisterende iværksættere.
- Øvrige instrumenter rettet mod de specifikke behov fra de seks regionale vækstfora i Danmark.

Listen af instrumenter skal betragtes som indikativ og ikke udtømmende.

Det er på den ene side vanskeligt at skønne om fondens størrelse. På den anden side skønnes kritisk masse næppe at kunne opnås under 50 mio. euro. Men også denne beløbstørrelse skal betragtes som indikativ.

Når ovenstående proces er afsluttet til Erhvervs- og Byggestyrelsens tilfredsstillelse, vil Danmark kunne implementere JEREMIE-initiativet og anvende både regionalfonds- og socialfondsmidler hertil. De endelige detaljer vil da blive forelagt Kommissionen via notificeringsprocessen.

En implementering af JEREMIE-initiativet vil ske med henblik på finansiering af investeringer i SMV og mikrovirksomheder, jf. art. 44 i Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999.

4 Implementering af strukturfundsprogrammerne i Danmark

4.1 Administrativt set-up

Nye muligheder for indholdsmæssig synergi

Danmark står over for en omfattende reform af den administrative struktur, kommunalreformen. Reformen træder i kraft den 1. januar 2007, samtidig med at den nye strukturfundsperiode begynder. Det tidsmæssige sammenfald mellem EU-strukturfundsperiodens og den danske kommunalreforms ikrafttræden pr. 1. januar 2007 har givet en særlig mulighed for at skabe en bedre sammenhæng mellem den danske EU-finansierede, den nationalt finansierede og den regionalt og lokalt finansierede vækst- og erhvervspolitiske indsats, herunder både politisk (indholdsmæssigt), geografisk og administrativt.

På indholdssiden er det ønsket, at den danske EU-finansierede, den nationalt finansierede og den regionalt og lokalt finansierede vækst- og erhvervspolitiske indsats skal trække i samme retning og understøtte de områder, som bidrager til at forbedre den danske regionale konkurrenceevne og beskæftigelse med henblik på at styrke Europas vækstbetingelser.

Geografisk kan midlerne anvendes i hele Danmark. Der sigtes imidlertid mod, at programmet muliggør en strukturfundsindsats, der kan målrettes de regionale forskelle, og som kan understøtte den strategiske indsats, som beskrives i de regionale erhvervsudviklingsstrategier, som de regionale vækstfora skal udarbejde. Hermed får yderområderne særlig bevågenhed. Der sigtes endvidere på at give mulighed for større strategiske satsninger, som medvirker til øget regional vækst og beskæftigelse. Overvågningsudvalget kan derfor, hvis det findes hensigtsmæssigt, fastsætte en minimumsgrænse for projekters størrelse.

Ny administrativ struktur og nye regionalpolitiske aktører

Amterne, som hidtil har haft en stor rolle i udarbejdelsen og gennemførelsen af strukturfundsprogrammerne, nedlægges som konsekvens af kommunalreformen. En lang række kommuner bliver slået sammen til større enheder. Antallet af kommuner reduceres fra 271 kommuner til 98 kommuner. Desuden flyttes en lang række opgaver mellem de administrative niveauer.

Kommunalreformen betyder også, at der oprettes fem nye regioner. Regionerne dækker et større areal end de tidligere 14 amter, men er ikke blot større amter. Regionerne har således ikke som de tidligere amter ret til at udskrive skat og har betydeligt færre opgaver. Regionerne ledes af folkevalgte regionsråd.

Regionerne får ansvaret for den regionale erhvervsudvikling og dermed for at fremme regional konkurrenceevne og beskæftigelse. Til at varetage opgaven får regionerne et nyt og stærkt instrument – de regionale vækstfora – som bliver omdrejningspunktet for erhvervsudviklingen i regionerne. Det er disse vækstfora, som bliver den regionale part i strukturfundsprogrammerne og bl.a. indstiller om anvendelsen af midler, ligesom amterne gør det i regionalfundsprogrammerne i perioden 2000-2006.

Vækstforaene sammensættes af regionale politikere og repræsentanter fra erhvervslivet, viden- og uddannelsesinstitutioner samt arbejdsmarkedets parter i overensstemmelse med partnerskabsprincippet, se nedenfor.

Mindst ét af de kommunale medlemmer i hvert vækstforum skal komme fra et geografisk yderområde. Hertil kommer, at kommunerne får ansvaret for at gennemføre og finansiere erhvervsserviceaktiviteter over for en åben kreds af iværksættere og virksomheder.

Staten har fortsat det overordnede ansvar for at sikre erhvervslivet gode vækstvilkår. Både når det gælder konkurrenceforhold og på områder som skat og energi.

Men det er samtidig klart, at det er i regionerne, at de generelle rammer skal udmøntes og tilpasses erhvervsstrukturen. Det er vigtigt, at den statslige vækstpolitik og den regionale indsats hænger godt sammen.

Derfor nedsættes også Danmarks Vækstråd, som skal være det organ, som binder den nationale vækststrategi, de regionale erhvervsudviklingsstrategier og EU's strukturfondsmidler sammen i én sammenhængende vækstindsats i hele Danmark.

Gennemførelsen af strukturfondsindsatsen får udover fokus i Danmarks Vækstråd naturligvis fokus i overvågningsudvalget, hvor partnerskabet er repræsenteret. I Danmark udarbejdes ét program for regionalfondsindsatsen og ét program for socialfondsindsatsen. Indsatsen fra de to fonde skal koordineres tæt, og Danmark ønsker derfor at etablere et fælles overvågningsudvalg for de to programmer.

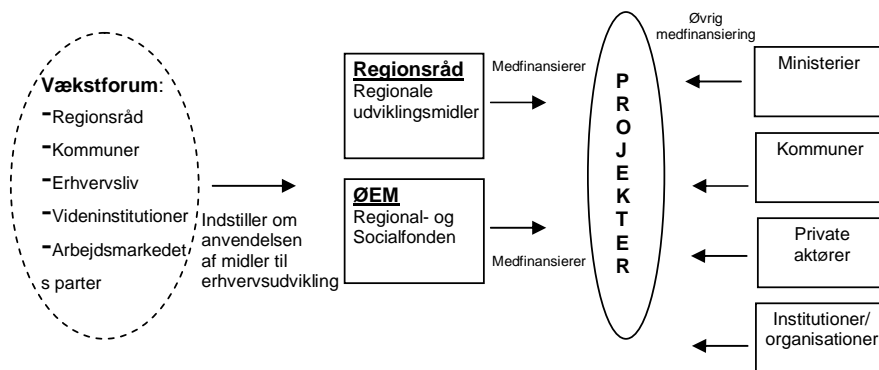
Med henblik på at understøtte den regionale udvikling har regeringen desuden nedsat et regionalpolitisk ministerudvalg med deltagelse af økonomi- og erhvervsministeren (formand), udenrigsministeren, finansministeren, beskæftigelsesministeren, undervisningsministeren, ministeren for videnskab, teknologi og udvikling, fødevareministeren, indenrigs- og sundhedsministeren samt miljøministeren. Øvrige fagministre kan deltage i udvalgets møder på ad hoc basis.

Udvalget skal bl.a. koordinere den statslige indsats for at fremme vækst, beskæftigelse og erhvervsudvikling i hele landet. Ministerudvalget skal - med afsæt i regeringens vision om, at det skal være attraktivt at bo, arbejde og drive virksomhed i hele landet - evaluere sammenhængen i mål og instrumenter i regeringens politik, der har betydning for den regionale udvikling og overveje behovet for nye initiativer.

Medfinansiering af strukturfondsindsatsen

Midlerne til de initiativer, som vækstforaene kan igangsætte, kommer fra flere kanter, og viser netop den sammenhæng, som den nye administrative ramme skal skabe mellem den regionale, nationale og EU-initierede politik. Midlerne kan således komme fra såvel kommuner, regionen, staten og strukturfondene, jf. figur 4.1.

Figur 4.1 Sammenhæng mellem den regionale, nationale og EU-initierede politik.

Med hensyn til national medfinansiering er de nye regioner ikke skatteudskrivende, men regionsrådene råder over midler til regional udvikling. De regionale udviklingsmidler kommer dels fra staten og dels via kommunale udviklingsbidrag. De regionale vækstfora indstiller til regionerne om anvendelsen af regionale udviklingsmidler til erhvervsformål og til staten om anvendelsen af strukturfondsmidlerne. Medfinansiering kan desuden fortsat komme fra blandt andet selvejende institutioner, kommuner og staten.

Nedenfor uddybes det danske administrations set-up efter kommunalreformen.

Lovgrundlag

Lovgrundlaget for administrationen af Regionalfonden og Socialfonden i Danmark er dels lov om erhvervsfremme (L602 af 24. juni 2005), dels [ny regional- og socialfondslovgivning]. I denne lovgivning er relevante forordninger implementeret.

Økonomi- og erhvervsministeren er den øverste ansvarlige myndighed for administrationen af de programmer, som finansieres af strukturfondene i Danmark. Ministeren kan vælge at henlægge sine beføjelser efter loven til Erhvervs- og Byggestyrelsen, hvilket ministeren har gjort ved bekendtgørelse [.....]

Økonomi- og erhvervsministeren nedsætter et overvågningsudvalg, som følger og bistår ved gennemførelsen af programmerne.

Afgørelser om afslag eller tilsagn træffes som hovedregel af Erhvervs- og Byggestyrelsen efter indstilling fra de regionale vækstfora, som er nedsat i medfør af lov om erhvervsfremme, jf. nedenfor.

Afgørelse om tildeling af midler fra den konkurrenceudsatte pulje træffes af økonomi- og erhvervsministeren efter indstilling fra de regionale vækstfora og efter høring af Danmarks Vækstråd. Ministeren kan henlægge opgaven til Erhvervs- og Byggestyrelsen, jf. lov om administration af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond.

Forvaltningsmyndighed

Forvaltningsmyndigheden for Socialfonden er:

Erhvervs- og Byggestyrelsen
Vejlshøjvej 29
DK-8600 Silkeborg
Danmark
Tlf.: +45 35 46 60 00
Fax: + 45 35 46 60 01
E-mail: postu@ebst.dk

Erhvervs- og Byggestyrelsen er ligeledes forvaltningsmyndighed for Regionalfondens.

Forvaltningsmyndighedens opgave omfatter den løbende administration og implementering af socialfondsprogrammet.

Erhvervs- og Byggestyrelsen har ansvaret for udstedelse af tilsagn og afslag om strukturfondsmidler. Erhvervs- og Byggestyrelsen varetager kontakten til andre ressortministerier, de regionale vækstfora/regionerne samt Kommissionen. Det gælder også kontakten vedrørende den årlige gennemgang af det foregående års væsentligste resultater af indsatsen.

Attesteringsmyndighed

Erhvervs- og Byggestyrelsen er attesteringsmyndighed for programmerne for målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse.

Det er som attesteringsmyndighed styrelsens pligt at udarbejde og fremsende udgifts-anmeldelser og betalingsanmodninger til Kommissionen.

I henhold til strukturfondsforordningen artikel 60 skal den attesterende myndighed attestere, at:

- udgiftsanmeldelsen er nøjagtig og udarbejdet på baggrund af pålidelige regnskabssystemer og er baseret på kontrollerbare bilag.
- de anmeldte udgifter er i overensstemmelse med de relevante fællesskabsregler og nationale regler, samt udgifterne er afholdt i forbindelse med projekter, der er udvalgt i overensstemmelse med de gældende kriterier for programmet og fællesskabsreglerne og de nationale regler.

Endvidere skal den attesterende myndighed sikre, at den inden attestering har modtaget relevante oplysninger fra Forvaltningsmyndigheden om procedurer og kontrol, der er gennemført i forbindelse med udgifterne i udgiftsanmeldelserne, samt tage hensyn til resultaterne af alle revisioner, der er foretaget af revisionsmyndigheden. Regnskabsregistreringer for de anmeldte udgifter skal opbevares i elektronisk form.

Den attesterende myndighed skal føre regnskab over fordringer og beløb, der trækkes tilbage efter hel eller delvis annullering af bidraget til et projekt, samt sikre at inddrevne beløb fratrækkes den næste udgiftsanmeldelse.

Erhvervs- og Byggestyrelsens certifying authority hjemtager bevillingen fra Kommissionen i EUR og videreformidler bevillingen til de endelige støttemodtagere i DKK. Regnskabsaflæggelsen over for Kommissionen finder sted i EUR.

Regionsråd

De nye regioner, der ledes af folkevalgte regionsråd, er ikke skatteudskrivende og har sygehusdrift som primært ansvarsområde.

Herudover gælder, at regionsrådene, jf. lov om erhvervsfremme, varetager den regionale erhvervsudvikling gennem brug af vækstfora. Regionsrådene kan ikke træffe beslutninger om regionale erhvervspolitiske tiltag uden indstilling fra de regionale vækstfora.

Regionsrådene kan efter indstilling fra de regionale vækstfora, jf. lov om erhvervsfremme, udelukkende medfinansiere aktiviteter til fremme af regional erhvervsudvikling inden for:

- 1) Innovation, videndeling og videnopbygning
- 2) Anvendelse af ny teknologi
- 3) Etablering og udvikling af nye virksomheder
- 4) Udvikling af menneskelige ressourcer, herunder udvikling af regionale kompetencer
- 5) Vækst og udvikling i turismeerhvervet
- 6) Udviklingsaktiviteter i yderområderne.

De erhvervsudviklingsaktiviteter, som regionsrådene efter indstilling fra de regionale vækstfora kan medfinansiere, skal iværksættes i regi af selvstændige juridiske enheder.

Kommunerne

Kommunerne har som udgangspunkt udelukkende ansvaret for den nationale erhvervsserviceindsats. Hertil kommer, at kommunerne, jf. lov om erhvervsfremme, kan medfinansiere aktiviteter til fremme af regional erhvervsudvikling inden for:

1. Innovation, videndeling og videnopbygning
2. Anvendelse af ny teknologi
3. Etablering og udvikling af nye virksomheder
4. Udvikling af menneskelige ressourcer, herunder udvikling af regionale kompetencer
5. Vækst og udvikling i turismeerhvervet
6. Udviklingsaktiviteter i yderområderne.

Regionale vækstfora

I henhold til lov om erhvervsfremme er der etableret regionale vækstfora i alle regioner. I Region Nordjylland, Region Midtjylland, Region Syddanmark og Region Sjælland er der etableret ét regionalt vækstforum i hver region, mens der i Region Hovedstaden er etableret to regionale vækstfora, ét for Bornholm og ét for resten af regionen.

De regionale vækstfora har til opgave:

- inden for de nationale rammer at udarbejde en regional erhvervsudviklingsstrategi for regionen eller den del heraf, som det enkelte vækstforum dækker, med udgangspunkt i områdets rammevilkår og erhvervspecialisering og med fokus på yderområderne.
- at overvåge de regionale og lokale vækstvilkår.
- inden for den fastlagte erhvervsudviklingsstrategi at udvikle og afgive indstilling om medfinansiering af regionale erhvervsudviklingsaktiviteter.

Det betyder, at de regionale vækstfora afgiver indstilling til staten (Erhvervs- og Byggestyrelsen) om anvendelsen af social- og regionalfondsmidler, der er regionaliserede eller afsat til en konkurrenceudsat pulje samt til regionen om anvendelsen af regionale udviklingsmidler til erhvervsformål. Hertil kommer, at de regionale vækstfora afgiver indstilling til staten (Direktoratet for FødevarerErhverv) om anvendelsen af de erhvervsrettede landdistriktsmidler (artikel 33-midlerne).

De regionale vækstfora består af 20 medlemmer, der udpeges af regionsrådet. Et vækstforum sammensættes således:

1. Tre medlemmer udpeges på regionsrådets eget initiativ.
2. Seks medlemmer udpeges efter indstilling af kommunalbestyrelserne i regionen, hvoraf mindst ét medlem skal repræsentere yderområderne.
3. Seks medlemmer fra erhvervslivet udpeges efter indstilling fra erhvervsorganisationer udvalgt af regionsrådet.
4. Tre medlemmer fra viden- og uddannelsesinstitutioner udpeges på regionsrådets initiativ.
5. To medlemmer, som repræsenterer henholdsvis arbejdsgivere og lønmodtagere, udpeges efter indstilling fra henholdsvis arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer.

Med henblik på at styrke sammenhængen og koordineringen af den regionale erhvervspolitiske og den regionale beskæftigelsespolitiske indsats har det regionale beskæftigelsesråd efter lov om erhvervsfremme mulighed for at udpege en observatør til det regionale vækstforum, ligesom det regionale vækstforum har mulighed for at udpege en observatør til det regionale beskæftigelsesråd. Udpegningen af en observatør kan ske i de regioner, hvor der ikke på anden måde er opnået gensidig repræsentation mellem vækstforum og beskæftigelsesråd, og når både vækstforum og beskæftigelsesråd finder dette hensigtsmæssigt.

Økonomi- og erhvervsministeren kan fastsætte bestemmelser om udpegning af yderligere medlemmer til et vækstforum.

De regionale vækstfora repræsenterer det regionale partnerskab. De regionale vækstfora har ikke myndighedsstatus og kan ikke modtage tilskud eller udøve ejerbeføjelser.

Vækstforaenes sekretariater

Regionsrådene stiller sekretariater til rådighed for vækstforaene. Sekretariaterne har, ligesom tidligere amterne, en rolle i forhold til strukturfondsindsatsen. De varetager information og vejledning af ansøgere og forbereder sager til forelæggelse for de regionale vækstfora etc.

Ansøgninger til strukturfondene skal således sendes til vækstforaenes sekretariater, som sørger for, at de regionale vækstfora prioriterer de enkelte sager. Erhvervs- og Byggestyrelsen foretager herefter legalitetskontrol, udsteder tilsagn og sikrer projektopfølgningen mv.

Som led i de regionale vækstforas opgave med at overvåge de regionale og lokale vækstvilkår vil der fra national side blive udarbejdet en række værktøjer, som kan give et relativt nuanceret billede af den regionale udvikling.

Danmarks Vækstråd

Danmarks Vækstråd er nedsat af økonomi- og erhvervsministeren med henblik på at styrke udviklingen i dansk erhvervsliv gennem fremme af konkurrenceevne og globalisering ved anvendelse af foranstaltninger, der sigter mod:

- at forbedre og udbygge rammerne for virksomhedernes vækst, internationale samarbejde og samhandel.
- at fremme tilpasningen i erhvervsstrukturen til konkurrenceforhold, miljøforhold og den samfundsmæssige udvikling i øvrigt.
- at fremme den regionale erhvervsudvikling.
- at styrke de offentlige myndigheders samarbejde om erhvervsudvikling og
- at udvikle samarbejdet mellem offentlige myndigheder og de private erhverv om erhvervsudvikling.

Danmarks Vækstråd har blandt andet til opgave at rådgive økonomi- og erhvervsministeren om udvikling af og opfølgning på nationale strukturfondsfinansierede programmer, og herunder udtale sig om de regionale erhvervsudviklingsstrategier.

Danmarks Vækstråd består af en formand og 19 medlemmer, som udpeges af økonomi- og erhvervsministeren. Formanden og medlemmer for op til fire år ad gangen efter følgende principper:

1. Formanden og tre medlemmer udpeges personligt af økonomi- og erhvervsministeren.
2. Fem medlemmer, som skal være formænd for regionale vækstfora, én fra hver region, udpeges efter indstilling fra regionale vækstfora.
3. To medlemmer udpeges efter indstilling fra de kommunale parter.
4. Syv medlemmer udpeges efter indstilling fra arbejdsgiver- og erhvervsorganisationer, samt
5. To medlemmer udpeges efter indstilling fra lønmodtagerorganisationer.

Danmarks Vækstråd har, jf. bemærkningerne til lov om erhvervsfremme, rolle som bindeled mellem den nationale, den EU-finansierede indsats og den regionale indsats. Tanken hermed er at skabe sammenhæng mellem EU-strukturfondsmidler, den nationale vækst-/erhvervsstrategi og de regionale erhvervsudviklingsstrategier. De regionale erhvervsudviklingsstrategier sendes i høring hos Danmarks Vækstråd for at sikre, at de enkelte strategier ligger inden for den nationale ramme for strukturfondsmidlerne.

Med udgangspunkt i de indsendte erhvervsudviklingsstrategier kan Danmarks Vækstråd endvidere rådgive ministeren om eventuel iværksættelse af større strategiske initiativer på tværs af de regionale vækstfora, herunder fx via de 10 pct. af strukturfondsmidlerne, som regionerne skal konkurrere om. Afgørelse om tildeling af midler fra den konkurrenceudsatte pulje træffes af økonomi- og erhvervsministeren efter høring af Danmarks Vækstråd. Ministeren kan henlægge opgaven til Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Danmarks Vækstråd udgør en del af partnerskabet på nationalt niveau.

Danmarks Vækstråds sekretariat

Økonomi- og Erhvervsministeriet er sekretariat for Danmarks Vækstråd.

4.2 Overvågning

Overvågningsudvalg

I henhold til artikel 63 i Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden skal der for hvert program nedsættes et overvågningsudvalg. Fra dansk side ønskes det at nedsætte ét fælles overvågningsudvalg for den samlede strukturfondsindsats. Udvalget skal nedsættes inden tre måneder efter Kommissionens godkendelse af programmet.

Udvalget konstitueres med repræsentanter fra:

- Erhvervs- og Byggestyrelsen,
- Andre involverede ministerier
- Regionale og kommunale parter
- Relevante interessereorganisationer
- Arbejdsmarkedets parter.

Kommissionen (en person fra hhv. DG Regio og DG Empl) og evt. fra Den Europæiske Investeringsbank deltager i overvågningsudvalgenes møder i en rådgivende funktion. Formandskabet og sekretariatsfunktionen varetages af økonomi- og erhvervsministeren (i praksis Erhvervs- og Byggestyrelsen). Ved nedsættelsen af udvalgene skal der sikres ligelige repræsentation af kvinder og mænd i henhold til gældende regler.

Ifølge artikel 65 i Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden er det udvalgenes opgave at påse, at

programmerne gennemføres effektivt og med høj kvalitet. Udvalgene kan af egen drift foreslå forvaltningsmyndigheden enhver form for tilpasning eller revision af programmerne, som det måtte finde fornødent for programmernes succesfulde gennemførelse. Forslag til revisioner eller tilpasninger af programmerne, som forvaltningsmyndigheden fremsætter, drøftes og godkendes af overvågningsudvalgene. Herudover iværksætter udvalgene bl.a. evalueringer af programmerne og gennemgår resultaterne heraf, ligesom den årlige og den endelige rapport til Kommissionen skal drøftes og godkendes af udvalgene.

Partnerskab mellem den danske forvaltningsmyndighed og Kommissionen.

Specielt i forbindelse med overvågningen af den strategiske vægtning på de tre indsatsområder som beskrevet i afsnit 3.3 vil der løbende via overvågningsudvalget ske en afrapportering til Kommissionen vedrørende fordelingen på indsatsområder og opnåelsen af de mål og resultater, som er fastsat for de enkelte indsatsområder.

Kommissionen vil blive inddraget i en vurdering af eventuelle nødvendige foranstaltninger, herunder strategiske ændringer, hvis fordelingen af aktiviteter på indsatsområder afviger væsentligt fra det forventede minimum.

4.3 Kontrolforanstaltninger

Praksis og regler, der er indført for at sikre kontrol med gennemførelsen af programmet.

Retsgrundlaget for kontrollen er Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1080/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1783/1999, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1081/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Socialfond og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1784/1999, samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1082/2006 af 5. juli 2006 om oprettelse af en europæisk gruppe for territorielt samarbejde (EGTS).

Forordningerne suppleres af reglerne i Lov nr. [xx] om administration af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond og de tilhørende bekendtgørelser nr. [xx] (om henlæggelser af beføjelser til Erhvervs- og Byggestyrelsen), nr. [xx] (om ansvar og kompetencefordeling mv.) og nr. [xx] (om regnskab og revision). Desuden udarbejder Erhvervs- og Byggestyrelsen vejledende retningslinier vedrørende udgifters støtteberettigelse, samt en administrativ vejledning om typiske faldgruber / FAQ vedrørende kontrol.

I retsgrundlaget fastlægges de centrale principper og krav, der gælder for de enkelte medlemsstaters forvaltnings- og kontrolsystemer. Medlemsstaterne pålægges i henhold til artikel 60 i forordning nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden at udpege en forvaltningsmyndighed, som skal træffe de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med gennemførelsen af programmerne til:

- a) at sikre, at operationer udvælges til finansiering i overensstemmelse med de kriterier, der gælder for det operationelle program, og at de i hele deres gennemførselsperiode er i overensstemmelse med de relevante fællesskabsregler og nationale regler
- b) at efterprøve, at medfinansierede varer og tjenesteydelser leveres, og at de udgifter, som støttemodtagerne har anmeldt i forbindelse med operationer, rent faktisk er afholdt og er i overensstemmelse med fællesskabsreglerne og de nationale regler, der kan foretages stikprøvekontrol på stedet i overensstemmelse med de nærmere bestemmelser, som Kommissionen vedtager efter proceduren i artikel 103,stk. 3
- c) at sikre, at der findes et system til elektronisk registrering og lagring af regnskabsregistreringer for hver operation under det operationelle program, og at de gennemførselsdata, der er nødvendige for den økonomiske forvaltning, overvågningen, kontrollen, revisionen og evalueringen, indsamles
- d) at sikre, at modtagere og andre organer, der medvirker ved gennemførelsen af operationer, enten har et særskilt regnskabssystem eller en passende regnskabskode for alle transaktioner med tilknytning til operationen, uden at dette berører nationale regnskabsregler
- e) at sikre, at de i artikel 48,stk. 3, nævnte evalueringer af de operationelle programmer foretages i overensstemmelse med artikel 47
- f) at etablere procedurer til sikring af, at alle udgifts- og revisionsbilag, som er nødvendige for at sikre et passende revisionsspor, opbevares i overensstemmelse med kravene i artikel 90
- g) at sikre, at attesteringsmyndigheden med henblik på attestering modtager alle nødvendige oplysninger om procedurer og kontrol i forbindelse med udgifterne
- h) at opstille retningslinier for arbejdet i overvågningsudvalget og forsyne det med de dokumenter, der er nødvendige for, at kvaliteten af gennemførelsen af det operationelle program kan overvåges på baggrund af dets særlige mål
- i) at udarbejde og efter overvågningsudvalgets godkendelse forelægge Kommissionen årsrapporter og de endelige rapporter om gennemførelsen.
- j) at sikre overholdelse af kravene om oplysning og offentlighed i artikel 69
- k) at forsyne Kommissionen med oplysninger, som gør det muligt for den at bedømme store projekter.

De normale finanskontrolprocedurer, der gælder for alle offentlige udgifter i medlemsstaten

Udgangspunktet for danske statslige forvaltningsmyndigheders finansielle kontrol eller interne kontrol og resultatopfølgning med EU-finansierede og nationalt finansierede strukturfondsforanstaltninger er, at kontrollen skal være parallel. Det vil sige, at der træffes de samme kontrolforanstaltninger for alle udgifter, uanset om de finansieres af den danske stat eller EU.

Den danske finanskontrol bygger på ministeransvarsordningen. Den fastslår, at det er den enkelte minister, der er den øverste ansvarlige for administrationen på ministerområdet. Ansvar for dispositioner, som Folketinget har tiltrådt bevillingsmæssigt, er derfor entydigt placeret hos den pågældende minister. Ministerens overordnede ansvar for bevillingsanvendelsen indebærer endvidere et ansvar for, at der er tilrettelagt en tilfredsstillende intern kontrol og resultatopfølgning i ministeriets økonomiforvaltning og økonomistyring.

Med den etablerede decentrale ansvars- og opgavefordeling på det statslige økonomiområde, hvor bevillingsanvendelse og kontrollen hermed er henlagt til de enkelte ministre og ministerier, er Finansministeriets rolle i en finansiell kontrol-sammenhæng meget begrænset. Finansministeriet har ikke nogen beføjelser til at udøve kontrol med andre ministeriers bevillingsmæssige dispositioner.

Af Finansministeriets ansvar for de samlede statsfinanser følger dog en forpligtelse til at tage initiativ, såfremt det kommer frem, at der er alvorligere økonomistyringsproblemer i et ministerium, uden at der gribes ind. Finansministeriet må her benytte sig af de virkemidler, som ministeriets rolle giver, såsom iværksættelse af analyser og undersøgelser i samarbejde med det pågældende ministerium samt tilbud om rådgivning o. lign.

Rigsrevisionen er herudover øverste danske revisions- og kontrolmyndighed. Rigsrevisionen kan derfor revidere Erhvervs- og Byggestyrelsens Regionalfonds- og Socialfondsadministration og – tilskudsstyring. Det gælder ligeledes statslige institutioner, som måtte have modtaget tilskud fra Den Europæiske Regionalfond eller Den Europæiske Socialfond. Hertil kommer, at såfremt økonomi- og erhvervsministeren delegerer forvaltningsmyndighedsopgaverne helt eller delvist, har Rigsrevisionen adgang til at revidere tilskudsmidlerne hos de organer, hvortil der er delegeret kompetence.

Definition af rollerne for de parter, som er involveret i tilsynet

Samtlige projekter, hvortil der ydes regional- eller socialfondsstøtte, er nationalt undergivet kontrol i to niveauer:

Erhvervs- og Byggestyrelsen, Center for Regional Udvikling, er kontrolniveau 1 og Erhvervs- og Byggestyrelsen, controllerfunktionen, er kontrolniveau 2.

På begge niveauer kontrolleres om betingelserne for at opnå regional- eller socialfondsstøtte er opfyldt, samt om udgifterne er støtteberettigede og om evt. yderligere tilskudsvilkår er opfyldt.

Kontrolniveau 1, Erhvervs- og Byggestyrelsen (Center for Regional Udvikling):

Styrelsen varetager den faglige koordinering af programmerne, herunder udarbejdelse af National Strategisk Reference Ramme, samt udarbejdelse af udviklingsplaner og ansøgningsdokumenter, der skal danne grundlag for Kommissionens tildeling af midler fra Regionalfonden og Socialfonden til Danmark. Endvidere administreres og vedligeholdes de igangværende programmer under Regionalfonden og Socialfonden, dvs. legalitetskontrol af regionalt indstillede sager, udstedelse af tilsagn og udbetaling af tilskuddene.

Erhvervs- og Byggestyrelsen er således ikke involveret i det administrative arbejde på regionalt niveau. Det sikrer, at Erhvervs- og Byggestyrelsen er helt uafhængig af den indstillende myndighed, og dermed kan vurdere projekterne objektivt i forhold til lovgrundlaget.

Det vil være en forudsætning for at modtage tilskud fra fondene, at projektreghskabet revideres af en af EBST udpeget revisor, der afgiver en erklæring herom overfor EBST. Støttemodtagerne vil i hele projektets levetid skulle indrapportere om

fremdriften til EBST, ligesom der i forbindelse med afslutningen af projektet skal aflægges et endeligt regnskab over projektudgifterne. Disse afrapporteringer og regnskaber forelægger støttemodtagerne for revisor, som så skal afgive erklæringer herom overfor EBST. Revisor vil som led i dette arbejde som hovedregel foretage kontrol på stedet af projekterne. Revisor vil fra ansøgningstidspunktet til projekterne er endeligt afregnet stå til rådighed for støttemodtagerne med rådgivning vedrørende regnskabstekniske spørgsmål.

Såfremt revisor bliver opmærksom på uregelmæssigheder, lovovertrædelser eller tilsidesættelse af forskrifter, er revisor forpligtet til straks at gøre tilskudsmodtager opmærksom herpå samt underrette Erhvervs- og Byggestyrelsen herom. Denne underretningspligt gælder også efter projektets afslutning, hvor revisor skal underrette Erhvervs- og Byggestyrelsen såfremt støttemodtager flytter, ophører, sælges o. lign.

Revisor skal overfor Erhvervs- og Byggestyrelsen dokumentere at have

1. efterprøvet at medfinansierede varer og tjenesteydelser leveres,
2. efterprøvet at de udgifter, som støttemodtagerne har anmeldt i forbindelse med projekter, rent faktisk er afholdt og er i overensstemmelse med fællesskabsreglerne og de nationale regler,
3. sikret at støttemodtagere og andre organer, der medvirker ved gennemførelsen af operationer, enten har et særskilt regnskabssystem eller en passende regnskabskode for alle transaktioner med tilknytning til operationen, uden at dette berører nationale regnskabsregler, og
4. sikret at alle udgifts- og revisionsbilag, som er nødvendige for at sikre et passende revisionsspor, opbevares i overensstemmelse med kravene i artikel 90, samt at have
5. sikret overholdelse af kravene om oplysning og offentlighed i artikel 69.

Kravene til revisorers uddannelse, habilitet etc. er indgående reguleret i den danske speciallovgivning herom, og revisorerne betragtes på denne baggrund som offentlighedens tillidsrepræsentanter i udførelsen af deres hverv.

Revisors erklæringer vil danne grundlag for Erhvervs- og Byggestyrelsens kontrol af at programmerne gennemføres korrekt. Dette grundlag vil Erhvervs- og Byggestyrelsen desuden supplere ved at foretage en kontrol på stedet af projekter, som udvælges på stikprøvebasis.

Kontrolniveau 2, Erhvervs- og Byggestyrelsen (Controller)

Fordi controlleren er ansat i Erhvervs- og Byggestyrelsen, er det vigtigt for at sikre tilliden til funktionen, så der sikres total uafhængighed mellem denne og Center for Regional Udvikling. Rent organisatorisk er der derfor tale to forskellige enheder, som refererer til forskellige overordnede.

Center for Regional Udvikling har ikke nogen indflydelse på controllerfunktionens rapporteringer, ansættelsesforhold o. lign. Også ved fordelingen af arbejdsopgaver mellem Center for Regional Udvikling og controlleren sikres uafhængigheden, idet controlleren ikke deltager i almindelige driftsopgaver. Det sikrer, at opgaverne som varetages af henholdsvis den udførende og den kontrollerende organisatoriske enhed aldrig bliver sammenfaldende. Herved sikres, at der ikke kan rejses tvivl om controllerens habilitet i forbindelse med den del af controllerfunktionen, som omfatter

kontrol af forretningsgangene i Centret for Regional Udvikling, jf. kravene i forordning nr. 1083/2006 artikel 62.

Den anden væsentlige del af controllerens arbejde består af den finansielle revision af de enkelte projekter (kontrol på stedet), som er eksterne i forhold til Erhvervs- og Byggestyrelsen. Herved sikres en meget høj grad af uafhængighed i forhold til de kontrollerede.

Controlleren må aldrig være personligt eller økonomisk involveret i de juridiske enheder, som modtager støtte. Såfremt der kan rejses tvivl om controllerens fuldstændige uafhængighed af støttemodtageren, kan controllingopgaven outsources, så troværdigheden af kontrollen ikke svækkes.

Til at hjælpe med gennemførelsen af controllerens opgaver forventer styrelsen at indgå en aftale med et internationalt anerkendt statsautoriseret revisionsfirma. Den nationale kontrolindsats vil blive medfinansieret under teknisk bistand af de midler, der er afsat fra centralt hold.

4.4 Evaluering

Målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse følger efter den tidligere Mål 2- og Mål 3-indsats i Danmark.

For perioden 2000-2006 er både Mål 2-programmet og Mål 3-programmet blevet evalueret. Disse evalueringer har peget på en række forhold, som det kan være relevant at have for øje i den kommende strukturfondsperiode.

Det strategiske fokus for såvel regionalfondsprogrammet som socialfondsprogrammet i den kommende strukturfondsperiode er dog betydeligt forandret, hvilket naturligvis har betydning for relevansen af de indholdsmæssige anbefalinger.

I overensstemmelse med forordningen om generelle bestemmelser for strukturfondene⁴² er der gennemført en ex ante evaluering af Danmarks to operationelle programmer under ”regional konkurrenceevne og beskæftigelse” (se særskilt rapport herom). Evalueringerne af de tidligere programmer indgik i ex ante evalueringen.

Forordningen giver desuden mulighed for, at medlemsstaten gennemfører evalueringer i tilknytning til programovervågning – og i særlig grad, når overvågningen viser afvigelser i forhold til de fastsatte mål eller der fremsættes forslag om programændringer.

Danmark vil i løbet af programperioden løbende overvåge programmets forløb i forhold til målopfyldelse og forbrug af finansielle midler og informere herom på overvågningsudvalgets møder. It-systemet indtager en central rolle i overvågnings- og evalueringsindsatsen og rummer bl.a. mulighed for en automatisk generering af en række kvantitative data, som indgår i det valgte sæt af overvågningsindikatorer (jf. bilag 1).

⁴² Artikel 48 i Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden.

Den efterfølgende evaluering iværksættes på Kommissionens initiativ i samarbejde med medlemsstaten og forvaltningsmyndigheden og gennemføres senest d. 31. december 2015. Elementerne i evalueringen er identifikation af de faktorer, der har bidraget til programimplementeringens succes eller fiasko samt god praksis.

Den regionale vækstmodel

Som led i vækstforaenes opgave med at overvåge de lokale og regionale vækstvilkår stiller Erhvervs- og Byggestyrelsen et omfattende indikatorsystem til rådighed. Den regionale vækstmodel kan dels levere informationer om de regionale rammebetingelser, dels om de regionale præstationer på områderne innovation, videndeling og videnopbygning, anvendelse af ny teknologi, etablering og udvikling af nye virksomheder og udvikling af menneskelige ressourcer. Modellen er et værktøj, som relevante aktører kan anvende til at sikre, at den strategiske indsats i regionen matcher de regionale udfordringer.

Modellen kan endvidere medvirke til at give regionerne et indtryk af deres indbyrdes placering for så vidt angår rammebetingelser og præstationer på de fire indsatsområder. Se www.regionalt.dk.

Evaluering af hensynet til yderområderne

I forbindelse med vedtagelsen af lov om erhvervsfremme er det besluttet, at yderområderne i perioden 2007-2013 skal sikres mindst samme andel af strukturfondsmidlerne som i perioden 2000-2006. Det svarer til, at ca. 35 pct. af strukturfondsmidlerne under målet om regionale konkurrenceevne og beskæftigelse anvendes til gavn for yderområderne, jf. definition i Danmarks nationale strategiske referenceramme.

Som udgangspunkt er det op til de regionale vækstfora - med udgangspunkt i de regionale erhvervsudviklingsstrategier - at vurdere, om et projekt er til gavn for yderområderne.

Hvis et projekt ikke udelukkende er rettet mod udviklingen af yderområder, anføres det af de regionale vækstfora ved indstilling til Erhvervs- og Byggestyrelsen, hvor stor en andel der er rettet mod yderområderne.

Erhvervs- og Byggestyrelsen vil til enhver tid bl.a. med henblik på orientering af Kommissionen have mulighed for at opgøre, hvor stor en del af strukturfondsmidlerne, som er tilfaldet de udpegede yderområder. Det vil ske som en del af den løbende overvågning af regionalfondsprogrammet og socialfondsprogrammet.

Erhvervs- og Byggestyrelsen har mulighed for at afvise ikke-yderområdeprojekter, såfremt den samlede udvikling i regionalfondsprogrammet og socialfondsprogrammet set under ét giver anledning hertil.

Varetagelsen af hensynet til yderområderne vil indgå i Erhvervs- og Byggestyrelsens evaluering af programmet.

Evaluering af fordeling af programaktiviteterne

Erhvervs- og Byggestyrelsen vil til enhver tid have mulighed for med henblik på orientering at opføre, hvordan de regionalfondsfinansierede aktiviteter under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse fordeler sig på indsatsområderne "Innovationvidendeling og videndeling og videnopbygning", "Etablering og udvikling af nye virksomheder" og "Anvendelse af ny teknologi".

Fra dansk side vil det blive tilstræbt, at mindst 30 pct. af aktiviteterne er aktiviteter under "Innovationvidendeling og videndeling og videnopbygning", 20 pct. er aktiviteter under "Etablering og udvikling af nye virksomheder" og 20 pct. er aktiviteter under "Anvendelse af ny teknologi".

Emnet vil endvidere indgå i Erhvervs- og Byggestyrelsens evaluering af programmet.

Evaluering af andre forhold

Endelig vil der efter behov blive iværksat særlige undersøgelser/evalueringer af andre hensyn, f.eks. varetagelsen af de tværgående hensyn til miljø og ligestilling. Sådanne undersøgelser/evalueringer kan også ske på tværs af de to strukturfondsprogrammer.

4.5 Finansiell overvågning

Udveksling af data

Kommissionen har udviklet et nyt system – SFC2007 – som medlemslandene skal anvende for at opfylde kravene i forordningerne om obligatorisk anvendelse af elektronisk data-udveksling, herunder opfyldelse af artikel 41 implementeringsforordningen.

Erhvervs- og Byggestyrelsens brug af SFC2007 bliver via web applikationen, hvor der vil ske manuel indtastning af de relevante oplysninger samt upload af dokumenter listet i bl.a. artikel 41 i implementeringsforordningen.

Procedurer, der beskriver overvågnings- og finansieringsrapporteringens pålidelighed

Erhvervs- og Byggestyrelsen udarbejder procedurer for forvaltnings- og attesteringsmyndighedens arbejde, herunder beskrivelse og set-up af sikkerhedsprocedure til at sikre pålideligheden af data.

Procedurerne vil være en del af beskrivelsen af forvaltnings- og kontrolsetuppet, der skal fremsendes til Kommissionen senest 12 måneder efter programmets godkendelse eller inden fremsendelse af første betalingsanmodning.

Procedurer for finansielt flow

Der skal fastlægges procedurer for pengestrømmenes tilvejebringelse og cirkulation med henblik på at sikre deres gennemsigtighed.

Procedurene vil være en del af beskrivelsen af forvaltnings- og kontrolsetuppet, der skal fremsendes til Kommissionen senest 12 måneder efter programmets godkendelse eller inden fremsendelse af første betalingsanmodning.

Partnerskabsaftaler mellem regeringen og de regionale vækstfora

I forbindelse med den konkrete udmøntning af de regionale vækstforas erhvervsudviklingsstrategier er regeringen parat til at indgå gensidigt forpligtende partnerskabsaftaler med de regionale vækstfora om at fremme den regionale vækst og erhvervsudvikling. Målet er at sikre den regionale forankring af globaliseringsstrategiens initiativer og at sikre en sammenhængende indsats på nationalt, regionalt og lokalt niveau.

5 Information

Informationsindsatsen tager afsæt i Kommissionens forordning XXXX/XXXX (implementeringsforordningen) Title II, art. 2-10.

Visionen for informationsindsatsen er, at den skal afspejle sammenhængen mellem den europæiske, nationale og regionale vækst- og erhvervspolitiske indsats, som skal trække i samme retning og understøtte de områder, som bidrager til at forbedre den danske regionale konkurrenceevne og beskæftigelse med henblik på at styrke Danmarks og hermed også Europas vækstbetingelser.

Målet er en klar og tydelig formidling af overordnede danske og europæiske strategier og redskaber til regional udvikling og vækst m.h.p. at opnå en optimal effekt af strukturfondsmidlerne.

Informationsindsatsen skal udbrede kendskabet til strukturfondene som middel til at opnå øget regional vækst og beskæftigelse og tydeliggøre Den Europæiske Unions indsats for øget vækst i Danmark. Desuden er det målet at medvirke til en mere effektiv anvendelse af midlerne gennem en styrkelse af indsatsen og at understøtte en øget synergi mellem fondene.

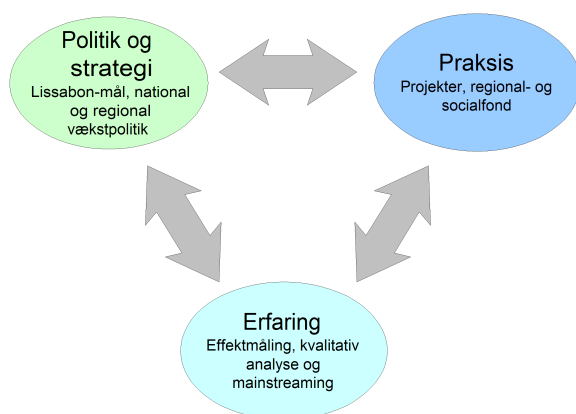
Inden for ovenstående ramme indlejres den mere konkrete information – dels informationen rettet mod projekter og ansøgere, og dels formidlingen af projekterfaringer m.h.p. mainstreaming af de gode resultater.

Der er således tre dimensioner i informationsindsatsen:

- Formidling af indsatsområderne i et europæisk og nationalt strategisk perspektiv
- Formidling til projekterne vedr. ansøgning, regelgrundlag, god administrativ praksis mv.
- Erfaringsopsamling og formidling af god praksis og nye metoder fra projekterne m.h.p. mainstreaming af resultaterne.

Det kan illustreres således:

Figur 4.2 Dimensioner i informationsindsatsen

Ved i indsatsen at sigte på et samspil mellem disse dimensioner vil problemstillingerne blive adresseret fra flere vinkler og dermed gives mulighed for størst mulig kvalitet i projektudvælgelsen og -gennemførelsen.

De tre dimensioner i informationsindsatsen skal udfoldes over for en række målgrupper, herunder Danmarks Vækstråd, regionale vækstfora, tilskudsmodtagere og potentielle ansøgere samt offentligheden. De tre dimensioner vil skulle indgå på forskellig måde i indsatsen over for de enkelte grupper.

Der skal for alle gruppers vedkommende gøres en indsats for at formidle en helhedsforståelse, således at der bliver skabt sammenhæng i billedet af fondenes indsats. Populært sagt skal det enkelte projekt forstå sig selv som en del af de regionale vækstforas erhvervsudviklingsstrategier, der via den nationale vækststrategi er direkte koblet op til Lissabon-processen. Denne helhedsforståelse gælder også som mål for informationen rettet mod de andre målgrupper. Informationsindsatsen vedrørende strategier og strukturfonde varetages dels af EBST, dels af de regionale vækstfora.

Hjørnестenen i informationsindsatsen vil være den webbaserede formidling. Formidlingen vil spænde lige fra ekspertise udmøntet i velfungerende vejledninger og værktøjer til en aktuel, engageret og idégenererende formidling af regionalpolitiske temaer og vækstkilder.

Foruden potentielle ansøgere og tilskudsmodtagere vil sekretariaterne for de regionale vækstfora være blandt de primære brugere af web-portalen, og tilvejebringelsen af diverse redskaber vil medvirke til at kvalificere strukturfondsindsatsen og synliggøre resultaterne af fondenes investering. Den webbaserede formidling suppleres med bl.a. trykte materialer, en aktiv presseindsats, en årlig event om regional udvikling og strukturfondene samt andre tiltag.

6 Sammenhængen med andre EU-politikker

I henhold til socialfondsforordningens artikel 8, stk. 2, skal medlemsstaterne sikre, at der ikke fra Socialfonden støttes projekter, der samtidig støttes af andre transnationale programmer, specielt inden for uddannelse og erhvervsuddannelse.

Denne sikring vil ske med samme udgangspunkt i forhold til alle andre EU-programmer, nemlig ved at der ikke kan ydes tilskud fra flere fonde til samme *udgift* under et projekt⁴³. Hvor et projekt eller dele deraf er støtteberettiget under flere fonde, vil der derfor blive etableret administrative procedurer, som sikrer mod dobbeltfinansiering.

Programmer under Den Europæiske Landbrugsfond og Den Europæiske Fiskerifond

Som hovedprincip begrænses indsatsen under dette program ikke af mulighederne under programmerne for henholdsvis Den Europæiske Landbrugsfond og Den Europæiske Fiskerifond. Indsatsen under fondene skal supplere hinanden, så samspillet mellem fondene optimeres. Projekter med aktiviteter, som er støtteberettigede under flere forordninger, vil således i nogle tilfælde kunne opnå tilskud fra flere fonde.

Programmerne er overordnet forskellige med hensyn til sektormæssig bredde og målsætninger. Socialfondsprogrammet har ingen sektorbegrænsning og støtter forbedrede rammebetingelser for erhvervslivet under ét, mens landdistriktsprogrammet som udgangspunkt støtter fødevarer- og skovsektoren. Landdistriktsprogrammet støtter desuden enkeltvirksomheder inden for disse sektorer. Tilsvarende er indsatsen under Fiskerifonden hovedsageligt rettet mod fiskerisektoren.

Fiskerifonden og Landdistriktsprogrammet støtter aktiviteter inden for fiskeri- og landbrugssektorerne og kan i denne forbindelse støtte projekter, der indeholder uddannelsesaktiviteter. Socialfonden derimod retter sig ikke imod bestemte sektorer og har som udgangspunkt bl.a. støtte af uddannelsesaktiviteter, hvor der er tale om nyudvikling af kursusindhold, gennemførelsesform, metodemæssig udvikling eller andet. Et projekt indeholdende uddannelsesaktiviteter, der alene retter sig imod fiskeri- og landbrugssektorerne, bør derfor søge støtte i Fiskerifonden og Landdistriktsprogrammet, hvorimod et projekt der fx sigter på en diversificering af de økonomiske aktiviteter også har mulighed for at søge støtte af strukturfondsmidlerne.

I de følgende afsnit beskrives, hvordan indsatsen under fondene vil supplere hinanden med særlig vægt på tilfælde, hvor fondene retter sig mod nært tilgrænsende områder.

Landdistriktsprogrammet

Landdistriktsprogrammet opererer inden for tre felter:

1. Styrket konkurrencekraft i fødevarer- og skovsektoren
2. Bedre miljø og natur

⁴³ Jf. artikel 54(5) i forordning nr. xx af yy 2006 om generelle regler ...

3. Bedre levevilkår og job i landdistrikterne.

Ad 1)

Styrkelsen af konkurrencekraften i fødevarer- og skovsektoren vil ske gennem hovedtyperne 1) direkte tilskud til enkeltvirksomheder og 2) samarbejdsprojekter. Første hovedtype kan alene støttes under landdistriktsprogrammet, da socialfondsprogrammet ikke kan yde direkte tilskud til enkeltvirksomheder, jf. dog afsnit 3.2.3.

For samarbejdsprojekter kan der derimod godt være sammenfald. Retter projektet sig bredt mod kompetenceudvikling i regionen, vil det være mest oplagt at søge tilskud under Socialfonden. Falder projektets formål mere snævert inden for fødevarer- og skovsektoren, og deltager der mindst én fødevareraktivitet eller jordbrugsbedrift i projektet, vil der kunne søges tilskud under Landbrugsfonden. Afhængigt af projektets karakter vil der i visse tilfælde kunne opnås tilskud fra begge fonde. I praksis vil dette indebære, at projektet opdeles i delprojekter, der opfylder betingelserne under de enkelte fonde. Sådanne projekter vil således skulle lave flere ansøgninger, og delprojektet vil under den pågældende fond blive betragtet som et afgrænset projekt.

Ad 2)

På miljø- og naturområdet ydes der under landdistriktsprogrammet fortrinsvis arealbaseret støtte til jordbrugere, der påtager sig forpligtelser i forhold til beskyttelse og opgradering af miljø og natur og dermed bidrager til opfyldelse af Vandmiljøplan 3 og til NATURA 2000-indsatsen.

Ad 3)

En hjørnesten i indsatsen under landdistriktsprogrammet for at skabe flere job i landdistrikter er støtte til etablering af mikrovirksomheder. Dette sker i form af direkte tilskud til enkeltvirksomheder og kan ikke støttes under dette program.

På andre områder vil der imidlertid være nogle få aktiviteter, som fx visse turismeaktiviteter, som er støtteberettigede under begge programmer. Da der under strukturfundsprogrammerne ikke findes tilskudsmuligheder for turistvirksomheder, som går videre end andre branchers muligheder, vurderes sammenfaldet på turismeområdet at være begrænset til indsatser rettet mod kompetenceudvikling i forbindelse med fremme af naturværdier og udvikling af nye former for turisttjenester.

Landdistriktsprogrammet har derudover fokus på forbedring af levevilkårene i landdistrikterne. Disse er forordningsmæssigt udelukket fra støtte under Socialfondsprogrammet. Indsatsen for at forbedre yderområdernes attraktivitet ud fra et bosætningsperspektiv vil derfor finde sted inden for landdistriktsprogrammet og supplere vækstkildetilgangen til forbedring af yderområdernes vilkår under Socialfondsprogrammet.

Med hensyn til den administrative koordinering vil der blive fastlagt en arbejdsdeling mellem de lokale aktionsgrupper, som indstiller til staten om en del af midlerne under landdistriktsprogrammet, og de regionale vækstfora, som indstiller til staten om strukturfondsmidlerne. I forbindelse med udarbejdelsen af landdistriktsprogrammet 2007-13 vil der blive fremlagt en model for koordinationen mellem vækstfora og den erhvervsrettede indsats i akse 1 og akse 3 i landdistriktsprogrammet.

Fiskerifondsprogrammet

I Fiskerifondsprogrammet falder indsatsen inden for fire hovedområder:

1. Foranstaltninger til tilpasning af fiskerflåden og fiskeriindsatsen
2. Akvakultur, forarbejdning og afsætning
3. Foranstaltninger af kollektiv interesse
4. Bæredygtig udvikling af fiskeriområder.

Som overordnet princip for afgrænsningen gælder, at Fiskerifonden støtter de aktiviteter, der specifikt er rettet mod fiskerisektoren.

Som eksempel kan nævnes efteruddannelsesaktiviteter, som vil kunne støttes særligt i relation til punkt 1-3. Tilskud til diversificering med henblik på alternative beskæftigelsesmuligheder vil kunne støttes under punkt 1 og punkt 4. I det omfang indsatsen under det danske fiskerifondsprogram fx åbner mulighed for diversificeringsaktiviteter, der opfylder kravene i socialfondsprogrammet, vil der i princippet også kunne opnås tilskud herfra.

Der foretages derfor en afgrænsning, så aktiviteter der retter sig specifikt mod fiskerisektoren støttes under Fiskerifonden. Er der derimod tale om en uddannelsesaktivitet, der retter sig mod en større målgruppe, men herunder også eksempelvis fiskere, vil det være Socialfonden, der støtter aktiviteten. Fiskerifonden vil eventuelt kunne støtte de enkeltes deltagelse i særlige efteruddannelsesaktiviteter.

Ad 1)

Fiskerifonden kan bidrage til tilpasning af fiskerikapaciteten og fiskeriindsatsen, bl.a. gennem modernisering af fiskerfartøjer. Derudover kan der fx ydes tilskud til forskellige socioøkonomiske foranstaltninger inden for fiskeriet, fx med henblik på omskoling.

Ad 2)

Fiskerifonden kan bidrage til en række typer af investeringer inden for akvakultur, forarbejdning og afsætning, herunder støtte til indførelse af miljøvenlige metoder. Aktiviteterne vil ikke være støtteberettigede under Socialfonden.

Ad 3)

Med hensyn til aktiviteter af kollektiv interesse kan Fiskerifonden bl.a. yde tilskud til havnefaciliteter og markedsudvikling, men også forskellige former for samarbejde, herunder partnerskaber mellem forskere og operatører inden for fiskerisektoren. Derudover støttes pilotprojekter, der går ud på at erhverve og udbrede ny teknisk viden. Socialfonden kan ikke yde tilskud til infrastruktur, men ellers vil projekterne sandsynligvis i visse tilfælde kunne støttes under indsatsområderne *innovation, videndeling og videnopbygning* og *anvendelse af ny teknologi* under regionalfondsprogrammet.

Afgrænsningen foretages ved, at projekter, der kommer fiskeri- og akvakultursektoren til gode, gennemføres under fiskerifondsprogrammet. Er der tale om samarbejdsprojekter eller projekter, hvis kollektive formål rækker ud over fiskeri- og

akvakultursektoren eller på anden måde involverer andre sektorer, kan der eventuelt laves en projektopdeling på brancher eller sektorer. Hvis dette ikke er muligt, vil der administrativt blive foretaget en konkret vurdering af, hvilken fond og program der bedst vil kunne understøtte projektets formål.

Ad 4)

For foranstaltninger i fiskeriområder, som i henhold til de enkelte forordninger er støtteberettigede fra flere fonde, skal det i henhold til fiskerifondsforordningens artikel 44 (6) fastlægges ved programmeringen, hvilke foranstaltninger der er støtteberettigede under dette program, og hvilke der støttes under andre fællesskabsinstrumenter.

Foranstaltningerne i fiskeriområder er i nogen grad sammenfaldende med initiativer under Socialfonden. Afgrænsningen foretages ved, at foranstaltningerne støttet under Fiskerifonden skal vedrøre fiskeri- og akvakultursektoren.

Afgrænsningen mellem fondene udelukker ikke iværksættelse af tværgående projekter, der indeholder aktiviteter til opfyldelse af samme overordnede formål, men hvor de enkelte aktiviteter er støtteberettiget under forskellige fonde.

For sådanne tværgående projekter foretages en opdeling i delprojekter med henblik på en adskillelse af projektaktiviteterne mellem fondene. Er dette ikke muligt, vil der administrativt blive foretaget en konkret vurdering af, hvilken fond og program der bedst vil kunne understøtte projektets formål.

Med hensyn til den administrative koordinering vil der blive fastlagt procedurer for koordination mellem de lokale grupper, der indstiller om anvendelse af fiskerifondsmidlerne, og de regionale vækstfora.

7 Finansieringsplan

I henhold til Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999 fremgår det nedenfor, hvordan strukturfondsmidlerne under socialfondsprogrammet fordeles på prioriteter og pr. år.

Beløbene er i 2004-priser.

Den tungere vægtning af indsatsen til *opkvalificering af arbejdsstyrken* er begrundet i tre forhold:

- Indsatsen understøtter globaliseringsstrategiens mål om at skabe uddannelser i verdensklasse og et førende vidensamfund.
- VEU-udvalget fremhæver væsentlige svagheder ved den nuværende danske voksen- og efteruddannelsesindsats.
- Der findes en lang række nationale initiativer på de politikområder, der ligger under indsatsen til udvidelse af arbejdsstyrken.

I bilag 2 findes en oversigt over kategoriseringen af programmets udgifter, jf. Kommissionens gennemførelsesforordning.

Finansieringsplan for Mål 2-program for Den Europæiske Socialfond i Danmark 2007-2013 (EUR)

Indeksering (1083/2006, art. 18.1)

Prioriteret tema	EF-bidrag (a)	Nationalt bidrag (b)=(c)+(d)	Vejledende fordeling af det nationale bidrag		Finansiering i alt (e)=(a)+(b)	Refusionssats (f)=(a)/(e)	Til orientering	
			National offentlig finansiering (c)	National privat finansiering (d)			EIB-bidrag	Anden finansiering
1 En kvalificeret arbejdsstyrke (Bedre job)	178.911.569	178.911.569	107.346.941	71.564.628	357.823.138	50%	0	0
2 Udvidelse af arbejdsstyrken (Flere job)	66.172.772	66.172.772	52.938.218	13.234.554	132.345.544	50%	0	0
3 Teknisk Bistand	9.704.278	9.704.278	9.704.278	0	19.408.556	50%	0	0
I alt	254.788.619	254.788.619	169.989.437	84.799.182	509.577.238	50%	0	0

**Årsopdelt finansieringsplan for Mål 2-program for Den Europæiske Socialfond i
Danmark 2007-2013 (EUR)**

Indeksering (1083/2006, art. 18.1)

	ESF (1)	Samhørighedsfonden (2)	Total (3)=(1)+(2)
2007 I regioner uden overgangsstøtte	34.272.115	0	34.272.115
2008 I regioner uden overgangsstøtte	34.957.558	0	34.957.558
2009 I regioner uden overgangsstøtte	35.656.709	0	35.656.709
2010 I regioner uden overgangsstøtte	36.369.844	0	36.369.844
2011 I regioner uden overgangsstøtte	37.097.240	0	37.097.240
2012 I regioner uden overgangsstøtte	37.839.185	0	37.839.185
2013 I regioner uden overgangsstøtte	38.595.968	0	38.595.968
I alt i regioner uden overgangsstøtte (2007-2013)	254.788.619	0	254.788.619

Fordeling

I forbindelse med den regionale vækstredøgørelse 2006 er 90 pct. af midlerne fordelt til de regionale vækstfora efter en nærmere fastlagt fordelingsnøgle. De resterende 10 pct. fordeles efter konkurrence. Se kapitel 4.

Strukturfondsmidlerne er fordelt på de seks regionale vækstfora efter følgende fordelingsnøgle:

- 90 pct. af midlerne (ekskl. teknisk bistand) fordeles som en beløbsramme til de seks vækstfora efter følgende socioøkonomiske kriterier:
 - a. Regionens andel af det samlede indbyggertal i Danmarks yderområder (vægt 45 pct.)
 - b. Regionens andel af det samlede indbyggertal i Danmark (vægt 40 pct.)
 - c. Regionens andel af det samlede antal ledige i Danmark (vægt 10 pct.)
 - d. Regionens andel af det samlede antal personer uden erhvervskompetencegivende uddannelse i Danmark (5 pct.)
- 10 pct. af midlerne (ekskl. teknisk bistand) fordeles til vækstfora efter konkurrence.

De 10 pct. af midlerne, som fordeles til vækstfora efter konkurrence, skal ligesom de øvrige 90 pct. af midlerne fordeles efter indstilling fra de regionale vækstfora.

Af hensyn til programmets fremdrift har økonomi- og erhvervsministeren adgang til at omfordele midlerne løbende under forudsætning af, at dette sker i overensstemmelse med de gældende forordninger og programmer. Fordelingen af midlerne mellem de enkelte regioner sker under iagttagelse af gældende aftaler, herunder aftalen om kommunalreformen, hvorefter det skal sikres, at yderområdernes andel af EU-midlerne bliver mindst den samme som i dag. Herudover kan fordelingen ske på forskellige geografiske enheder og/eller kvalitative indsatsområder. Overvågningsudvalget vil blive orienteret ved en omfordeling af midlerne.

8 Inddragelse af partnerskabet

Som led i kommunalreformen er der pr. 1. april 2006 etableret regionale vækstfora. De regionale vækstfora repræsenterer det regionale partnerskab og består af lokale og regionale politikere, herunder mindst én fra et yderområde, erhvervsrepræsentanter, repræsentanter fra videns- og uddannelsesinstitutioner samt lønmodtager- og arbejdsgiverorganisationer. De regionale vækstfora har ansvaret for at prioritere anvendelsen af såvel regional- som socialfondsmidlerne, der er regionalt fordelte eller afsat til den konkurrenceudsatte pulje. I perioden 1. september 2005 - 31. marts 2006 har der været etableret *midlertidige* vækstfora i alle regioner bortset fra Region Hovedstaden (men dog på Bornholm). De midlertidige vækstfora har været sammensat ud fra samme principper som de regionale vækstfora.

Ifølge forordningerne skal partnerskabet – herunder foruden de regionale vækstfora, andre ministerier, organisationer, arbejdsmarkedets parter og Danmarks Vækstråd – inddrages i udarbejdelsen af de operationelle programmer.

Partnerskabet har således indledningsvis været inddraget i fastlæggelsen af **den strategiske indsats**. For det første har den strategiske ramme været drøftet med relevante ressortministerier, herunder Udenrigsministeriet, Finansministeriet, Ministeriet for Flytninge, Indvandrere og Integration, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Beskæftigelsesministeriet, Socialministeriet, Undervisningsministeriet, Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, samt organisationer, herunder KL, Amtsrådsforeningen, Dansk Industri, Dansk Arbejdsgiverforening og LO.

For det andet har den strategiske ramme været forelagt alle de midlertidige vækstfora, herunder repræsentanter fra lokale viden- og uddannelsesinstitutioner, virksomheder, arbejdsgiver- og lønmodtagerrepræsentanter og politikere, der har tilsluttet sig denne ramme. Hertil kommer den administrative styregruppe i Hovedstadens Udviklingsråd på grund af et manglende midlertidigt vækstforum i Hovedstaden.

Den strategiske ramme har desuden været forelagt Danmarks Vækstråd, herunder repræsentanter fra erhvervsorganisationer, arbejdsmarkedets parter og politikere, jf. også lov om erhvervsfremme.

Desuden har partnerskabet været inddraget i udarbejdelsen af **de to operationelle programmer** under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse. De midlertidige vækstfora har drøftet henholdsvis skitser til programmerne samt et udkast til programmer. De regionale vækstfora har ligeledes drøftet et udkast til programmer. Herudover har der ad flere omgange været afholdt bilaterale møder med regionale repræsentanter fra alle regioner med henblik på at få konkretiseret programmernes anvendelse.

Udkast til programmer har været forelagt relevante ministerier og organisationer, jf. også ovenfor. Endelig har de operationelle programmer været forelagt Danmarks Vækstråd.

Desuden har der været afholdt et temaarrangement med fokus på yderområder og vækstpolitik og programmering for de politiske styregrupper for de regionale vækstsamarbejder, der i høj grad er geografisk sammenfaldende med mål 2-områderne for strukturfondsperioden 2000-2006.

Endelig har programmet været sendt i høring hos Specialudvalget for Konkurrenceevne og Vækst, som inkluderer en lang række interesseorganisationer, offentlige myndigheder og organisationer, herunder KL, Danske Regioner, Sammenslutningen af danske småøer mv. Specialudvalget for Konkurrenceevne og Vækst har i den forbindelse været udvidet ad hoc med følgende organisationer, herunder relevante NGO'er: Det Centrale Handicapråd, De Samvirkende Invalideorganisationer, Rådet for Socialt Udsatte, Rådet for Etniske Minoriteter, Dansk Flygtningehjælp, Dansk Røde Kors, Foreningen Nydanskere, Programbestyrelsen for dialog og balance i udsatte boligområder og Institut for menneskerettigheder.

Bilag 1 Mål og indikatorer for indsatsen

Programmet er indholdsmæssigt opdelt i to programprioriteter, som udgør to hovedformål med anvendelsen af midlerne. Prioritet 1: En kvalificeret arbejdsstyrke (bedre job); prioritet 2: Udvidelse af arbejdsstyrken (flere job). Ansøger til midler målretter sin ansøgning mod en prioritet og mod en vækstkilde, og der gives bevilling og aflægges projektregnskab på prioriteten og de enkelte vækstkilder. Indsatsområderne svarer til de enkelte vækstkilder.

Det skal understreges, at denne målretning og registrering alene er en teknisk foranstaltning, der har til hensigt at gøre registrering og bearbejdning af data entydig. Overordnet er det indholdsmæssigt hensigten og ambitionen at gennemføre programmet i større sammenhængende indsats, der også kan gå på tværs af vækstkilder og indsatsområder.

Der skal på Socialfonden registreres deltagerkarakteristika jf. implementeringsforordningens bilag 23. Denne registrering foretages mest hensigtsmæssig og enkelt ved, at deltagerne registrerer sig gennem et startskema, hvor relevante spørgsmål besvares vedr. fx uddannelsesniveau, nuværende arbejdsmarkedsmæssige status og antal ansatte i virksomheden og branche. Besvarelsesprocenten via spørgeskemaer er ikke 100 – og vil heller ikke kunne omfatte samtlige deltagere. Der vil blive søgt den højest mulige besvarelsesprocent, og det skønnes, at det vil være realistisk at nå en procent på over 80 ved at tilknytte kontrol af registreringen til revisionsopgaven med kontrol af bilagenes registrering, som et vigtigt element i projektgennemførelsen.

Systematikken i opstillingen af indikatorer og datafangsten er følgende:

Outputniveau

Registrering af det umiddelbare output af det enkelte projekt. På indsatsområdet Etablering og udvikling af nye virksomheder registreres fx antal deltagere, samarbejder og rådgivningsforløb. Alle mål kvantificeres.

Data indsamles af ansøger ved projektstart og –stop, og data registreres elektronisk jf. bilag 23 til forordningen.

Resultatniveau

Deltagere og virksomheder/organisationer/institutioner udfylder stopskemaer ved forløbets/projektets afslutning. En række spørgsmål i skemaet drejer sig om forløbets effekt. Der udarbejdes tilpassede spørgeskemaer til de enkelte indsatsområder/projekttyper. Det er en evalueringsmæssig opgave at følge op herpå.

Der registreres vurderinger af det enkelte projekts forløb via besvarelser af elektroniske stopskemaer og opgøres antal opkvalificeringer. Skemaerne besvares af deltagere og projektholdere. Kontrol med besvarelsen som for så vidt angår outputdata.

De kvantificerbare mål opstilles på dette niveau som en opgørelse af bl.a. virksomheder og personer, der som følge af projektdeltagelsen, har opnået et forøget kompetenceniveau eller har indført nye samarbejdsformer.

Impactniveau

På impactniveau måles indsatsen ved sit (relativt begrænsede) bidrag til opnåelsen af nogle mere overordnede mål som fx erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser. Fx er det et mål, at Danmarks høje erhvervsfrekvens opretholdes. Sådanne langtrækkende mål opgøres først efter et vist stykke tid. Indsamlingen af data for impactniveauet og evalueringsanalysen foretages af en ekstern evaluator, som – bl.a. – vil sammenligne effekterne for deltagere i ESF-projekter med en kontrolgruppe, som ikke har deltaget i ESF-projekter.

To projektyper

Der arbejdes med to projektyper i forhold til udvikling af rammebetingelserne:

- Type A: Kompetenceudvikling, opkvalificering og udvikling af beskæftigelsespotentialer og arbejdsstyrkens kvalificering og tilpasningsevne
- Type B: Systemudvikling, organisationstilpasning, strukturtilpasning.

Opdelingen har til formål at sikre effektive projektmål og valide indikatorer i forhold til programmets tosidede strategiske fokus i udviklingen af rammebetingelserne. Dels de rammebetingelser (projektype A) der går på en udnyttelse af de menneskelige ressourcers udviklingspotentialer i forhold til arbejdsmarkedets kompetencebehov på efterspørgselsiden både i forhold til beskæftigelsespotentialer og fremme af arbejdsstyrkens tilpasningsevne hos den nuværende arbejdsstyrke. Dels de rammebetingelser (projektype B) der går på tilpasninger af den danske erhvervs- og virksomhedsstruktur, herunder udvikling af iværksætter- og innovationskulturen.

Projektype A med deltageren i fokus	Projektype B med systemet, metoden, kulturen i fokus
--	---

Styrker kompetenceudvikling hos deltageren	Metodeudvikling
Uddannelses- og udviklingsforløb, kursustilbud og moduler	Systemudvikling
Deltagelse i vejledningstilbud	Kapacitetsudvikling
Deltagelse i fælles efteruddannelsestilbud	Nye typer samarbejder og netværk
	Nedbrydning af kulturbarrierer
	Policy- og effektanalyser
	Nye og tilpassede organisationsformer

Hvilke typer projekter støttes

Projekttype A	Projekttype B
Efteruddannelsesstilbud i tilknytning til bestemte typer innovation	Metodeudvikling af særlige innovationsstrategier
Fleksible og specialiserede uddannelsesstilbud målrettet personer med samme jobfunktioner på tværs af brancher og faggrupper	Systemudvikling, udvikling af kursustilbud, moduler og metoder og nye formidlingsformer
Deltagelse i vejledningstilbud	Kapacitetsudvikling, udvikling af organisationsformer til at udnytte ny viden
Deltagelse i fælles efteruddannelsesstilbud inden for innovation – udnyttelse af ny viden	Nye typer samarbejder og netværk. Kompetencenetværk
Systematisk arbejde med kreative kompetencer	Nedbrydning af kulturbarrierer, ansættelse af højtuddannede
Praktikordninger	Policy- og effektanalyser

Mål i Socialfondsprogrammet

	Udvikling af menneskelige ressourcer	Innovation, videndeling og videnopbygning	Ny teknologi	Etablering og udvikling af nye virksomheder
Globale mål/ impactniveau	<p>Prioritet 1: I 2013 er Danmarks høje erhvervsfrekvens forøget til 76,6 pct. (udgangspunkt: 76,3 pct. i 2005)</p> <p>I 2013 deltager 30 pct. af de 25-64 årige i uddannelse inden for de seneste fire uger på opgørelsestidspunktet (udgangspunkt: ca. 27 pct. i 2005)</p> <p>I 2013 deltager 45 pct. af de ufaglærte i aldersgruppen 25-64 år i uddannelse inden for det seneste år (udgangspunkt: ca. 41 pct. i 2003)</p> <p>Prioritet 2: I 2013 er beskæftigelsesfrekvensen 73,3 pct. (udgangspunkt: 72,6 pct. i 2005)</p> <p>I 2013 deltager 30 pct. af de 25-64 årige i uddannelse inden for de seneste fire uger på opgørelsestidspunktet (udgangspunkt: 28 pct. i 2004)</p> <p>I 2013 deltager 45 pct. af de ufaglærte i aldersgruppen 25-64 år i uddannelse inden for det seneste år (udgangspunkt: ca. 41 pct. i 2003)</p>	<p>I 2013 er mindst halvdelen af de danske virksomheder innovative (udgangspunkt: 40 procent i CIS3, 1998-2000)</p> <p>I 2013 er Danmark blandt de fem mest innovative lande i EU (udgangspunkt: nr. 9 i CIS3, 1998-2000)</p>	<p>I 2013 er den gennemsnitlige IKT-anvendelse i dansk erhvervsliv mindst 75 procent. (udgangspunkt 56 procent i 2005)</p>	<p>I 2013 er etableringsraten i Danmark fastholdt på mindst samme niveau som i dag (udgangspunkt 8,5 pct. i 2003)</p> <p>I 2013 er andelen af iværksættere som udvikler sig til vækstiværksættere forøget til 13 pct. (udgangspunkt: ca. 5 pct. i 2003)</p>

	Udvikling af menneskelige ressourcer	Innovation, videndeling og videnopbygning	Ny teknologi	Etablering og udvikling af nye virksomheder
Specifikke mål/ resultatniveau	<p>Prioritet 1: 26.000 personer har – som en følge af deres projektdeltagelse – forøget deres kompetenceniveau i forhold til nuværende eller nyt job (udgangspunkt: 0)</p> <p>200 virksomheder/institutioner/organisationer har – som en følge af deres projektdeltagelse - udviklet/implementeret nye organisatoriske modeller / samarbejdsformer / processer / produkter inden for udvikling af de menneskelige ressourcer (udgangspunkt: 0)</p> <p>Prioritet 2: 6.200 personer er – som en følge af deres projektdeltagelse – kommet i beskæftigelse / har forbedret deres muligheder herfor/ har forbedret deres kompetencer (udgangspunkt: 0)</p> <p>100 virksomheder/institutioner/organisationer har – som følge af deres projektdeltagelse - indført nye samarbejdsformer/strategier vedr. udvikling af menneskelige ressourcer (udgangspunkt 0).</p>	<p>Prioritet 1: 15.000 personer har – som en følge af deres projektdeltagelse – forøget deres kompetenceniveau i forhold til nuværende eller nyt job inden for innovation, videnopbygning og videndeling (udgangspunkt: 0)</p> <p>200 virksomheder/institutioner/organisationer har – som en følge af deres projektdeltagelse - udviklet/implementeret nye organisatoriske modeller / samarbejdsformer / processer / produkter inden for innovation, videndeling og videnopbygning (udgangspunkt: 0)</p>	<p>Prioritet 1: 21.000 personer har – som en følge af deres projektdeltagelse – forøget deres kompetenceniveau i forhold til nuværende eller nyt job inden for anvendelse af ny teknologi (udgangspunkt: 0)</p> <p>200 virksomheder/institutioner/organisationer har – som en følge af deres projektdeltagelse – introduceret nye samarbejdsformer/ processer / produkter vedr. ny teknologi (udgangspunkt: 0)</p> <p>Prioritet 2: 4.500 personer er – som en følge af deres projektdeltagelse – kommet i beskæftigelse / har forbedret deres muligheder herfor/har forbedret deres kompetenceniveau vedr. ny teknologi (udgangspunkt: 0)</p>	<p>Prioritet 2: 6.200 personer er – som et resultat af deres projektdeltagelse – kommet i beskæftigelse/blevet selvstændige/har forbedret deres iværksætterkompetencer og er kommet tættere på arbejdsmarkedet (udgangspunkt: 0)</p> <p>100 virksomheder/institutioner/organisationer er – som følge af deres projektdeltagelse - indgået i samarbejde og netværk om rådgivning og styrkelse af iværksætterkultur (udgangspunkt: 0)</p>

	Udvikling af menneskelige ressourcer	Innovation, videndeling og videnopbygning	Ny teknologi	Etablering og udvikling af nye virksomheder
Operationelle mål/outputniveau	<p>Prioritet 1: 30.000 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>uddannelse og efteruddannelse</i></p> <p>8.000 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>udvikling af organisationer/ strategier</i></p> <p>200 nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter) under rammebetingelsen <i>udvikling af organisationer/ strategier</i></p> <p>Prioritet 2: 6.000 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>uddannelse og efteruddannelse</i></p> <p>1.200 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>udvikling af organisationer/ strategier</i></p> <p>1.200 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>samarbejde og netværk</i></p> <p>100 virksomheder/institutioner/ organisationer indgår i samarbejde og netværk og udvikling af organisationer og strategier vedr. udvidelse af arbejdsstyrken (udgangspunkt 0).</p>	<p>Prioritet 1: 13.000 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>uddannelse og efteruddannelse</i></p> <p>8.000 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>samarbejde og netværk</i> vedr. <i>innovation</i></p> <p>200 nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter) under rammebetingelsen <i>innovation, videndeling, videnopbygning</i></p>	<p>Prioritet 1: 22.000 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>uddannelse og efteruddannelse</i></p> <p>8.000 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>samarbejde</i> vedr. <i>ny teknologi</i></p> <p>200 nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter) under rammebetingelsen <i>ny teknologi</i></p> <p>Prioritet 2: 6.000 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>uddannelse og efteruddannelse</i> inden for <i>ny teknologi</i></p>	<p>Prioritet 2: 6.000 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>iværksætterkompetencer</i></p> <p>1.200 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>rådgivning</i></p> <p>1.200 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>iværksætterkultur</i></p> <p>100 nye organisationsformer (samarbejder / processer / produkter) under rammebetingelserne <i>rådgivning og iværksætterkultur</i> (udgangspunkt: 0)</p>

Indsatsområde 1.1 Udvikling af menneskelige ressourcer

Impact/globale mål

I 2013 er Danmarks høje erhvervsfrekvens forøget til 76,6 pct. (udgangspunkt: 76,3 pct. i 2005)

I 2013 deltager 30 pct. af de 25-64 årige i uddannelse inden for de seneste fire uger på opgørelsetidspunktet (udgangspunkt: ca. 27 pct. i 2005)

I 2013 deltager 45 pct. af de ufaglærte i aldersgruppen 25-64 år i uddannelse inden for det seneste år (udgangspunkt: ca. 41 pct. i 2003)

Formateret: Engelsk (Storbritannien)

Mål 2 Socialfonden

En kvalificeret arbejdsstyrke (Prioritet 1)

Resultat/specifikke mål

26.000 personer har – som en følge af deres projektdeltagelse – forøget deres kompetenceniveau i forhold til deres nuværende eller nyt job (udgangspunkt: 0)

200 virksomheder/institutioner/organisationer har – som en følge af deres projektdeltagelse - udviklet/implementeret nye organisatoriske modeller / samarbejdsformer / processer / produkter (udgangspunkt: 0)

Udvikling af menneskelige ressourcer

Uddannelse og efteruddannelse
Projekttype A

Organisations-/strategiudvikling
Projekttype B

Output/operationelle mål

30.000 deltagere registreret under rammebetingelsen *uddannelse og efteruddannelse*

Indikatorer

Registrering af tilsagn og forbrug

Antal deltagere registreret under rammebetingelsen *uddannelse og efteruddannelse*

Output/operationelle mål

8.000 deltagere registreret under rammebetingelsen *udvikling af organisationer og strategier*

200 nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter) under rammebetingelsen *udvikling af organisationer/strategier*

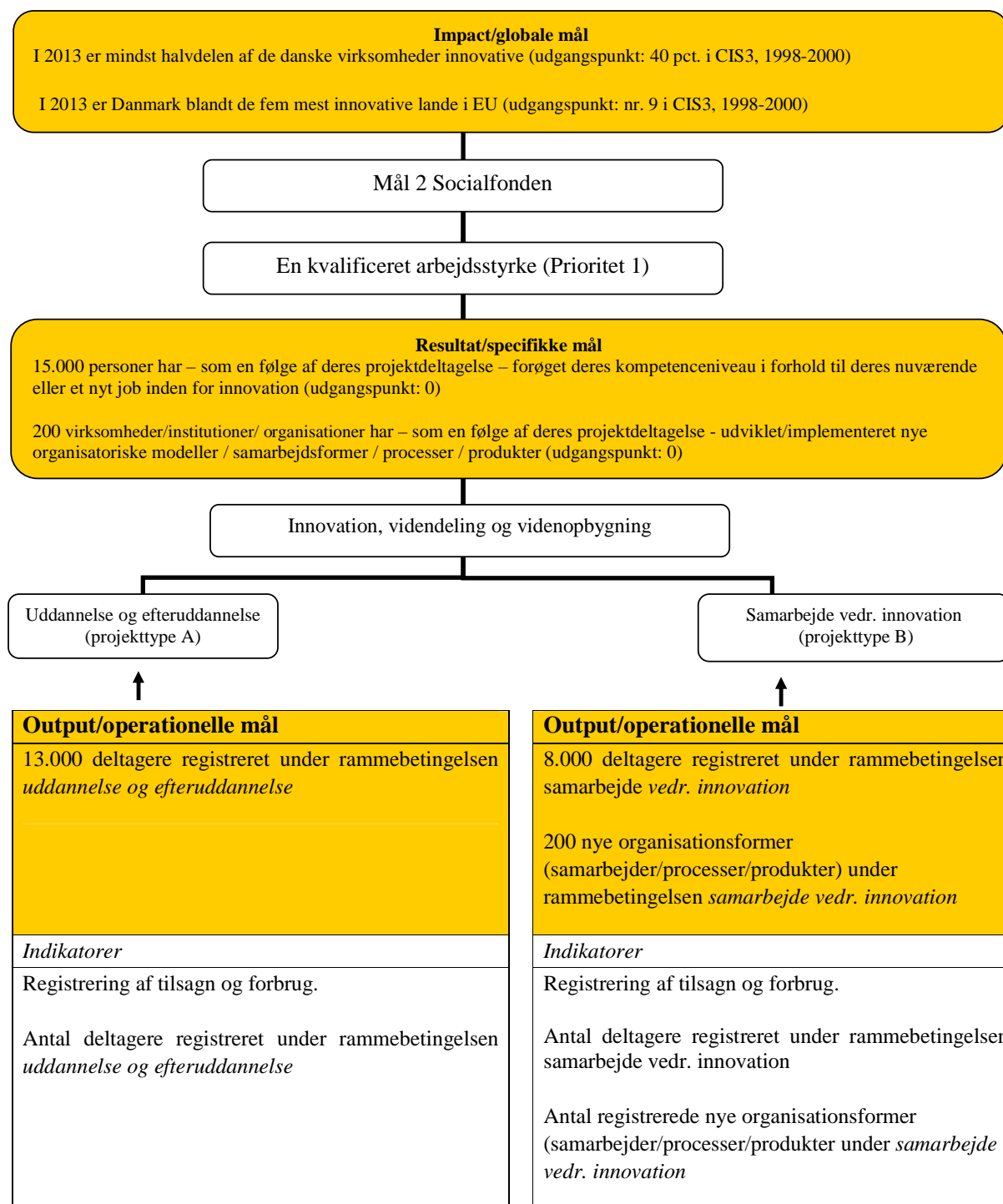
Indikatorer

Registrering af tilsagn og forbrug

Antal deltagere registreret under rammebetingelsen *udvikling af organisationer og strategier*

Antal registrerede nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter)

Indsatsområde 1.2 Innovation, videndeling og videnopbygning

Indsatsområde 1.3 Ny teknologi

Impact/globale mål

I 2013 er den gennemsnitlige IKT-anvendelse i dansk erhvervsliv mindst 75 pct. (udgangspunkt 56 pct. i 2005)

Mål 2 Socialfonden

En kvalificeret arbejdsstyrke (Prioritet 1)

Resultat/specifikke mål

21.000 personer har – som en følge af deres projektdeltagelse – forøget deres kompetenceniveau i forhold til nuværende eller nyt job inden for anvendelse af ny teknologi (udgangspunkt: 0)

200 virksomheder/institutioner/organisationer har – som en følge af deres projektdeltagelse – introduceret nye samarbejdsformer/processer / produkter vedr. ny teknologi (udgangspunkt: 0)

Anvendelse af ny teknologi

Uddannelse og efteruddannelse
Projekttype A

Samspil om ny teknologi
Projekttype B

Output/operationelle mål

22.000 deltagere registreret under rammebetingelsen *uddannelse og efteruddannelse*

Indikatorer

Registrering af tilsagn og forbrug

Antal deltagere registreret under rammebetingelsen *uddannelse og efteruddannelse*

Output/operationelle mål

8.000 deltagere registreret under rammebetingelsen *samspil om ny teknologi*

200 nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter) under rammebetingelsen *samspil om ny teknologi*

Indikatorer

Registrering af tilsagn og forbrug

Antal deltagere registreret under rammebetingelsen *samspil om ny teknologi*.

Antal registrerede nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter) under *samspil om ny teknologi*

Indsatsområde 2.1 Menneskelige ressourcer

Impact/globale mål

I 2013 er beskæftigelsesfrekvensen 73,3 pct. (udgangspunkt: 72,6 pct. i 2005)

I 2013 deltager 30 pct. af de 25-64 årige i uddannelse inden for de seneste fire uger på opgørelsestidspunktet (udgangspunkt: 28 pct. i 2004)

I 2013 deltager 45 pct. af de ufaglærte i aldersgruppen 25-64 år i uddannelse inden for det seneste år (udgangspunkt: ca. 41 pct. i 2003)

Mål 2 Socialfonden

Udvidelse af arbejdsstyrken (Prioritet 2)

Resultat/specifikke mål

6.200 personer er – som et resultat af deres projektdeltagelse – kommet i beskæftigelse / kommet tættere herpå / har hævet deres kompetenceniveau (udgangspunkt: 0)

100 virksomheder/institutioner/organisationer indgår i samarbejde og netværk og udvikling af organisationer og strategier vedr. udvidelse af arbejdsstyrken (udgangspunkt 0).

Udvikling af menneskelige ressourcer

Uddannelse og efteruddannelse
Projekttype A

Samarbejde og netværk
Projekttype B

Organisations- og strategiudvikling
Projekttype B

Output/operationelle mål
6.000 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>uddannelse og efteruddannelse</i>
Indikator
Registrering af tilsagn og forbrug
Antal deltagere registreret under rammebetingelsen <i>uddannelse og efteruddannelse</i>

Output/operationelle mål
1.200 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>samarbejde og netværk</i>
50 nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter) under rammebetingelsen <i>samarbejde og netværk</i>
Indikatorer
Registrering af tilsagn og forbrug
Antal deltagere registreret under rammebetingelsen <i>samarbejde og netværk</i> .
Antal registrerede nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter) under <i>samarbejde og netværk</i> .

Output/operationelle mål
1.200 deltagere registreret under rammebetingelsen <i>organisations- og strategiudvikling</i>
50 nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter) under rammebetingelsen <i>organisations- og strategiudvikling</i>
Indikatorer
Registrering af tilsagn og forbrug
Antal deltagere registreret under rammebetingelsen <i>Organisations- og strategiudvikling</i> .
Antal registrerede nye organisationsformer (samarbejder-/processer-/produkter) under <i>organisations- og strategiudvikling</i>

Indsatsområde 2.2 Etablering og udvikling af nye virksomheder

Impact/globale mål

I 2013 er etableringsraten i Danmark fastholdes på mindst samme niveau som i dag (udgangspunkt 8,5 pct. i 2003)

I 2013 er andelen af iværksættere som udvikler sig til vækstiværksættere forøget til 13 pct. (udgangspunkt: ca. 5 pct. i 2003)

Mål 2 Socialfonden

Udvidelse af arbejdsstyrken (Prioritet 2)

Resultat/specifikke mål

6.200 personer er – som en følge af deres projektdeltagelse – kommet i beskæftigelse//blevet selvstændige//har forbedret deres iværksætterkompetencer og er kommet tættere på arbejdsmarkedet (udgangspunkt: 0)

100 virksomheder/institutioner/organisationer er indgået i samarbejde og netværk om rådgivning og styrkelse af iværksætterkultur (udgangspunkt: 0)

Etablering og udvikling af nye virksomheder

Rådgivning
Projekttype B

Iværksætterkompetencer
Projekttype A

Iværksætterkultur
Projekttype B

Output/operationelle mål

1.200 deltagere registreret under rammebetingelsen rådgivning

50 nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter) under rammebetingelsen rådgivning

Indikatorer

Registrering af tilsagn og forbrug

Antal deltagere registreret under rammebetingelsen rådgivning.

Antal registrerede nye organisationsformer (samarbejder-/processer-/produkter under rammebetingelsen rådgivning

Output/operationelle mål

6.000 deltagere registreret under rammebetingelsen iværksætterkompetencer

Indikatorer

Registrering af tilsagn og forbrug

Antal deltagere registreret under rammebetingelsen iværksætterkompetencer

Output/operationelle mål

1.200 deltagere registreret under rammebetingelsen iværksætterkultur

50 nye organisationsformer (samarbejder/processer/produkter) under rammebetingelsen iværksætterkultur

Indikatorer

Registrering af tilsagn og forbrug

Antal deltagere registreret under rammebetingelsen iværksætterkultur.

Antal registrerede nye organisationsformer (samarbejder-/processer-/produkter under rammebetingelsen iværksætterkultur

Indsatsområde 2.3 Ny teknologi

Impact/globale mål

I 2013 er den gennemsnitlige IKT-anvendelse i dansk erhvervsliv mindst 75 pct.
(udgangspunkt: 56 pct. i 2005)

Mål 2 Socialfonden

Udvidelse af arbejdsstyrken (Prioritet 2)

Resultat/specifikke mål

4.500 personer er – som et resultat af deres projektdeltagelse – kommet i beskæftigelse, kommet tættere på arbejdsmarkedet/har forbedret deres kompetenceniveau vedr. ny teknologi (udgangspunkt: 0)

Ny teknologi

Uddannelse og efteruddannelse
Projekttype A

Output/operationelt mål

6.000 deltagere registreret under rammebetingelsen *uddannelse og efteruddannelse*

Indikator

Registrering af tilsagn og forbrug

Antal deltagere registreret under rammebetingelsen *uddannelse og efteruddannelse*

Bilag 2 Vejledende fordeling af Fællesskabets bidrag efter kategori.

Et vejledende skøn over udgifternes fordeling på kategorier kan angives som nedenfor med henblik på informationsformål, jf. bilag II, del A og B i [KFO(xx) af yy november 2006].

Kommissionens referencenr: _____

Programmets titel: Flere og bedre job

Dato for Kommissionens seneste beslutning vedrørende det pågældende operationelle program: __/__/__

(i EUR)

(i EUR)

(i EUR)

Aspekt 1 Prioriteret tema		Aspekt 2 Finansieringsform		Aspekt 3 Områdetype	
Kode *	Beløb **	Kode *	Beløb **	Kode *	Beløb **
62	107.346.942,40	02	229.788.620,00	01	12.254.217,10
63	35.782.313,80	03	25.000.000,00	05	85.779.519,70
66	52.938.217,60			00	156.754.883,20
72	49.016.868,20				
85	4.852.139,00				
86	4.852.139,00				
I alt	254.788.620,00	I alt	254.788.620,00	I alt	254.788.620,00

* Kategorierne forsynes med koder for hvert aspekt i overensstemmelse med standardklassifikationen.

** Anslået beløb for EF-bidraget for hver kategori.

Tabel 1: Prioriteret temaområde

62	Udvikling af systemer og strategier for livslang læring i firmaer, uddannelse og tjenester for de ansatte til fremme af deres evne til at tilpasse sig forandringer, fremme af iværksætterånd og innovation
63	Udvikling og udbredelse af nyskabende og mere produktive former for arbejdstilrettelæggelse
66	Gennemførelse af aktive og forebyggende foranstaltninger på arbejdsmarkedet
72	Udarbejdelse, indførelse og gennemførelse af reformer i de almene og erhvervsfaglige uddannelsessystemer med henblik på at øge beskæftigelsesegnetheden gennem større arbejdsmarkedsrelevans i de grundlæggende almene uddannelser og erhvervsuddannelser og

	gennem ajourføring af undervisernes kvalifikationer med henblik på innovation og en videnbaseret økonomi
--	--

Prioritet 1:

62: Udvikling af systemer og strategier – *organisationsudvikling på virksomheder*. Her vil typisk være tale om *projekttype B*: system, metode og kultur i fokus.

63: Kompetenceudvikling af mennesker *Projekttype A*. Deltageren i fokus

72: Udarbejdelse, indførelse og gennemførelses af reformer i de almene uddannelsessystemer – *organisationsudvikling rettet mod uddannelsesinstitutioner projekttype B* system, metode og kultur i fokus.

Prioritet 2:

66: Udvidelse af arbejdsstyrken (ledige) *Projekttype A*. Deltageren i fokus

72: Udarbejdelse, indførelse og gennemførelses af reformer i de almene uddannelsessystemer – *organisationsudvikling rettet mod uddannelsesinstitutioner projekttype B*: system, metode og kultur i fokus

Tabel 2: *Finansieringsform*

01	Gavebistand
03	Venturekapital (<i>kapitalandele, venturefond</i>)

Table 3: *Områdetype*

01	By
05	Landdistrikt (bortset fra bjergområder, øer og tyndt eller meget tyndt befolkede områder)
00	Ikke relevant